

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет перекладознавства

Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АЛЮЗІЇ В
АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ ТА ЙОГО
ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Студентки групи МПа 51-18
денної форми навчання
факультету перекладачів
спеціальності 035 Філологія,
спеціалізації 035.041 Германські мови і
літератури (переклад включно),
перша – англійська,
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад (англійська мова і
друга іноземна мова)
Павлік Естелли Святославни

Допущена до захисту
«___» _____ 2019 року

Завідувач кафедри
_____ проф. Ніконова В.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Мелько Х. Б.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

School of Translation Studies

Korunets Department of English and German Philology and Translation

Master Qualifying Paper in Translation Studies

COMMUNICATIVE AND PRAGMATIC POTENTIAL OF ALLUSION IN
ENGLISH MASS-MEDIA DISCOURSE AND ITS RENDERING IN THE
UKRAINIAN TRANSLATIONS

Group MPa 51-18
Faculty of translation
Full-time student
Majoring 035 Philology,
Specialization 035.041 Germanic
Languages and Literature (including
Translation), English as the first language,
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation (English
and Second Foreign Language)
Estella S. Pavlik

Research supervisor:
Kh. B. Melko
Candidate of Philology,
Associate Professor

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І.В. Корунця

Затверджую:

Завідувач кафедри англійської і німецької філології
та перекладу імені професора І.В. Корунця
_____ (підпис)

д.ф.н., проф. Ніконова В.Г.
“10” вересня 2019 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студента(ки) _____ курсу _____ групи факультету перекладознавства КНЛУ

(ПІБ студента)

спеціальності 035. Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)**

Тема роботи _____

Науковий керівник _____

Дата видачі завдання _____ “10” вересня 2019 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2018 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2018 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2018 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2019 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2019 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2019 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	17 жовтня 2019 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2019 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2019 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) _____ курсу групи _____ факультету перекладознавства спеціальності 035. Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), , перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова) _____

(ПІБ студента)

за темою _____

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	_____ усі компоненти присутні , _____ один компонент відсутній _____ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ незначні помилки в оформленні _____ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)

(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

(підпис керівника)

(ПІБ керівника)

” ___ ” _____ 2019 року.

**РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) _____ курсу групи _____ факультету
перекладознавства

спеціальності 035. Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад
включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство:
професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

(ПІБ студента)

за темою _____

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — загалом 10 балів (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — загалом 10 балів (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

_____ (ПІБ рецензента)

_____ (підпис рецензента)

” ____ ” _____ 2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АЛЮЗІЙ В МОВОЗНАВСТІ: ВИЗНАЧЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ, СТРАТЕГІЯ УТВОРЕННЯ.....	4
1.1. Алюзія, алюзивність.....	4
1.2. Авторські модифікації алюзій, їх типи та функції.....	15
1.3. Механізм дії алюзій.....	22
Висновки до Розділу I.....	29
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИКО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АЛЮЗІЙ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ.....	30
2.1. Типологія алюзій в англійськомовному медійному дискурсі за тематичним принципом.....	30
2.1.1. Алюзії класу «Література».....	30
2.1.2. Алюзії класу «Біблія».....	33
2.1.3. Алюзії класу «Першоджерела світової історії».....	34
2.1.4. Алюзії класу «Фраземіка».....	36
2.1.5. Алюзії класу «Міфологія».....	37
2.2. Лексико-семантичні трансформації алюзій в англійськомовних медійних текстах.....	39
2.3. Функціональна класифікація алюзій англійськомовного медійного тексту.....	45
Висновки до II розділу.....	52
РОЗДІЛ 3. СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АЛЮЗІЙ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ В УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ.....	53
3.1. Застосування перекладацьких трансформацій при відтворенні алюзій англійськомовного медійного дискурсу українською мовою.....	53
3.2. Відтворення алюзивних власних назв англійськомовного медійного дискурсу українською мовою.....	61

3.3. Відтворення фразеологічних алюзій англійськомовного медійного дискурсу українською мовою.....	68
Висновки до III розділу.....	75
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	86
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	87
ДОДАТКИ.....	88
Додаток А. Типологія алюзій в англійськомовному медіа дискурсі.....	88
Додаток Б. Лексико-семантичні трансформації алюзій в англійськомовних медійних текстах.....	97
Додаток В. Функціональна класифікація алюзій англійськомовного медійного тексту.....	101
Додаток Д. Відтворення алюзій англійськомовного медійного дискурсу в українськомовних перекладах.....	104
SUMMARY.....	114

ВСТУП

Актуальність дослідження. В даний час теорія інтертекстуальності, спочатку отримало розвиток в рамках літературознавства, знаходиться в центрі уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Феномен інтертекстуальності ось уже кілька десятиліть викликає незгасний інтерес у філософів, літературознавців, мовознавців і культурологів.

Виникнення теорії інтертекстуальності пов'язують з ім'ям видатного російського вченого М. М. Бахтіна [3].

Одним з найбільш важливих відкриттів, зроблених М. М. Бахтіним, було поняття поліфонії, яка існує в будь-якому літературному творі. Текст художнього твору, на його думку, являє собою «полотно», виткане з висловлювань різних суб'єктів мовлення, або з декількох «голосів». У процесі створення тексту автор знаходиться, образно кажучи, під «впливом» текстів, написаних його попередниками. Це вплив має своїм результатом включення в авторський текст фрагментів з «чужих» текстів. Способи введення «чужих голосів» можуть значно відрізнитися «по словесно-стилістичному оформленню», а форми їх взаємодії з авторським «голосом» можуть варіюватися «від прямої дослівності в передачі до злісного і нарочито пародійного спотворення чужого слова і наклепу на нього».

Велика кількість проблем, пов'язаних з виявленням алюзій і як вони будуть передані в тексті перекладу, говорить про необхідність визначити найбільш дієві методи адекватного перекладу цих інтертекстуальних включень.

Очевидно, що для забезпечення еквівалентності збереження інтертекстуалізмів в тексті перекладу необхідно. Більш того, важливо не тільки зберегти приналежність тексту перекладу до культури, мовою якої він був створений, але і зробити його доступним для розуміння реципієнта культури перекладу.

Варто також відзначити важливість того факту, що при перекладі алюзій слід не тільки, виявивши приховане цитування, передати їх оригінальне

значення, а й зберегти ті відтінки сенсу, які є результатом взаємодії між елементами прототексту і тим твором, в який були вони введені.

Таким чином, стає очевидно, що буквальний переклад інтертекстуалізмів, що має на меті збереження змістотворних функцій, в більшості випадків призводить до нейтралізації авторської інтенції і виявляється неспроможним через їх культурної специфіки.

Об'єктом дослідження є алюзії в англomовному медійному дискурсі.

Предметом дослідження є способи перекладу алюзій в англomовному медійному дискурсі.

Мета дослідження полягає в теоретичному та практичному аналізі комунікативно-прагматичний потенціал алюзії в англomовному медійному дискурсі та відтворення в українському перекладі.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- з'ясувати сутність алюзії та алюзивності;
- проаналізувати авторські модифікації алюзій та їх класифікацію;
- дослідити механізм дії алюзії;
- визначити специфіку мови нмдійних текстів;
- проаналізувати особливості інформаційних текстів та перекладу медіа дискурсу;
- визначити лінгвостилістичний аспект перекладу алюзій;
- з'ясувати засоби досягнення повної адекватності при перекладі алюзивних елементів.

Методи дослідження. Основними є методи зіставного лінгвостилістичного й перекладознавчого аналізу текстів оригіналів та перекладів, контрастивного, контекстуального, компонентного аналізів, описового методу. Для підтвердження об'єктивності одержаних результатів у дисертації застосовано елементи методу кількісних підрахунків та схематичного зображення елементів кількісних характеристик.

Теоретичне значення дослідження полягає в удосконаленні й конкретизації понятійного апарату перекладознавства, в уточненні

формулювання визначення понять деформована «алюзія», «цитатний переклад», «семантико-стилістичний переклад», розробці класифікації алюзії за критерієм їхньої відомості, визначенні параметрів відбору аналогів при відтворенні алюзії, що може використовуватися в подальших розвідках з теорії і практики перекладу.

Практична цінність дослідження передбачає використання його результатів для подальшого вирішення практичних проблем перекладу, в розробці питань теорії і практики перекладу, при вивченні англо-українських літературних взаємозв'язків, при дослідженні жанрів перекладу, у викладанні нормативних курсів зі вступу до перекладознавства, теорії й практики перекладу, порівняльної стилістики, а також спецкурсів з різних аспектів художнього перекладу.

Новизна дослідження обумовлена тим, що, незважаючи на велику кількість досліджень, присвячених інтертекстуальності і перекладу інтертекстуальних одиниць в цілому, питання про такий аспект як адекватність такого перекладу вивчений досить поверхово; крім того, переклад алюзій в літературі для дітей також вивчений недостатньо повно і потребує більш детального вивчення.

Матеріал: тексти таких медіа джерел, як The Guardian (TG), BBC News (BBC), Politerno (PT), Mirror (MIR), The New York Times (NYT), Financial Times (FT).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АЛЮЗІЙ В МОВОЗНАВСТІ: ВИЗНАЧЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ, СТРАТЕГІЯ УТВОРЕННЯ

1.1. Алюзія, алюзивність

В умовах сучасності, теорія інтертекстуальності, яка спочатку отримала розвиток в рамках літературознавства, знаходиться в центрі уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених. Феномен інтертекстуальності ось уже кілька десятиліть викликає незгасний інтерес у філософів, літературознавців, мовознавців і культурологів. Термін «інтертекстуальність» був введений в 1967 році Ю. Кристевою, відомою французькою постструктуралісткою.

Однак саме виникнення теорії інтертекстуальності пов'язують з ім'ям видатного вченого М. М. Бахтіна. Ю. Кристева сформулювала свою концепцію інтертекстуальності на основі переосмислення його праць. Одним з найбільш важливих відкриттів, зроблених М. М. Бахтіним, було поняття поліфонії, яка існує в будь-якому літературному творі [3: 44].

Текст художнього твору, на його думку, є «полотном», яке виткане з висловлювань різних суб'єктів мовлення, або з декількох «голосів». У процесі створення тексту автор знаходиться, образно кажучи, під «впливом» текстів, написаних його попередниками. Цей вплив має своїм результатом включення в авторський текст фрагментів з «чужих» текстів [3: 56].

Способи введення «чужих голосів» можуть значно відрізнитися «за словесно-стилістичним оформленням», а форми їх взаємодії з авторським «голосом» можуть варіюватися «від прямої дослівності в передачі до злісного і нарочито пародійного спотворення чужого слова і наклепу на нього» [6: 111].

Певний внесок у розвиток теорії інтертекстуальності внесли також дослідження Л. С. Виготського, який відзначав, що письменник аж ніяк не є індивідуальним творцем свого твору. Він, як і будь-який письменник,

виявляється тільки розпорядником величезної спадщини літературної традиції.

Д. Гришаєва розглядає інтертекстуальність як здатність тексту повністю або частково формувати свій сенс за допомогою посилання на інші тексти [11: 54].

При всьому різноманітті концепцій інтертекстуальності, вона найчастіше розуміється як зв'язок між двома (або більше) текстами, що належать різним авторам. У концепції постструктуралізму інтертекстуальність тісно пов'язується з положенням «світ є текст», сформульованим ще Ж. Дерріда. Текст розглядається не як замкнута сутність, а як система, яка нерозривно пов'язана відносинами з іншими і – ширше – з усім культурним простором певної мовної спільності.

Алюзія справедливо вважається одним з найменш певних категорій стилістики. Причина бачиться насамперед у недостатньо чіткому розведенні ряду прийомів, якими, зокрема, є:

- 1) текстова алюзія;
- 2) епітроп;
- 3) аплікація.

Текстова алюзія (англ. *Textual allusion*) являє собою словесний натяк на відомий адресату твір, тобто на прецедентний (або вихідний) текст, а значить, за визначенням, належить до розряду фігур інтертексту [21: 66].

Текстові алюзії відповідно до характеру прецедентного тексту поділяються на біблійні, міфологічні, літературні та ін. Засобами вираження текстової алюзії доцільно вважати:

1. Окреме слово або варіант слова, здатні забезпечити асоціативну «прив'язку» до конкретного прецедентного текста, зокрема:
 - а) авторські неологізми
2. Низку однослівних одиниць, що не відображають компонентної, позиційної і граматичної структури вихідного текстового фрагмента.

А. Масленікова визначає текстову алюзію як «навмисну вставку впізнаваних елементів з інших джерел» [35: 5]. Такі «пізнавані» елементи, здатні відсилати адресата до початкового тексту, називають маркерами, або репрезентами алюзії. Як бачимо, текстова алюзія як інтертекстуальна ускладнена номінація має строго певну номінативну техніку.

Посилання при такій алюзії опускається або через популярність прецедентного тексту адресату, або «щоб уникнути прямої згадки», наприклад з етикетних міркувань: «Я не буду сперечатись з вашою думкою».

Постачання текстової алюзії посиланням перетворить її в цитату, тому недоцільно вважати, що якщо автор зацікавлений в тому, щоб читач впізнав джерело алюзії, він може просто послатися на цей текст [31: 22].

Відомі такі дві семантичні особливості текстової алюзії:

1. Можливість не тільки претекстуального, але і контекстуального, тобто прямого, поверхневого осмислення. Фахівці говорять про інтонації алюзії, непрямий характер, «вторинну референцію». Так, А. Масленікова зазначає, що в новому контексті алюзія «набуває подвійного значення», при цьому пряме значення впливає з «присутнього тексту» («тексту *in praesentia*»), приховане ж – з претексту («тексту *in absentia*»), і тому називає текстову алюзію «кріптоцитатою (*kryptische Zitate*)» [35: 10].

Здатність розпізнати текстову алюзію, а значить вгадати прецедентний текст (претекст) за одним-двома словами залежить від компетентності читача; відповідно, текст може бути прочитаний на різних рівнях: або «буквальному (на рівні фабули)», або «на рівні підтексту» [35: 12].

2. Компресійність. З цієї точки зору текстова алюзія трактується як номінативна зрощення вихідного тексту або його фрагмента, «заміщає» його зміст; ще Майкл Ріффатер зазначив, що в алюзії «кожен лексичний елемент – це верхівка айсберга, вся семантична система якого стиснута в одному слові [42: 123].

Робер де Богранд і Вольфганг Дресслер, визначивши інтертекстуальність як «залежність породження або сприйняття даного

тексту від знання комунікантами інших текстів», ввели поняття медіації – ступеня напруги в розумінні інтертекстуальних відсилань адресатом: так, «медіація істотно менше, якщо згадується добре знайомий текст» [50: 69]. Факторами, що ускладнюють впізнання і розуміння вставок з чужої мови, а значить перешкоджають інтертекстуальності ефективної комунікації, є:

а) відсутність посилання, що характерно для алюзії, аплікації та травестування;

б) невеликий обсяг, що є прикметою алюзії. Таким чином, з усіх фігур інтертекст найбільші труднощі виникають при сприйнятті алюзії, тому фахівці характеризують її як «гальмуючий блок» і говорять про «алюзивну компетенцію» [11: 69]

Епітроп (грец. Епітропі – натяк, букв. «Поверот до чогось л.»). В одному зі значень цього терміна є «фігура відсилання», яка використовується «заради стилю або щоб не набриднути судді або (іншому) слухачеві, набридаючи йому всім тим, що ми можемо розповісти, але говоримо досить для того, щоб він зрозумів все інше».

Іншими словами, епітроп є прийомом вказівки таких фактів і деталей, які дають адресату можливість самостійно прийти до певного висновку щодо предмета, який характеризується.

В філології поширене розуміння алюзії як «натяку на інший літературний твір» [53: 58], «способу одночасної активізації двох текстів» [46: 6], «виду інтертекстуальності» [61:25]. У зв'язку з цим Дж. Кумбз констатує: «Сучасні теорії алюзії, що відзначають виключно літературну основу алюзії, нездатні пояснити феномен нелітературних алюзій» [18], тобто алюзій, які є видами епітропа.

Аплікація (лат. Applicatio «додаток, застосування») полягає в використанні фрагмента відомого адресату тексту без посилання на джерело.

Алюзія, на відміну від аплікації, є фрагментарне, часто неточне відтворення частини претекста: алюзія не припускає формальної

ідентичності. Приклади маркерів – перекручена цитата або одиночний іменник в новому відмінку.

Зважаючи на цю формальність алюзію уподібнюють до незрозумілого відлуння, що повертає звук в спотвореному вигляді. Відсутність посилання на вихідний текст зближує ці два прийоми. У спеціальній літературі текстова алюзія і аплікація не ділимі. Так, І.Р. Гальперін зазначає, що в структурному плані алюзія є «слово або фраза» [20].

Тут виникає питання, чим «фразова алюзія» відрізняється від аплікації. І.В. Арнольд справедливо вказує на те, що «строго розмежувати алюзію й інше досить важко» [1: 15]. Нерозмежованість низки розглянутих понять перетворює алюзію в невизначений, а тому що не піддається визначенню теоретичний конструкт. Різnobій в осмисленні і тлумаченнях призводить до того, що серед понять стилістики алюзія вважається одним з найбільш «розмитих».

Як текст розглядаються література, суспільство, історія, сама людина. Положення про те, що історія і суспільство можуть бути «прочитані» як текст, призводить до сприйняття людської культури як єдиного «інтертексту», який, в свою чергу, є предтекстом будь-якого нового тексту.

Інтертекстуальність є формою існування літератури. У процесі комунікації активним учасником при тлумаченні тексту є читач. Розуміння сенсу відбувається завдяки його життєвому, культурному та історичному досвіду. Під впливом сприйнятого читач бачить навколишній світ в новому світлі. Щоб текст не залишився незрозумілим або зрозумілим поверхнево, частково, читач повинен бути високо ерудованим і повинен вміти знайти необхідну інформацію, закодовану в інтертекстах.

Інтертекстема в нашому розумінні – лінгвістичне засіб реалізації інтертекстуальних зв'язків. В основі сприйняття художнього слова лежить діалог письменника з читачем, творче розуміння якого обумовлене його культурою, змістом його тезауруса, його особистістю і навколишньою дійсністю. Зрозуміти – значить співвіднести зі своїм тезаурусом [12: 201].

Тезаурусом в широкому сенсі слова називають сукупність накопичених людиною знань, а в більш вузькому – словник, який відображає ці знання і досвід. У зв'язку з цим, інтертекстуальність в повній мірі передбачає активного читача; саме він повинен не тільки розпізнати наявність інтертекста, а й ідентифікувати його, а потім і дати йому своє тлумачення. Адже інтертекст відсилає читача до іншого тексту [52: 114].

Відзначимо, що інтертекстуальні включення мають властивість подвійності: вони одночасно належать тексту, а також минулим, іншим текстам. Завдяки своєму досвіду і під впливом історичних змін, читач може іноді навіть збагатити, розширити зміст тексту, а також звузити і видозмінити його. Наштовхуючись на такі елементи, ми намагаємося їх зрозуміти, пояснити.

Коли ж це відбувається, тексту надаються зовсім нові відтінки і сенс. У цьому часто допомагають самі автори творів, вводячи маркери інтертекстуальності у вигляді прямої вказівки на джерело в виносках або в словах кого-небудь з персонажів або в епіграфі. Отже, в аспекті інтертекстуальності кожен новий текст розглядається як якась реакція на вже існуючі тексти, а існуючі можуть використовуватися як елементи художньої структури нових текстів.

Суть інтертекстуальності полягає в тому, що нові акти творчості відбуваються на мові, в матеріалі, на фоні цінностей тієї традиції, з якої вони виникають і які мають на меті оновити. Основними маркерами, тобто мовними способами реалізації категорії інтертекстуальності в будь-якому тексті, можуть бути цитати, алюзії, афоризми.

Алюзія також може функціонувати як засіб розширеного перенесення властивостей і якостей міфологічних, біблійних, літературних, історичних персонажів і подій на ті, про які йде мова в даному висловлюванні.

Алюзівне слово виступає в якості знака ситуаційної моделі, з якої за допомогою асоціацій співвідноситься текст, що містить алюзію. Тим самим відбувається взаємодія між літературно-художніми творами, яке називають

алюзівним процесом. Алюзія постає як запозичення якогось елемента з стороннього тексту, що служить відсиланням до тексту-джерела, що є знаком ситуації, що функціонує як засіб для ототожнення певних фіксованих характеристик [40: 201].

Проблема визначення алюзії в лінгвістичних колах завжди стояла гостро. Алюзія часто сприймається як дослідниками, так і читачами як належне, в силу того, що є досить часто вживаною особливістю мови, і в широкому сенсі вона дійсно зазвичай пояснюється просто як непряме відсилання на той чи інший раніше написаний текст або, в широкому сенсі, факт.

Однак очевидно, що алюзія є досить багатоплановим явищем, що передбачає можливість його вивчення в самих різних аспектах, відповідно до цілей конкретного дослідження, яке може мати як літературознавчу, так і лінгвістичну або культурологічну спрямованість. Досить зазначити, що різними інтертекстуальними включеннями займалися такі дослідники як І.В.Арнольд, Р. Барт, Ю. Кристева, Дж.Лайонз, К. Перрі та багато інших вчених.

Алюзія є вербальним засобом, за допомогою якого автор може висловити свої ідеї в більш стислій і короткій формі, для цього він як би укладає їх в якусь оболонку. Завдання читача побачити цю оболонку в тексті і розкрити ту ідею, яка в ній міститься, ту приховану інформацію, яку вона містить. У читача можуть виникнути численні асоціації, але для того, щоб правильно визначити те, що мав на увазі автор, потрібні прецедентні знання.

Цікаво відзначити, що і сам термін «інтертекстуальність» також досі не отримав чіткого визначення: за Кілбрайдом, хтось вважає, що інтертекстуальність – це присутність в тексті ідей як інтертекстуальних компонентів; інші вважають, що тільки пряма цитата (*a straight quotation*) може вважатися інтертекстуальним включенням [53: 14].

З точки зору стилістики алюзія може розумітися як «прийом навмисного використання в тексті певних слів», або ж як «засіб перенесення властивостей і якостей героїв, фактів або подій в новий текст відповідно».

Крім цього, алюзія в ряді випадків розглядається як «спосіб створення імпліцитного значення в новому тексті» [1: 69]. Як вважає У. Харріс, поняттю «алюзія» «часто даються спеціально створені визначення, які відповідали б інтересам і цілям конкретного дослідження».

Саме слово «алюзія» з'являється в мовах європейських країн ще в XVI столітті, але, незважаючи на давню історію звернення цього терміна в зарубіжному лінгвістичному побуті, алюзія як така стає предметом уваги з боку лінгвістів тільки в кінці XX століття.

Спочатку алюзія вважалася риторичною фігурою. Етимологічно термін «алюзія» походить від латинського “alludere” (від “ludere” – «грати, жартувати», «натякати»). Прямим же джерелом слова алюзія стало пізньолатинське «alusion», яке походить від латинського дієслова «ludo» – «граю», «і дане слово викликає сумнів, а то й зовсім заперечу глибину, серйозність і піднесеність».

Античні риторики і мислителі епохи Відродження зараховували алюзію швидше до фігур слова. Традиційно довгий час алюзія вважалася близькою до параномазії, каламбуру, грі слів; тому до алюзії вдавалися в основному в області комедійних жанрів. Алюзією могла бути, наприклад, заміна в слові однієї букви, що повинно було призвести до комічної двозначності.

Як зазначає Д. Біловус, деякі дослідники того часу вважали алюзією «мінімальною, на рівні звуку чи стилю, зміною звукового складу слова, що викликало зміна його значення (нерідко на протилежне) – також в комічних цілях» [4: 11].

Параномазія ж, в свою чергу, сприймалася спочатку як «використання двох приблизно схожих за змістом понять таким чином, що вжите слово викликало асоціацію з іншим, подібним за звучанням словом, з метою створення комічного ефекту». Відзначимо, що якщо брати це визначення як

основне, то алюзія виявляється досить схожою з парономазією як мінімум функціонально, в силу того, що однією з функцій алюзії, як уже було згадано, є створення комічного ефекту.

За дослідженнями В. Москвіної, надалі алюзію продовжували сприймати як фігуру мови; її умовно назвали «словесною алюзією». На цьому етапі словесної алюзії протиставили так звану «реальну» алюзію [33: 82].

«Реальною алюзією» називали «натяк на якийсь факт історії або міфології, на крилатий вислів великого письменника». Якщо використовувати даний підхід при розгляді алюзій в цілому, то можна сказати, що реальні алюзії виявляються швидше в області загального знання, увійдуть до загального фонду говорить і слухача, або автора і одержувача тексту.

З іншого боку, як зазначає Москвін, алюзії в різних дослідженнях могли розрізняти з точки зору їх змісту: виділяли історичні та літературні алюзії [33: 100]. Історичні алюзії були пов'язані з відсилання до історичних діячів, подій історії. Літературними ж алюзіями в такому випадку можна називати включення цитат з прецедентних текстів чи згадка назв творів або їх героїв. Також зустрічалися і змішані алюзії, в яких одночасно були і відсилання до історичного факту, і відсилання до прецедентної тексту.

Однак О. Селіванова, наприклад, заперечує теорію про те, що алюзії доцільно ділити на підставі їх змістовної сторони, стверджує, що дана теорія може працювати не завжди: можливі ситуації, коли джерело запозичення у автора не збігається з джерелом запозичення читача. Вона пише: «так відбувається, наприклад, у разі, якщо автор звертається до початкового тексту-джерела, а читач орієнтується на той прецедентний текст, який він вважає первинним, хоча насправді цей текст запозичений автором з іншого, більш раннього, джерела. Можлива ситуація, коли для автора тексту алюзія є літературною, оскільки він знайомий з джерелом запозичення у вигляді

конкретного тексту, а для читача така алюзія є історичною, або навпаки» [51: 72].

Існуючі на даний момент теорії алюзії сходяться в тому, що вони визначають алюзію як непряме посилання на той чи інший факт, діяча або подію, яка вважається загальновідомою. При цьому, однак, в даних працях основний упор зроблений на вивчення алюзії як швидше стилістичного прийому, ніж лінгвістичного терміна.

Як стилістичний прийом алюзія може варіюватися за такими ознаками: за тимчасовою співвіднесеністю і за тематичною приналежністю. Деякі дослідники звужують рамки алюзії до відсилання на факти тільки минулого, інші таких меж не роблять, зараховуючи до джерел алюзії факти в тому числі і теперішнього часу. Однак якщо вважати, що алюзія – це в загальному відсилання до будь-якого відомого факту, події, персонажу, явищу, то до уваги не повинна прийматися його тимчасова приналежність. Основним показником алюзії тоді стає те, що цей факт (подія, людина ...) відомий як автору, так і читачеві, і тоді існує можливість зіставлення контекстів [52: 165].

Що стосується віднесеності алюзії за тематичною ознакою, то різні дослідники обмежують алюзію посиланнями на історичний факт, деякі ж зараховують до алюзії «натяки, посилання на епізоди і персонажів різних творів, а також біблійні і міфологічні мотиви і сюжети».

Однак алюзія – не просто посилання на який-небудь факт. Існує величезна кількість визначень і трактувань даного поняття, що дозволяє припустити, що це досить складне і багатопланове явище.

Варто мати на увазі, що оригінальне висловлювання завжди знаходиться поза контекстом нового тексту, і при цьому в такій же мірі цьому новому контексту належить. Звідси випливає, що алюзія забезпечує положення двох текстових планів і при цьому створює між ними між текстовий зв'язок. Цікаво відзначити, що всі інтертекстуальні включення є

одночасно і знаком як результатом запозичення, і в той же самий час самим процесом запозичення [41: 100].

Наявність конкретного (передбачуваного) автора вихідного тексту – одна з основних ознак алюзії. Алюзія є засобом збігання певних контекстів, вона привносить в новий текст смисли з прецедентного тексту, і очевидним є, що для правильного сприйняття читачеві необхідно розуміти, які саме контексти з'єднуються, оскільки від цього буде залежати реалізація авторської інтенції.

Крім усього перерахованого вище, алюзія в деякому сенсі – своєрідний елемент поезики. Коли письменник використовує алюзію, він припускає наявність у читача певного набору фонових знань. Таким чином він додає до змісту ті чи інші непрямі події, цінності, про які в творі може прямо і не говориться.

Алюзівним можна вважати такий текст, який спрямований на діалог з раніше існуючими текстами, тобто це такий текст, який знаходиться в полі інтертекстуальності. Такий текст вступає у взаємодію з прецедентними текстами, але при цьому він орієнтований на спілкування з читачем, розрахований на відповідну реакцію з боку читача. Взаємодія читача з текстом і здатність читача до інтерпретації в алюзівному тексті вкрай важлива.

Текст, написаний автором, і текст, що сприймається і так чи інакше розуміється читачем – це не один і той же текст; саме тому автор алюзівного тексту в першу чергу орієнтований на читача [39: 81].

Говорячи про алюзівний текст, ми насправді маємо справу з двома різними текстами. Коли автор пише свій текст, у нього є певний багаж фонових знань і, крім того, деякий авторський намір, який може бути виконаний завдяки текстовим включенням і тому сенсу, які ці нові включення надають тексту. Читач досліджує створений автором твір, і після прочитання та інтерпретації їм цей твір збагачується за рахунок тих смислів, які вносить в нього кожен читач.

Деякі алюзії при прочитанні неминуче залишаються непізнаними, в результаті чого обсяг смислів «читацького» тексту буде більший смислового обсягу «авторського» тексту. Можлива і протилежна ситуація: деякі смисли можуть виявитися розширеними читачем завдяки його фоновим знанням. У деяких випадках обсяг знань читача може виявитися трохи ширшим за обсяг знань автора, і тоді в текст будуть привнесені нові значення та інтерпретації [47: 325].

Вплив алюзівного тексту на читача, зрозуміло, заздалегідь планується автором. При цьому автор тексту зацікавлений в тому, щоб читач впізнав використані ним алюзії, щоб читач мав уявлення, частиною якого початкового тексту ці алюзії є, інакше прагматичний сенс може виявитися втраченим.

У будь-якому алюзивному тексті існує контекст, який спрямований на прецедентні тексти і фонові знання. Це той шар прецедентної інформації, яку автор вважав за потрібне привнести в свій новий текст. Будь-який алюзівний текст «грає» з читачем і веде з ним самостійний діалог відповідно до авторської задумки.

Таким чином, алюзія відноситься до класу інтертекстуальності. Алюзії властиве неточне відтворення частини претекста. Так, алюзія не припускає формальної ідентичності. Одна з основних характеристик алюзії – наявність автора вихідного тексту. Алюзія базується на діалозі двох різних текстів, саме тому, алюзія характеризується як інтертекст.

1.2. Авторські модифікації алюзій, їх типи та функції

У лінгвістиці мова може йти про декілька напрямків вивчення алюзії: літературознавчий, мовностилістичний, інтертекстуальний, когнітивний і когнітивно-дискурсивний. У літературознавстві алюзія аналізується як індивідуальності творчої манери певного письменника. Вивчення авторської алюзії зводиться в своїй основі до дослідження її літературного впливу.

В рамках літературознавчого підходу алюзія піддається широкому тлумаченню, розмиває кордони наданого явища, фактично ототожнюючи його з неусвідомленим, або свідомим літературним наслідуванням. Таке тлумачення алюзії повністю відповідає постмодерністському прочитанню тексту: будь-який текст почав прочитуватися у взаємозв'язку з іншими текстами, що, по-перше, розширило рамки літературознавчої спрямованості вивчення алюзії і, по-друге, надало можливість дослідження алюзії в рамках теорії інтертекстуальності [38: 47].

Але якщо літературознавчий аналіз має на увазі певний набір інтерпретацій, імпліцитно наданих автором, то інтертекстуальні підхід, в своєму традиційному варіанті, спростовує остаточне, виключно правильне значення, як алюзії, так і самого тексту, так як алюзивне джерело не може бути визначене.

Авторський алюзивний елемент, як виявилось, залучений в простір міжтекстових взаємин і може підкорятися нескінченній кількості інтерпретацій. Мовностилістичний підхід до вивчення алюзії пов'язується з дослідженням виключно лінгвістичної і стилістичної природи даного явища. З позицій лінгвістичної стилістики алюзія визначається як прийом навмисного застосування в тексті слів, словосполучень і речень, які побічно співвідносяться з різними прецедентами культури. Алюзія розглядається як засіб розширеного перенесення якостей міфологічних, біблійних, літературних героїв, прецедентів і подій на ті події, факти і тих героїв, про яких йде мова [50:101].

Авторська алюзія є вербальним засобом, за допомогою якого автор може висловити свої ідеї в більш стислій і короткій формі, для цього він як би укладає їх в якусь оболонку. Завдання читача побачити цю оболонку в тексті і розкрити ту ідею, яка в ній міститься, ту приховану інформацію, яку вона містить. У читача можуть виникнути численні асоціації, але для того, щоб правильно визначити те, що мав на увазі автор, потрібні прецедентні знання.

Систематизацією видів і функцій авторських алюзивних одиниць займалися багато дослідників. Класифікація авторських алюзій може бути

заснована на таких критеріях, як джерело алюзії (літературні, біблійні, міфологічні, історичні, побутові), ступінь популярності алюзивного факту, наявність або відсутність національного забарвлення.

М. Д. Тухарелі вивела класифікацію авторських алюзивних одиниць за семантикою:

1. Власні назви – антропоніми.
2. Біблійні, міфологічні, літературні, історичні та інші реалії.
3. Цитати, крилаті вислови, контамінації, ремінісценції [59: 11].

З точки зору структури алюзивна одиниця може бути представлена словом, словосполученням, а також більшими словесними утвореннями. М. Д. Тухарелі виділяє також алюзії-надфразові єдності, алюзії-абзаци, алюзії-строфи, алюзії-прозові строфи, алюзії-розділи, нарешті, алюзії-художні твори [59: 20].

Відповідно до класифікації І. Христенко існує шість типів алюзії:

1. «Випадкове» посилення (вид алюзії, який в загальних рисах нагадує про щось і практично непридатний до нового контексту).
2. «Єдине» посилення (алюзія, яка передає контекст в новій ситуації).
3. «Посилання на самого себе» (автор використовує відсилання до власних творів).
4. «Корегуюча» алюзія (в джерелі алюзії міститься значення, протилежне самій алюзії)
5. «Очевидне» відсилання (намір порушується алюзією).
6. «Конфлотація» (алюзія, яка одночасно вказує на кілька джерел) [64: 44].

На думку А. Г. Мамаєвої, алюзії, які формують домінуючу тему твору, є тематично значимими алюзіями [55:113]. Таким чином, можна виділити алюзії тематично значущі, або домінуючі, і алюзії локальної дії, фрагментарно значущі. Фрагментарно значущі алюзії не здатні зв'язувати текст в одне смислове ціле, вони лише сприяють смислового розвитку на певному текстовому відрізку.

Тематична класифікація не розкриває лінгвістичний механізм дії алюзії, але, тим не менш, має повне право на існування, оскільки в різні історичні періоди в літературі зустрічаються тематичні різновиди алюзій, які відображають літературні віяння і цінності певного часу. Іншими словами, вони можуть впливати на формування стилістичної картини даної мови в розглянутий період.

І. Р. Гальперін виділяє міфологічні, біблійні, історичні та літературні, поряд з алюзіями з фактів повсякденного життя. Як зазначає Є. Рогозіна, алюзія зачіпає майже всі сфери діяльності людини [57: 47].

Найпоширенішим різновидом алюзії є авторські алюзивні власні назви (АВН). Їх алюзивність пояснюється тим, що ім'я пов'язане з особливостями його носія, з певною прецедентною ситуацією або з претекстом. Це ім'я – складний знак, загальне слово-символ, при вживанні якого відбувається апеляція не до власне денотата, а до набору диференційних ознак даного імені.

Алюзивні омоніми широкої відомості загальнокультурного характеру передаються повними відповідниками, що утворюються:

- транскодуванням: *Arcadia* – *Аркадія*, *Robin Hood* – *Робін Гуд*;
- традиційною передачею власної назви: *Gabriel* – *Гавриїл*, *Circe* – *Цірцея*;
- семантичними калькуваннями: *Cinderella* – *Попелюшка*.

Найуживанішими способами при цьому є транскодування та традиційна передача власної назви [59: 34].

Часткові відповідники АВН утворюються:

- перейменуванням – узуальними, контекстуальними синонімами АВН: *Vaccus* – *Вакх*;
- розширеними структурними варіантами омонімів, що утворюються додаванням елементів: *Aznavour* – *Шарль Азнавур*, *Joseph* – *Йозиф Прекрасний* [59: 35].

Додавання елементів при відтворенні АВН допомагає читачам однозначно зрозуміти алюзію, точно передати всі конотації; скороченими структурними варіантами власної назви: *Don Juan Tenorio* (*Hemingway*) –

справжній Донжуан, якщо певний компонент є зайвою інформацією, яка відволікає читача від базового ядра алюзії [59: 36].

Вивчення літератури певного періоду дозволяє виявити популярність тих чи інших алюзій. Розглянемо це на прикладі алюзивного імені *Alnashar*. Можливо, комусь це ім'я здасться невідомим, але у читача, знайомого з відомим пам'ятником середньовічної арабської літератури, збіркою казок «Тисяча і одна ніч», об'єднаних історією про царя Шахріяре і його дружину на ім'я Шахрезада (Шахерезада), неодмінно виникне образ бідняка Альнашара.

В Англії це зібрання часто називається також «Арабськими ночами». Сюжети і мотиви «Тисяча і однієї ночі» стали проникати в європейську літературу, починаючи з робіт італійських новеліст епохи Відродження. Англія по-справжньому відкрила для себе барвистий світ «Арабських ночей» в ХІХ столітті. Результатом знайомства англійців з сюжетами і персонажами «Тисяча і однієї ночі» виявився той факт, що деякі образи з цієї книги стали невід'ємною частиною культурного життя Англії [59: 38].

Серед робіт, присвячених дослідженню авторських алюзій, питання щодо класифікаційної типології алюзії все ще залишається маловивченим і актуальним. На думку О. А. Люто і О. С. Уманова, людина живе в світі, будуючи навколо і всередині себе сітку координат, де вертикальним виміром виступають символи, горизонтальним – метафори, а в центрі розташовується образ.

Авторські алюзії формуються на основі образу, що має якісні (поведінкові, зовнішні, етичні), або кількісні (співвіднесення з певним обсягом, розміром, кількістю) характеристики. Говорячи про образи, потрібно відзначити, що надаючи своєму літературному герою те чи інше алюзивне ім'я, автор переносить на нього якості і характеристики об'єкта, що був прототипом для виникнення алюзії. У свідомості реципієнта автоматично виникають якісь асоціації, ознаки, притаманні тому чи іншому образу, і тим самим служать основою для виникнення метафоричного перенесення.

Автор використовує метафоричні утворення для того, щоб точно і економно, уникаючи розлогих описів, передати роль і значення зображуваного в навколишньому світі. В оцінці зображуваного може виявлятися не тільки приватне, суб'єктивне ставлення до нього автора, а й погляд на дане явище взагалі, модальність певного факту, яка ствердилась у великому колективі або у будь-якій групі людей [54: 11].

Згідно з нашою класифікацією, авторська алюзія, що пов'язує літературного героя з його прообразом, формується в результаті порівняння за такими критеріями, як:

- а) зовнішня фізична схожість,
- б) особливості здійснюваних дії,
- в) властивості особистості, характеру, поведінки, світорозуміння і
- г) наявність атрибута.

Одні алюзії можуть бути моновалентними, володіти якимось одними ознаками, інші ж можуть проявляти себе амбівалентно, іншими словами, в одних випадках актуалізувати, наприклад, подібність за зовнішністю, а в інших – за дією і т. д.

Специфіку нашої класифікації можна розглянути на кількох прикладах.

У вищенаведених трьох прикладах метафоричний перенос здійснюється на основі однієї ознаки – подібних дій, а саме мрій. У наступному випадку, актуалізується порівняння з особистісної якості.

В англійській літературі знайдеться чимало прикладів алюзій, що вказують на схожість зовнішності героїв, персонажів. Концепт *зовнішність* найбільше за всіх репрезентується, оскільки перше, що привертає нашу увагу в людині – це зовнішність. Особливості характеру людини виявляються в процесі спілкування, в різних ситуаціях. Сміслові репрезентанти даного концепту досить різноманітні. Можна виділити набір ознак, які формують даний концепт, а саме, зовнішній вигляд в цілому, частини тіла (обличчя, очі, волосся, погляд), зріст, вага, одяг, привабливість [69:14].

Таким чином, алюзивне ім'я, яке представляє собою згорнуту інформацію, отриману нами з попередніх текстів, є одним із способів реалізації прихованого сенсу. Образ того чи іншого літературного персонажа викликає в свідомості реципієнта асоціативний ряд ознак (якісних або кількісних) і тим самим виникає ім'я-стереотип, яким ми називаємо предмет нашої мовної діяльності.

Алюзія як вид прихованого змісту є засобом передачі не тільки імпліцитного змісту висловлювання, а й «чужого слова», що вимагає від читача знання прецедентних текстів.

Алюзія як стилістичний засіб, з одного боку, прикрашає текст, робить його виразним, дотепним, з іншого більш повно розкриває внутрішній світ літературних героїв. Кожна епоха, кожен період в історії літератури, кожний літературний напрям і тим більше творчість окремих авторів характеризуються своїм ставленням до вживання алюзій, вибору джерел і визначення тієї ролі, яка відводиться їм в художніх творах.

Без урахування інтертекстуальних зв'язків, без знайомства з реальним художньо-естетичним контекстом твору сприйняття авторського задуму, ідеї виявляється неповним. Завдання дослідника полягає в тому, щоб відчутти, розпізнати в оповіданні моменти, які містять алюзивну інформацію і розкрити зашифровані в них смисли.

Інтерпретація алюзій і того задуму, який автор твору вкладає, використовуючи різні алюзивні імена, повинна бути такою, яка б ємко і в повній мірі охоплювала безліч смислових відтінків в їх художній єдності.

Отже, можемо зробити підсумок про те, що алюзія є вербальним засобом, за допомогою якого автор висловлює власні ідеї. В стислій формі, автор укладає свої ідеї в певну оболонку, яку читач має виявити в тексті та розкрити ту приховану інформацію, яка міститься в ньому. Всі алюзії класифікують, як міфологічні, біблійні, історичні та літературні, разом з алюзіями з фактів повсякденного життя.

1.3 Механізм дії алюзій

Алюзія як стилістичний прийом має високий експресивний потенціал, який посилюється, коли алюзія поєднується з іншими стилістичними прийомами, тобто становить частину стилістичної конвергенції.

Основне поняття «конвергенція стилістичних прийомів» було введено М. Ріффатер [72: 288], який називав конвергенцією скупченням в одному місці декількох незалежних стилістичних прийомів. Однак спільне поєднання стилістичних прийомів не єдиний фактор утворення стилістичної конвергенції. Обов'язковою умовою є спільність виконуваної ними функції.

Говорячи про алюзії в стилістичній конвергенції, варто, перш за все, відзначити, що алюзія є стилістичний прийом, де первинне значення слова або фрази, яке передбачається, що воно відоме (тобто алюзія), є основою, в яку вкладається новий сенс [6: 17].

Вбираючи в себе інші стилістичні прийоми, семантичний і експресивний потенціал алюзивного слова багаторазово зростає. У складі стилістичних фігур алюзія підсилює вироблений ними стилістичний ефект.

Джерелами алюзій можуть бути різні культурні системи, зокрема невербальні знакові системи. Невербальні претексти виконують роль денотата алюзії через вербальний компонент. Інтермедіальні алюзії є особливим типом алюзій, із притаманними їм прийомами створення образності. Вживання таких алюзій значно збільшує обсяг естетичної й емоційно-експресивної інформації, що передається.

Звертаючись до інтермедіальних алюзій, письменник прагне викликати в читача яскраве чуттєве уявлення про певні події, характер і зовнішність персонажа, пейзаж тощо і апелює до попереднього досвіду читача, що базується на візуальному чи слуховому сприйнятті. Встановлено, що реалізації комунікативно-прагматичного потенціалу алюзії сприяють регулятивні та оцінні концепти, які в різний спосіб актуалізуються за допомогою слів та висловлювань із алюзивним статусом.

Алюзія є засобом семантизації:

- лінгвокультурних концептів прецедентних текстів;
- концептів алюзивних мететекстів;
- концептів алюзивних прототекстів;
- концептів алюзивних прото- та мета текстів [66: 258].

Алюзивні висловлювання передбачають вибір комунікативних стратегій і тактик, серед яких поширеними є:

- аргументація;
- висміювання;
- відсторонення;
- маніпуляція;
- заохочення;
- провокація.

Формування сенсу в процесі інтерпретації змісту тексту в багатьох випадках спирається на концептуальні метафоричні й метонімічні схеми. Ідентифікація концептів, представлених у метафоричних і метонімічних схемах, здійснюється шляхом семантичного аналізу ключових слів текстових ситуацій, тобто репрезентацій концепту.

Е. Дронова пропонує класифікацію, в якій до першої групи належать алюзії, що становлять засоби відомостей культури суспільства. Друга група включає алюзії на фактах повсякденного життя і явищ масової культури, які актуальні тільки на час створення художнього твору [6: 74].

А. Федоров розглядає художній матеріал і соціально-історичний матеріал як два абсолютно різних джерела інформації. А. Федоров запровадила термін «замкнутість – незамкнутість», який і визначає основні відмінності між цими матеріалами. Замкнутість фіксує ті засоби, які утворюють структуру – стійкий комплекс [62: 47].

З огляду на ознаку замкнутості / незамкнутості, можна виділити дві наступні групи: до першої групи належить матеріал, що має певну вербальну форму [8: 12] – пісні, тексти та інші історичні факти. Друга група складається з матеріалу, який не має фіксованої вербальної форми; він належить до

соціальної та історичної реальності. Прийнято вважати, що зв'язок вербально закріпленого тексту з твором іншого виду мистецтва можна оцінювати як прийом алюзії.

Одним з основних стилістичних прийомів, з якими поєднується алюзія, є порівняння. Такий «сплав» використовується головним чином в характерологічній функції – для опису зовнішності і характеру героїв художніх творів, а також характеристики їх вчинків та інших подій.

Досить поширеним є вживання алюзії в складі перифрази – стилістичного прийому, що є новою, оригінальною назвою предмета або процесу шляхом виділення будь-якої властивої їм якості. На відміну від звичайного перифраза, так само як і у випадку з епітетом і порівнянням, даний його різновид створює більш конкретний і точний образ, оскільки використовується не загальне ім'я, яке може викликати у різних читачів різні образи, а реально існуючий об'єкт з цілком певними властивостями і особливостями [52:14].

Письменник обирає з багатого культурного фонду людства об'єкт, здатний, на його думку, найбільш повно і точно відобразити сутність описуваного їм предмета або явища за допомогою відповідних посилань на цей об'єкт і спрямувати уяву читача в потрібне русло, але за умови, що читач добре уявляє собі джерело алюзії.

Думки лінгвістів розходяться не тільки щодо класифікації алюзій, а й щодо механізму функціонування даного стилістичного прийому.

Дослідник Л.А. Машкова [14: 55] не вказує на принципові відмінності між свідомим відтворенням форми і змісту більш ранніх творів і тими випадками, коли письменник не усвідомлює факту чийогось безпосереднього впливу на своє творчість.

На думку О. Селіванова, серед основних функцій, які виконує алюзія в складі тексту, можна виділити наступні [51: 72]:

1) Оціночно-характеризуюча функція допомагає розкрити внутрішній світ персонажів, дати оцінку їх вчинкам, а також подіям, які описуються у творі.

2) Використання посилань на історичні факти і особистості, які відтворюють дух епохи, в яку відбувається дія твору. Таким чином запускається оказіональний механізм дії алюзії. У творі Маргарет Мітчелл «Віднесені вітром», де дія відбувається на фоні громадянської війни в США в 1861-1865 рр., зустрічається безліч імен генералів, битв та інших реалій, пов'язаних з цією історичною подією.

3) У своїй тексто-структуруючій функції алюзія здійснює внутрішньо текстовий зв'язок. Текст є знаково-тематичним формуванням: в тексті здійснюється розкриття певної теми, яке об'єднує всі його частини в інформаційну єдність [4: 70]. Алюзія допомагає в скріпленні художнього твору і одночасно вносить додаткову інформацію ззовні.

4) Передбачувальна функція алюзії проявляється в тому, що вона дає читачеві підказку про можливий розвиток сюжету шляхом співвіднесення даного твору з іншим або з будь-якою відомою історією або подією [3: 17].

Алюзії можуть виконувати різні функції, але спільною метою для всіх перерахованих функцій алюзії є досягнення стилістичного ефекту.

В основі сприйняття художнього слова полягає діалог письменника з читачем, творче розуміння якого обумовлено його культурою, змістом його тезауруса, його особистістю і навколишньою дійсністю.

Зрозуміти – значить співвіднести зі своїм тезаурусом. Тезаурусом в широкому сенсі слова називають сукупність накопичених людиною знань, а в більш вузькому – відображає ці знання і досвід словник.

У зв'язку з цим, інтертекстуальність в повній мірі передбачає активного читача; саме він повинен не тільки розпізнати наявність інтертекст, а й ідентифікувати його, а потім і дати йому своє тлумачення. Адже інтертекст відсилає читача до іншого тексту. Відзначимо, що інтертекстуальні включення мають властивість подвійності: вони одночасно належать тексту, а також минулим, іншим текстам.

Завдяки своєму досвіду і під впливом історичних змін, читач може іноді навіть збагатити, розширити зміст тексту, а також звузити і видозмінити його.

Наштовхуючись на такі елементи, ми намагаємося їх зрозуміти, пояснити. Коли ж це відбувається, тексту надаються зовсім нові відтінки і сенс [61: 44].

У цьому часто допомагають самі автори творів, вводячи маркери інтертекстуальності у вигляді прямої вказівки на джерело в виносках або в словах кого-небудь з персонажів або в епіграфі. Отже, в аспекті інтертекстуальності кожен новий текст розглядається як якась реакція на вже існуючі тексти, а існуючі тексти можуть використовуватися як елементи художньої структури нових текстів.

Суть інтертекстуальності полягає в тому, що нові акти творчості відбуваються на мові, в матеріалі, на фоні і з приводу цінностей тієї традиції, з якої вони виникають і яку мають на меті оновити.

Основними маркерами, тобто мовними способами реалізації категорії інтертекстуальності в будь-якому тексті, можуть бути цитати, алюзії, афоризми, іншостильові вкраплення. Алюзія також може функціонувати як засіб розширеного перенесення властивостей і якостей міфологічних, біблійних, літературних, історичних персонажів і подій на ті, про які йде мова в даному висловлюванні». Алюзивне слово виступає в якості знака ситуаційної моделі, з якої за допомогою асоціацій співвідноситься текст, що містить алюзію.

Тим самим відбувається взаємодія між літературно-художніми творами, яке називають алюзивним процесом. Алюзія постає як запозичення якогось елемента зі стороннього тексту, який є відсиланням до тексту-джерела, що є знаком ситуації, яка функціонує як засіб для ототожнення певних фіксованих характеристик.

Алюзія є вербальним засобом, за допомогою якого автор може висловити свої ідеї в більш стислій і короткій формі, для цього він як би укладає їх в якусь оболонку. Завдання читача побачити цю оболонку в тексті і розкрити ту ідею, яка в ній міститься. З цим можуть виникнути численні асоціації, але для того щоб правильно визначити те, що мав на увазі автор, потрібні прецедентні знання.

Прецедентні знання і уявлення зберігаються в когнітивній базі, під якою розуміється «сукупність знань і уявлень, спільних практично для всіх членів лінгво-культурного співтовариства». Складовими когнітивної бази є не особисті знання та уявлення індивідів, а мінімізовані «національно-детерміновані інваріанти сприйняття» останніх [53: 44].

Якщо джерелом алюзії для тієї чи іншої особистості є текст, великі чи малі його фрагменти, то він повинен бути добре відомий широкому оточенню даної особистості, включаючи її попередників і сучасників. Важливим джерелом інформації є так звані «прецедентні тексти»: фольклор, твори національної літератури всіх жанрів, твори світової класики, біблійні тексти і т.д.

Таким чином, алюзивне ім'я, яке є згорнутою інформацією, є одним із способів реалізації прихованого сенсу. Образ того чи іншого літературного персонажа викликає в свідомості реципієнта асоціативний ряд ознак (якісних або кількісних) і тим самим виникає ім'я-стереотип, яким ми називаємо предмет нашої мовної діяльності.

Алюзія як вид прихованого змісту є засобом передачі не тільки імпліцитного змісту висловлювання, а й «чужого слова», що вимагає від читача знання прецедентних текстів. Алюзія як стилістичний засіб, з одного боку, прикрашає текст, робить його виразним, дотепним, з іншого, як показує аналіз творів, більш повно розкриває внутрішній світ літературних героїв.

Кожна епоха, кожен період в історії літератури, кожний літературний напрям і тим більше творчість окремих авторів характеризуються своїм ставленням до вживання алюзій, вибору джерел і визначення тієї ролі, яка едається їм в художніх творах. Без урахування інтертекстуальних зв'язків, без знайомства з реальним художньо-естетичним контекстом твору сприйняття авторського задуму, ідеї виявляється неповним [50: 141].

Завдання дослідника полягає в тому, щоб відчутти, розпізнати в оповіданні моменти, які містять алюзивну інформацію і розкрити зашифровані в ній смисли. Інтерпретація алюзій і того задуму, який автор твору вкладає,

використовуючи різні алюзивні імена, повинна бути такою, яка б ємко і в повній мірі охоплювала безліч смислових відтінків в їх художній єдності.

Алюзія може функціонувати як тематично значущий елемент художнього твору – домінантна алюзія, що в стислій формі вводить ключову тему твору і розміщується в сильних позиціях, і як фрагментарний елемент художнього твору – алюзія локальної дії, яка не організовує смисловий рівень художнього твору, а лише сприяє його розвитку на обмеженому відрізку тексту.

Локальні, малоінформативні алюзії в тексті художнього твору відтворюються узагальненням. Окремого підходу вимагають полігенетичні алюзії з огляду на їх належність одночасно до кількох текстів. У цьому випадку найчастіше застосовується зовнішньотекстовий коментар. Історичні та культурні алюзії, маючи фрагментарний характер, лаконічно передають інформацію про події, певний історичний період, культурні факти та ін.

Таким чином, до функцій алюзій відносять наступні:

- 1) Оціночно-характеризуюча функція;
- 2) Використання посилань на історичні факти;
- 3) Текстоструктуруюча функція;
- 4) Передбачувальна функція.

Алюзивні висловлювання передбачають вибір комунікативних стратегій і тактик, серед яких поширеними є: аргументація; висміювання; відсторонення; маніпуляція; заохочення; провокація.

Висновки до Розділу I

Алюзія це наявність в тексті елементів, що вказують на зв'язок даного тексту з іншими текстами або ж відсилають до певних історичних, культурних і біографічних фактів. Такі елементи називаються маркерами, або репрезентантами алюзії, а тексти і факти дійсності, до яких здійснюється відсилання, називаються денотатами алюзії. Алюзію, денотатом якої є «поза текстові» елементи, тобто події та факти дійсного світу, іноді називають ремінісценцією.

У цьому розділі нами були розглянуті різні варіанти трактування поняття алюзії, в результаті чого було визначено, що алюзія – вельми неоднозначне явище, яке можна розглядати відразу в декількох різних аспектах; однак для нашого дослідження найбільш доречним буде визначення алюзії як непрямого посилання на літературне джерело, що описує будь-якої факт, особу або подію; при цьому у алюзії завжди є автор або, як мінімум, джерело, до якого робиться відсилання.

На підставі проаналізованих визначень алюзії, даних різними вченими-лінгвістами, а також з огляду на проблеми нашого дослідження, ми можемо, узагальнивши отриману інформацію, зробити висновок, що алюзія, а саме розглянута нами літературна та авторська алюзія, це відсилання до раніше написаного літературного твору, створює імпліцитне значення в новому творі.

Крім того, ми досліджували функціонування алюзії безпосередньо в тексті: з якою метою алюзія використовується, який вплив справляє на читача, чим керується сам автор, використовуючи те чи інше інтертекстуальне включення. Беручи до свого тексту фрагмент іншого тексту, автор створює інший, додатковий контекст крім уже існуючого в прецедентному тексті.

РОЗДІЛ 2

СЕМАНТИКО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АЛЮЗІЙ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ

2.1 Типологія алюзій в англійськомовному медійному дискурсі за тематичним принципом

У руслі нашого дослідження визначено, що алюзія має два денотати: первинний – першоджерело і вторинний – текст-реципієнт. У дослідженні увага сфокусована на п'яти культурологічних сферах, звідки відбиралися першоджерела алюзій: 1) література; 2) Біблія; 3) історія; 4) міфологія; 5) фраземіка.

Кожен з цих тематичних класів поділено на підкласи. Отже, в першому пункті практичного розділу проаналізуємо тематичні класи та підкласи алюзій англійськомовного медійного дискурсу.

2.1.1 Алюзії класу «Література»

Література є найбільшим ресурсом для створення інтертекстуальних алюзій. Ми вважаємо, що така популярність інтертекстуальних алюзивних одиниць зумовлена як частим цитуванням художніх творів в медіа текстах, так і багатством літературної мови, яка відрізняється виразністю мовних засобів, влучністю та образністю. Група алюзій «Література» включає в себе такі підкласи:

1. Імена літературних героїв:

Підклас «імена літературних героїв» представлено такими прикладами:

(1) *Fancy living like Harry Potter? London cupboard under stairs has an eye-watering price tag* (MIR, 2017: URL)

(2) *Spain's Andres Iniesta "is like Harry Potter" says Italy legend Christian Vieri* (MIR, 2017: URL).

Так, в першому випадку, стиль життя, а в другому – зовнішність футболіста порівнюється з героєм британської серії книг Дж. Роулінг, головним героєм яких є Гарі Поттер.

(3) *"I always felt like the Robin to your Batman and I know I will never be able to fill this gaping hole in my heart or fill the shoes you have left behind. Your family loves you dearly as do your friends.* (BBC, 2019: URL)

(4) *A woman accused of murdering her husband has denied having a "Jekyll and Hyde" personality when she had been drinking.* (BBC, 2019: URL)

Бетмен і Робін – персонажі загальновідомих коміксів про Бетмена – напарники, які борються зі злочинністю; Джекіл і Хайд – персонажі готичного роману Роберта Льюїса Стівенсона «Дивна історія доктора Джекіла і містера Хайда», в якому вони, навпаки, творять зло.

2. Підклас «**Назви літературних творів**» представлений такими алюзивними одиницями:

(5) *A law student with a condition known as Sleeping Beauty syndrome has revealed she has slept through HALF the Christmases since her diagnosis* (MIR, 2018: URL)

(6) *The real-life Robinson Crusoe island. Robinson Crusoe Island is the largest of the Juan Fernandez Islands, a tiny archipelago that is now Chilean territory.* (BBC, 2017: URL).

(7) *Jodie Rose, from London, posted a sad story about her son Preston, who dressed up as the "Cat in the Hat" of the famous Dr Seuss book.* (MIR, 2017: URL)

Так, в прикладах, автори застосовують назви таких творів, як казка Sleeping Beauty, Robinson Crusoe автора Д. Дефо, та назву книги "Cat in the Hat"

3. Підклас «**Назви дитячих віршів**» охоплює найменшу кількість алюзійних одиниць:

(8) *A parrot who sang Twinkle Twinkle Little Star to children has been stolen.* (MIR, 2017: URL) з колискової "Twinkle, Twinkle, Little Star".

Так, в прикладі використано алюзію на назву дитячої колискової Twinkle Twinkle Little Star.

4. Підклас «**Цитати з літературних творів**» представлений цитатами з античних і сучасних творів:

(9) *Man City's win was hardly a thing of beauty – but the pressure is back on Liverpool.* (TG, 2017: URL)

У вищенаведеному прикладі представлена алюзія на рядок з поеми Кітса “Endymion”: *A thing of beauty is a joy forever.*

(10) *To Be or Not to Be* – with Mel Brooks. *US comedian Mel Brooks on his film To Be or Not to Be* (BBC, 2018: URL)

Приклад 10 демонструє використання цитати з твору В. Шекспіра «Гамлет».

5. Підклас «**Імена письменників**» представлено частим вживанням таких імен видатних письменників, як: *Shakespeare, Homer, Lenny, Barney, Dante, Hemingway, Walsh, Edgar Allan Poe, Tolkien, etc.*

(11) *Cambridge Uni students get Shakespeare trigger warnings* (BBC, 2018: URL).

(12) *An artist has created a community-based game and public art called Swingball Shakespeare.* (BBC, 2018: URL).

(13) *Lisa McMahon's company is setting up an inflatable Moe's Tavern where punters can drink just like Homer, Lenny and Barney.* (BBC, 2017: URL..

(14) *For a man never short of self-respect it is being published as a Penguin Classic, alongside the greats of literature like Homer, Hemingway and Tommy Walsh from Ground Force.* (BBC, 2017: URL).

Проведений аналіз алюзій класу «Література» у текстах англійськомовного медійного дискурсу свідчить, що імена, назви, факти та висловлювання як з віршованих, так і прозових творів є одним з найпродуктивніших джерел алюзій в медіа-дискурсі. Це зумовлено, на наш погляд, частотою цитування літературних елементів в засобах масової інформації.

2.1.2 Алюзії класу «Біблія».

В ході аналізу алюзій біблійного змісту в англомовних медійних текстах, нами було виокремлено три підкласи:

1) біблійні постаті:

Цей підклас є найчисленнішим:

(15) *"Therefore this year we have decided to evoke the true spirit of Christmas and invite Mary and Joseph couples as our guests."* (TG, 2017: URL)

(16) *Judas kiss: Julie accepts congratulations* (MIR, 2017: URL)

(17) *One of Britain's richest businessmen has lost a three-year David and Goliath legal battle with his neighbours - over a security fence.* (MIR, 2017: URL)

(18) *South African 'good Samaritan' dismisses anger over crowd fund* (BBC, 2019: URL)

(19) *Courts around the world are having to make Solomon-like decisions on returning children to the parent 'left-behind', sometimes after years of separation.* (BBC, 2017: URL)

(20) *She highlighted photographs of some of the banners displayed outside the grounds, declaring slogans such as "Adam and Eve, not Adam and Steve" and "We have a say in what they learn".* (BBC, 2019: URL)

2) біблійні явища:

У підкласі «Біблійні явища» виокремлено такі інтертекстеми:

(21) *A pizza takeaway driver has been jailed after bombarding a "forbidden fruit" teenager with X-rated messages after befriending her parents to get closer to the girl.* (MIR, 2017: URL)

(22) *The freedom honour also marks her patronage to local children's charity, Noah's Ark.* (BBC, 2019: URL)

(23) *Kenneth MacMillan choreographed The Judas Tree for the Royal Ballet in 1992, and it has baffled and dismayed audiences ever since.* (TG, 2017: URL)

3) біблійні місця:

Підклас «Біблійні місця» налічує такі одиниці:

(24) *London: The Modern Babylon* (BBC, 2017: URL)

(25) *The African bushland is like a garden of Eden.* (BBC, 2019: URL)

Денотатами для біблійних алюзій є ті імена, назви чи висловлювання з Біблії, які увійшли до фразеологічного фонду або відомі з художньої літератури.

2.1.3 Алюзії класу «Першоджерела світової історії».

Алюзії цього класу в англійськомовних медійних текстах включають в себе чотири підкласи:

1) історичні постаті:

Підклас «історичні постаті» представлено як сучасними історичними постатями, так і постатями минулих часів, таких як: *Churchill, Fidel Castro, Qaddafi, Trump, Obama, Merkel, Erdoğan*:

(26) *Winston Churchill said: "Success is not final, failure is not fatal: it is the courage to continue that counts."* (BBC, 2017: URL)

(27) *"To his credit, Mr. Obama did not sugarcoat the difficulties ahead. While he suggested that his goal, ultimately, is to see Colonel Qaddafi gone, he also said that the air war was unlikely to accomplish that by itself."* (MIR, 2017: URL)

(28) *Mr Trump has previously called climate change a "hoax" and questioned the scientific consensus on the matter.* (BBC, 2019: URL)

(29) *Earlier this month, Mr Trump said climate change "goes both ways" and blamed other nations for worsening air and water quality.* (BBC, 2019: URL)

(30) *Angela Merkel later said she had been dehydrated, but was now "doing very well again" after drinking three glasses of water.* (BBC, 2019: URL)

(31) *However, Turkish president Recep Erdoğan has publicly raised the idea of converting it back into a mosque.* (MIR, 2019: URL)

2) історичні події / періоди:

Цей підклас представлено такими прикладами алюзій, як: *Revolution, World War II, Olympic Games, Great War, Byzantine-period*:

(32) *Both of them - as well as other Cuban-Americans and US citizens claiming to have lost their assets on Cuba after Fidel Castro's Revolution - will be*

able to bring before federal courts the foreign companies that operate on the properties confiscated from them in the island. (BBC, 2019: URL)

(33) *And was Normandy really a World War II game-changer?* BBC, 2019: URL)

(34) *Tokyo Olympic Games 2020* (TG, 2019: URL)

(35) *The last World War One widow: Great-grandmother, 96, relived horrors of Passchendaele through her husband's tales* (MIR, 2017: URL)

(36) *Dr Dark concluded: "This new material revolutionises understanding of the Byzantine-period Hagia Sophia complex.* (MIR, 2019: URL)

3) історичні території:

У підкласі «Історичні території» виокремлено такі приклади: *Atlantida*, Byzantine Constantinople, Hagia Sophia:

(37) *Atlantida – Sitges club where serious clubbers go for the night. You can crash out on the beach during the day after a serious session on the dance floor and travel back to the city the following day.* (BBC, 2018: URL)

Так, приклад згадує місто-затопленика – Атлантиду.

(38) *All the team's discoveries at the site are revealed in the new book, Hagia Sophia in Context: An Archaeological Reexamination of the Cathedral of Byzantine Constantinople.* (MIR, 2019: URL)

Приклад згадує Собор Святої Софії та старовинне місто Константинополь – сучасний Стамбул.

3) історичні поняття:

У підкласі «Історичні поняття» найчастіше вживаються наступні поняття: *Roman emperor*, *Renaissance*, *Holocaust*:

(39) *Secrets of 'last Roman emperor' revealed at world's grandest ancient cathedral* (MIR, 2019: URL)

(40) *Mr Macron set out his proposals for a "European renaissance" in an open letter addressed directly to the "citizens of Europe", which was published in newspapers in all 28 EU member states.* (BBC, 2019: URL)

(41) *The Holocaust year by year* (BBC, 2019: URL)

Таким чином, історичні алюзії тісно пов'язані з поняттям «суспільно-історичний». Вони мають міцний зв'язок з суспільством у різні часи його існування.

2.1.4 Алюзії класу «Фраземіка».

Серед класу фразеологічних висловів, було виокремлено такі підкласи, як: 1) ідіоматичні висловлювання; 2) прислів'я.

Кожен з цих підкласів включає в себе тематичні групи фразеологізмів, які є важливим ресурсом алюзій, з огляду на те, що вони акумулюють у собі культуру минулого і теперішнього, є відображенням духу народу.

Розглянемо приклади кожної тематичної групи.

1) фразеологічні одиниці, які описують характер людини:

(42) *The press dubbed it the "babes in the wood" murder case.*

Фразеологічна одиниця *babes in the wood* використовується в значенні «наївна людина». (BBC, 2019: URL)

(43) *At one moment I was a go-getter, an idea-seeker.*

Фразеологічна одиниця *go-getter* використовується в значенні «цілеспрямована, енергійна людина». (BBC, 2019: URL)

2) фразеологічні одиниці, які виражають емоційний стан людини:

(44) *The PM finally chucks in the towel. There are Maybot tears, Cabinet crocodile tears and definitely no whistling (BBC, 2019: URL)*

3) фразеологічні одиниці, які описують життєві труднощі / негаразди:

(45) *Matt Wallace diary day three: 'I had batten down the hatches to make the cut' (BBC, 2019: URL)*

(46) *Why Arsenal's transfer pursuit of Wilfried Zaha is dead in the water. (MIR, 2019: URL)*

4) фразеологічні одиниці, які описують успіх, багатство:

(47) *Sitting pretty: London transport fabrics over the decades – in pictures (TG, 2019: URL)*

(48) *An MP has likened the progress of an inquiry into reports of child sex abuse by grooming gangs in Telford to a "slow-moving gravy train".* (BBC, 2019: URL)

5) фразеологічні одиниці, які містять інформацію про вияв людських якостей у праці, трудову діяльність людини:

(49) *Pat and Erika take to the air but it's you calling the shots.* (BBC, 2019: URL)

(50) *His best attributes are around his decision-making - the challenge for him now will be being more physical when carrying the ball.* (MIR, 2019: URL)

6) фразеологічні одиниці, які описують темпоральні зв'язки:

(51) *He was airlifted to Saint-Etienne University Hospital for surgery. "Time is of the essence in these situations," said the Team Ineos boss.* (BBC, 2019: URL)

Отже, було виокремлено такий підклас, як ідіоматичні висловлювання, який включає в себе фразеологічні одиниці, які описують характер людини, фразеологічні одиниці, які виражають емоційний стан людини, фразеологічні одиниці, які описують життєві труднощі / негаразди, фразеологічні одиниці, які описують успіх, багатство, фразеологічні одиниці, які містять інформацію про вияв людських якостей у праці, трудову діяльність людини, фразеологічні одиниці, які описують темпоральні зв'язки.

2.1.5 Алюзії класу «Міфологія»

Алюзії культурологічної сфери «Міфологія» активно використовуються в медійному дискурсі, оскільки фольклор є колективною творчістю народу, яка зародилася на давніх етапах цивілізації, існувала протягом багатьох століть у різних суспільно-економічних формах як своєрідна культурно-історична пам'ять народів і форма її комунікативного вираження.

Серед **міфологічно-фольклорних першоджерел** (міфів, казок, легенд) можна виокремити два тематичні підкласи:

1) міфічні герої / боги:

У цьому підкласі найчисельнішим є клас «**Міфічні істоти / боги**». Серед них найчастіше вживаними постають такі: *Odyssey, Mars, Mercury, Neptune, Sphinx*.

(52) *Odyssey complex in Belfast closed due to 'major' power failure* (BBC, 2019: URL)

(53) *On July 12th 2011, Neptune was one year old - one Neptunian year that is.* (BBC, 2019: URL)

2) міфічно-легендарні предмети / поняття.

Підклас включає в себе такі приклади: *Holy Grail, phoenix, Groundhog Day, Trojan Horse, Fountain of Youth*.

(54) *Venezuela aid: Genuine help or Trojan horse?* (BBC, 2019: URL)

(55) *In a discussion with embassy staff in Portugal, Johnson says of Brexit: "I've never known a bigger apple of discord be thrown into British life.* (TG, 2018: URL)

Підклас «**Казкові персонажі**». У медійних текстах актуалізуються такі казкові персонажі, як: *Mary Poppins, Cinderella* та ін.:

(56) *Mental health is a Cinderella service.* (BBC, 2019: URL)

(57) *Mary Poppins returns saw the Royal Albert Hall in London transformed* (BBC, 2019: URL)

Кількісний розподіл алюзій за культурологічними сферами представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Класифікація алюзій

в англійськомовних медійних текстах за джерелами походження

Назва джерела	Кількість Ю	Відсоткове співвідношення (%)
Біблія	11	19%
Література	14	24,5%
Фраземіка	10	17,5%

Історія	16	28,5%
Міфологія	6	10,5%
Всього	57	100%

Таким чином, можна зробити висновок про те, що джерела алюзій по-різному представлені в текстах медіа. Найменша кількість фрагментів включає в себе міфологічні та фразеологічні алюзії. Найчастіше використовується алюзія історичних, літературних та біблійних ресурсів.

2.2 Лексико-семантичні трансформації алюзій в англійськомовних медійних текстах

В другому підпункті ми розглянемо лексико-семантичні трансформації алюзій в текстах сучасних англомовних медіа. Варто зазначити, що трансформанти завжди знаходяться в опозиційному положенні до компонентів ПФ. Існують такі різновиди опозицій:

- 1) формальні – які охоплюють слова, які мають спільні морфеми, але семантично далекі;
- 2) семантичні – пара слів, у яких немає спільних морфем, але є подібними за значенням, тобто містяться загальні семантичні складники;
- 3) формально-семантичні – пари слів, які мають схожі елементи як в плані форми, так і в плані змісту.

Таким чином, можна виокремити такі типи лексико-семантичних трансформантів у текстах сучасних англомовних медіа, як:

- 1) омоніми;
- 2) синоніми;
- 3) гіперогіпоніми;
- 4) антоніми;
- 5) пароніми.

У формальній опозиції, трансформанти і компоненти ІО представлені парою слів.

Трансформанти і компоненти ІО у формальній опозиції є парою слів, які виражені подібним чином. Така пара є лексичними омонімами, і представлена словами, які подібні за формою, звучанням або написанням, та є семантично різними. Їх значення не пов'язані асоціативно. Таким чином, у випадку формальної опозиції тотожності, трансформанти і ІО є повними омонімами

(58) *Another Feather in CAP for New Chair* (BBC, 2018: URL) – ПФ “*feather in cap*” (те, чим можна пишатися).

Формальну опозицію нетотожності можна зустріти в неповних омонімах, омофонах. Розглянемо приклад:

(59) *Gender. Never say dye if you want to be a real man* (TG, 2017: URL) – ІО “*Never say die*” – «не вішати носа, не засмучуватися».

Також, можна зазначити, що застосування омонімів при трансформації ІО є каламбуром – видом мовної гри. Елемент комізму присутній в усіх прикладах алюзій, в структуру яких включено трансформанти-омоніми. Отже, робимо висновок про те, що омонімічні прийоми можна назвати стилістичними з огляду на те, що каламбур є стилістичним прийомом.

У трансформантів та ІО, які є **абсолютними** або **точними синонімами**, виявляються семантичні опозиції. Такі трансформанти виступають парою слів, які мають однакове значення але різне написання та звучання. В більшості випадків, одне з таких слів тлумачиться через інше у висловлюванні. Розглянемо приклад.

(60) *Older, healthier and working: Britons say no rest to retired* (TG, 2018: URL) – лексема *retired* тлумачиться, як «який відійшов від справ; у відставці; який вийшов на пенсію» лексема *weary* означає «стомлений; стомлюючий, набридливий»).

Гіперо-гіпонімічні трансформанти. В дослідженні ми змогли виокремити такі опозиції:

1. Опозиція гіперонімічного характеру, де гіперонімом виступає інтертекстуальна одиниця, а гіпонімом – трансформант:

(61) *Mr Qazimaj, a Kosovan immigrant, was running around 24 hours (BBC, 2018: URL) – IO “*Around the clock*”.*

2. Опозиції між суміжними гіпонімами:

(62) *It was like storm in a glass (MR, 2018: URL) – IO “*storm in a teacup*”.*

3. Опозиції між частиною і цілим, в яких ціле виражене IO, а частина трансформантом:

(63) *It was amazing, he was looking look like a million! (TG, 2019: URL)– IO “*look like a million dollars*”*

Наше дослідження демонструє, що автори англомовних медіа для трансформації IO частіше за все застосовують наступні класи точних антонімів:

1) **антоніми, що виражають якісну протилежність**, для яких характерні градуальні опозиції (між антонімами існує проміжна ланка), наприклад:

(64) *Low Expectations; Mortgage Expert (BBC, 2019: URL) – ПФ “*Great Expectations*”;*

2) **антоніми, які виражають додатковість** (компліментарність), тобто заперечення одного з них дає значення іншого:

(65) – *We can say, that he is free.*

– *He is free as a bee.*

IO – “*be as busy as a bee*” (busy + not = free)

3) **антоніми, які виражають протилежну спрямованість дій, ознаки властивостей**, яка виявляється у двох випадках:

а) обидві дії (ознаки) спрямовані одна проти однієї:

(66) *Let this Jean out of the bag! (BBC, 2019: URL) – IO “*let a cat out of the bag*”*

б) одній, активно спрямованій дії (ознаці), протиставляється інша, спрямованість якої залишається не вираженою:

(67) *My “low expectations” was aimed on that I will earn my first million the next two years (MR, 2018:URL) – IO “*Great Expectations*”.*

Невелику групу трансформантів складають пароніми. Пароніми – це слова або фраземи, що мають часткову звукову подібність і семантичну розбіжність (повну або часткову).

(68) *His life become a real bedboy life* (TG, 2019: URL) – ІО “*Bad boy*”

Розглянуті нами трансформанти “bed boy” – “bad boy” можна назвати паронімічними.

Таким чином, провівши аналіз дискурсивного розподілу лексико-семантичних трансформацій в англomовних медійних текстах, можна зробити висновок про те, що в них превалюють антоніми та гіпероніми.

Наступним кроком, проаналізуємо стилістичні трансформанти в англomовних медіатекстах. Стилiстичні трансформанти – це різноманітні тропи і фігури, якими послуговується адресант при трансформації ПФ. У структурі алюзії ми можемо виокремити такі типи трансформантів:

- 1) контактовстановлювальні;
- 2) структурно-графічні;
- 3) полістилiстичні;
- 4) тропеїчні.

Контактовстановлювальні трансформанти спрямовані на встановленні контакту з читачем. Серед них можна виокремити такі три групи:

1) **риторичне питання**, яке є експресивним ствердженням чи запереченням, за допомогою якого адресант звертається до аудиторії не для того, щоб отримати інформацію, а для того, щоб передати адресату певну систему ідей:

(69) *Best of Nolan: Is silence golden? A school in England bans talking in corridors - and they say it is improving results* (BBC, 2019: URL) – ПФ “*Silence is golden*”

- 2) **риторичний вигук** у тексті позначається графічно (знаком оклику) і структурно, наприклад:

(70) *Underground Ernie: Elementary, My Dear Bakerloo!* (BBC, 2019: URL) – ІО “*Elementary, my dear Watson*”

3) замовчування – вказівка на незавершеність частини думки; у тексті позначається графічно трьома крапками, наприклад:

(71) *As cool as...*(BBC, 2019: URL) – IO “*as cool as a cucumber*”

(72) *...from the horse's mouth...*(MR, 2018: URL) – IO “*hear it straight from the horse's mouth*”

До другої групи, яка утворена структурно-графічними трансформантами, можна віднести парцеляцію. Такі трансформанти звертають увагу адресатів на один з компонентів висловлювання, який у загальному потоці мови міг би залишитися непоміченим. Парцеляція полягає в членуванні речення на дві синтаксичні конструкції: базово-структурну (головну) і парцелят (залежну).

Таким чином, парцеляція є таким способом організації тексту за принципом приєднання, яка дозволяє адресантові поставити крапку перед приєднанням, тобто інтонаційно відокремлена частина (парцелят) виходить за межі висловлювання. Використання адресантом парцельованих конструкцій у ролі трансформантів можна спостерігати в прикладі:

(73) *I made a bundle of mistakes by my last contract* (TG, 2019: URL) – IO “*made a bundle of money*”.

Полістилістичними трансформантами ми називаємо структурні компоненти алюзії, трансформанти яких іронічно переосмислюють нейтральну, загальноживану лексику.

В газетних статтях і заголовках адресант іронічно забарвлює нейтральну лексику, як правило, підкреслює це лапками, наприклад:

(74) *He has received a “big piece”* (BBC, 2018: URL) – IO “*a piece of the pie*”.

Тропеїчними трансформантами ми вважаємо такі елементи, які змінюють IO за рахунок внесення в його зміст компонентів зі зміщеним значенням, тобто це такі стилістичні фігури, як параномазія, каламбур і мовна гра.

Мовна гра у роботі реалізується через такі типи перенесення ознак: предмет – предмет, людина – людина, тварина – людина, частина тіла – людина, тварина – предмет, предмет – верства населення, міфічна істота –

тварина, емоції – погодні умови, подія – подія. Наведемо приклади до кожної моделі:

1) тип перенесення **предмет – предмет**:

(75) *The situation seems like a water off a fish* (BBC, 2017: URL) – IO “*like water off a duck's back*”

2) тип перенесення **людина - людина**:

(76) *It was just what the lawyer ordered* (MR, 2018: URL) – IO “*Just what the doctor ordered*”

3) тип перенесення **тварина - людина**:

(77) *Today us really his day! His is the top man!* (TG, 2017: URL) – IO “*top dog*”

4) тип перенесення **частина тіла - людина**:

(78) *It`s easy, two kind people working in the team are better than one.* (BBC, 2018: URL) – ПФ “*Two heads are better than one*”

5) тип перенесення **предмет / тварина – верства населення**:

(79) *As poor as people in slums of India* (MR, 2018: URL) – IO “*as poor as a church mouse*”

6) тип перенесення **тварина – предмет / явище**:

(80) *They smelt the dissonance.* (TG, 2018: URL) – IO “*smell a rat*”

7) тип перенесення **міфічна істота - тварина**:

(81) *But he cought the cat by the tail* (BBC, 2019: URL) – IO “*catch the goldfish*”

8) тип перенесення **емоції – погодні умови**:

(82) *The city is snowed under* (TG, 2018: URL) – IO “*snowed under*” – використовується в значенні «бути перевантаженим фізично або емоційно».

9) тип перенесення **подія - подія**:

(83) *He has broken his pocket too much and lost everything* (MR, 2017: URL) – IO “*break the bank*”

Таким чином, стилістичні трансформанти, які входять в структуру англомовних медіа статей, експресивно забарвлюють нейтральну, загальноживану лексику. Ми зробили висновок про те, що найбільшу кількість стилістичних трансформантів ми виокремили в статтях з фразеологічними алюзіями.

2.3 Функціональна класифікація алюзій англійськомовного медійного тексту

В кожному тексті, алюзії відіграють певні функції. Те, які саме функції алюзії відіграють в тому чи іншому тексті, залежить від того, до якого стилю належить той чи інший текст. Також, функції алюзій залежать від того, яку мету ставив собі автор та залежно від контексту, в якому вживається алюзія. Функції алюзій зумовлює також і приналежність до певної цільової аудиторії. В нашій роботі ми розглядаємо тексти сучасних англомовних медіа, тому розглянемо функції алюзій в контексті саме даного дискурсу. Мета сучасних медіа текстів – привабити та зацікавити читача, створити ефект загадковості та новизни, викликати ти чи інші емоції. Наше дослідження базуватиметься на класифікації алюзій, яка була запропонована дослідницею О. Ю. Абрамовою.

Отже, на її думку, можна виокремити 3 групи функцій, які відіграють алюзії в медіа тексті:

- 1) основні – комунікативна і пізнавально-відображальна;
- 2) додаткові – емотивна, естетична, контактовстановлююча;
- 3) факультативні – експресивна, волонтеративна, апелювальна [86: 5].

Так, ключовою функцією можна вважати комунікативну, так як вона групує навколо себе цілий комплекс інших функцій, це – основна з функцій сучасної мови. Саме цю функцію виділяють дослідники А. Стофф та Е. Денісова, вважаючи, що ця функція реалізується алюзією у складі змісту, ідеї твору, а іноді і виступають його основою. На думку дослідників, алюзії мають

значення і для характеристики героїв, і для загальної концепції твору [87: 27; 88: 102-103].

Поняття комунікації ми можемо визначити як процес інформаційного взаємообміну між двома і більше учасників цього процесу за участі певної системи вербальних або невербальних знаків. Отже, в публіцистичному дискурсі комунікація реалізується за допомогою функцій, які, на думку В. М. Воробйової [89: 61], можна розподілити на дві групи:

1) пізнавальну, дейктичну, кумулятивну, функцію збільшення кількості кодових систем, за допомогою яких здійснюється комунікація;

2) експресивну, контактовстановлюючу, компресивну, емотивну, волюнтативну, оцінну.

На думку дослідниці, Перша група функцій вказує на можливість збільшення смислового навантаження тексту-реципієнта алюзії. Друга група функцій визначає спосіб здійснення впливу адресанта АПД на адресата.

Пізнавальна функція включає в себе залучення читача до певних думок, настрої, асоціацій, які є відгалуженням провідної думки текстового повідомлення, відображають ключові, важливі ідеї твору, поглиблюють його розуміння. У тексті-реципієнті вони відображаються мовними знаками, не закріпленими в узусі мовної спільноти. Отже, текст приєднується до інших суб'єктів літературного та історичного процесу. Наведемо кілька прикладів реалізації алюзіями пізнавальної функції.

(84) *Media caption. The model and the mullah. Ms Baloch has been dubbed the Kim Kardashian of Pakistan. She had hundreds of thousands of followers on social media, and was reportedly one of the top 10 most searched Pakistani personalities in the year before she died.* (BBC, 2019: URL)

В випадку, наведеному вище, алюзивне навантаження несуть лінгвальні одиниці *Ms Baloch has been dubbed the Kim Kardashian of Pakistan*, які відсилаються до особи американської зірки реаліті шоу, актриси та фотомоделі Кім Кардаш'ян. Надзвичайна популярність Кім Кардаш'ян як в рідній країні так і в усьому світі дорівнюється популярності Місс Балоч, про яку йдеться в медіа

статті. Отже, читачам, яким не відомо, хто така Кім Кардаш'ян, необхідно буде звернутись до Інтернет ресурсів, щоб дізнатись, про кого саме йде мова. Таким чином, реалізовано пізнавальну функцію алюзій.

Пов'язаною з пізнавальною функцією є також і дейктична функція. Так, дейктична функція вказує на місце, час тих подій, які відбулись, відсилає читача до іншого географічного об'єкту, історичного факту, тощо. Найбільш характерною для медіа текстів є алюзія, яка за участі семіотичного комплексу іншої мови вказує на країну, в якій безпосередньо відбувається дія, яка описується в медіа тексті. Розглянемо приклади.

(85) *'Vive la France'* - *Marseille's voters on presidential race*. (BBC, 2019: URL)

(86) *La France Maintenant: Professor of French and Paris resident Andrew Hussey travels from the Med to La Manche to discover the true face of 21st-century France*. (BBC, 2019: URL)

(86) *Tour de France 2019 stage six: Mulhouse to La Planche des Belles Filles - first day in the mountains*. (BBC, 2019: URL)

(87) *Frances de La Tour: Actress Frances de La Tour chooses 'La Mer' by Charles Trenet and 'The Summer Wind' by Johnny Mercer*. (BBC, 2019: URL)

Такі фрази, як *'Vive la France'*, *La France Maintenant*, *Tour de France*, *Frances de La Tour* локалізують події тексту реципієнту алюзії у Франції, так як є виключно французькими.

(88) *Connor speaks to Maurizio Cecco about the Festa Italiana plus a look through the day's newspapers*. (BBC, 2019: URL)

Фраза *Festa Italiana* відсилає реципієнта алюзії до Італії.

(89) *"Should auld acquaintance be forgot, ..." performed by Denis Lawson*. (BBC, 2019: URL)

Рядки з пісні на вірші Р. Бернса *"Should auld acquaintance be forgot"* (1788), відсилає до подій давніх часів, коли Р. Бернс був популярним та підкреслює контраст із сьогоденням, коли все, пов'язане з видатним поетом, зазнало занепаду.

Пізнавальна функція алюзій також тісно пов'язана з кумулятивною функцією, яка полягає в накопиченні отриманих знань. Кумулятивна функція може бути визначена, як поєднання культури з мовою, а мови з культурою, та їх фіксація в свідомості людини. Тобто, це взаємодія мови з культурою та культури з мовою та їх накопичення, запам'ятовування людиною.

Кумулятивну функцію можна виділити в міфологічних алюзіях. Так, допомогу Венесуелі журналісти називають як *Trojan horse*. Щоб актуалізувати значення цієї алюзії, необхідно згадати міф про троянську війну, в якій Троя та Спарта боролись за вкрадену принцом Парісом принцесу. Троянський кінь став фінальною стадією перемоги Спарти, та уособлював собою величезний постамент коня, зроблений з дерева. Спартанці подарували цей постамент троянцям, в якості знаку примирення, насправді ж, в середині були сховані воїни Спарти, які захопили Трою та розгромили її до тла. Тож, під поняттям «троянський кінь» розуміється прихована загроза:

(90) *Venezuela aid: Genuine help or Trojan horse?* (BBC, 2019: URL)

(91) *Get It On... With Bryan Burnett: Songs That Make You Feel Young... Will it help you drink from the fountain of youth?* (BBC, 2019: URL)

В прикладі, пісня *Songs That Make You Feel Young* відсилає читача до фонтану молодості – *fountain of youth*. Для того, щоб зрозуміти значення цього виразу, читачеві необхідно згадати легендарне джерело вічної молодості, яке згадується в легендах Геродота, в «Історії Олександра Великого» та інших джерелах. Так, джерело має властивість відновлювати молодість будь-кого, потрібно тільки випити води, яка тече з джерела. Отже, для того, щоб зрозуміти значення даного виразу, читачу необхідно знати цю історію.

(92) *In a statement released in April, Mr Onderoglu said: "I regard this trial as a part of an effort to intimidate journalists and rights defenders in Turkey. It is a heavy burden for anyone who yearns for democracy to be tried based on their professional activities or solidarity. "We are not concerned with being pushed around or harassed by the threats of persecution like the Sword of Damocles.* (BBC, 2019: URL)

Приклад, наведений вище, також демонструє реалізацією кумулятивної функції алюзії *the Sword of Damocles*. Для розуміння виразу, читачеві необхідно згадати грецький міф, який розповідає про сіракузького тирана Діонісія, який запропонував своєму фавориту Дамоклу, що на його думку був найщасливішим зі смертних, зайняти його престол на один день. За наказом тирана його розкішно одягли, умастили запашним маслом, посадили на місце правителя. У розпал веселощів на бенкеті Дамокл раптово побачив над головою меч без піхов, що висів на кінському волосі, і зрозумів примарність благополуччя. Так Діонісій показав йому, що тиран завжди живе на волосок від загибелі. Тому, алюзія *the Sword of Damocles* має значення навислої над ким-небудь постійної загрози при зовнішньому благополуччі.

Розглянемо **експресивну функцію** алюзій. Ця функція полягає у вираженні в ній автором свого ставлення до феномена-денотата алюзії. Вона виражає критичну точку зору автору, несе в собі оцінку та осмислення літературних фактів. Експресивна функція алюзії допомагає розкрити глибину імпліцитного тексту, де його експлікація іншими мовними засобами є не достатньою. Ця функція розкриває природу та мотиви тексту, його характер та ідейний світ. Після вираження своєї думки, автор прагне встановити контакт з аудиторією.

Важливу роль відіграє також і контактовстановлююча функція алюзій, яка є провідною в зацікавленні людей твором. Функція полягає в наданні тексту компактності, привабливості, яскравості. Експресивна функція активує уяву читачів, посилює їх інтерес до тексту. Розглянемо приклад.

(93) *'Blood and money': The story of the Koch brothers. In 2018 Koch stepped down from Koch Industries – which refines crude oil, produces fertiliser, and manufactures household products – citing his declining health.* (BBC, 2019: URL)

В прикладі, для встановлення контакту з читачем та надання заголовку інтриги та привабливості, автор використав назву книги Томаса Томпсона «*Blood and Money*». Таким чином, автор зацікавлює читача тим, що в статті буде викладено інформацію про шокуючу діяльність розкритого злочину.

Наступною функцією, яка впливає з дії контактовстановлюючої функції, є компресивна функція, яка впливає на підвищення компактності тексту. Завдання компресивної функції – створення влучного та лаконічного тексту, де через ключові мовні звороти передається сутність всього тексту. Ключовими алюзіями можуть виступати власні назви, аббревіатури, тощо. Так, хвиля повстань та протестів в арабському світі, яка проходила в 2011 році, має назву арабська весна. Автори сучасних видань скоротили назву до слова “The spring”, в контексті вживання якого зрозуміло, про яку весну говорить автор:

(94) *One of those warned is Iyad el-Baghdadi, a long-time critic of Arab authoritarian regimes who lives in political asylum in Norway, and uses social media to challenge what he calls the Arab tyrants. After the demise of the Spring is his a lost cause?* (BBC, 2019: URL)

Налагодження контакту між автором та читачем, тобто реалізація контактовстановлюючої функції створює умови для ефективної реалізації емотивної функції, яка в свою чергу, реалізує можливість алюзії викликати у читача певні емоції. Так, в медіа текстах емотивна функція є однією з найголовніших, тому що її найголовнішим завданням стимулювання емоції читача та надання їй напрямку. Отже, за допомогою емотивної функції, автор не тільки викликає емоції читача, але і спрямовує хід його думок та емоцій. За скерування емоцій в необхідний автору напрямок відповідають **оцінна та волюнтативна функції**. Ці дві функції є послідовними, вони впливають з реалізації емотивної функції. Так, автор, викликавши за допомогою алюзії певні емоції читача, наступним кроком намагається переконати адресата в достовірності того чи іншого факту, судження, тощо. Він створює яскравий образ та апелює до логіки, глузду, таким чином, намагаючись вплинути на читача та змусити його думати чи діяти тим чи іншим чином. Наведемо приклад.

(95) *Asylum seekers 'could be allowed to work'. The Home Office website says a decision will usually be reached within five working days. But the official figures show the average wait in 2018 was 62 days. Asylum seeker Grace, who came to UK*

from Africa several years ago and now lives in Glasgow, says she has been told she must wait three months for an appointment. (BBC, 2019: URL)

Так, в наведеному прикладі йдеться про те, що благодійні організації та соціальні служби Великобританії порушують всі строки надання допомоги та захисту біженців, які змушені місяцями чекати на прийом в службі. В прикладі, автор в лапках цитує витяг із закону, викликаючи цим самим негативні емоції, та розвиває ставлення читача тим, що наводить факти та переконує адресанта в правильності свого ставлення до ситуації що склалась. Для більшого ефекту, автор наводить статистичні дані, які переконують читача в неправильності позиції влади. Автор апелює до того, що закон постійно порушується, та аргументує те, що люди змушені постійно жити в злиднях. За допомогою статистики, автор інтенсифікує оцінку та волюнтативну функцію алюзії.

Таким чином, провівши дослідження, ми можемо зробити висновок, що для медіа текстів, характерними функціями алюзій, які було реалізовано в 100% розглянутими нами випадків використання алюзій, є наступні:

- пізнавальна (когнітивна);
- кумулятивна;
- компресивна;
- оцінна;
- експресивна;
- волюнтативна.

Контактовстановлююча функція реалізується в 25% розглянутих випадків, емотивна функція, яка залежить від реалізації контактовстановлюючої функції, застосовується також в 25% випадків.

Висновки до II розділу

В другому розділі нами було здійснене дослідження семантико-функціональних особливостей алюзій англійськомовного медійного дискурсу.

Нами було з'ясовано, що текст англійськомовного медійного дискурсу включає в себе наступні тематичні класи текстів-реципієнтів: 1) література; 2) Біблія; 3) історія; 4) міфологія; 5) фраземіка.

Дослідження показало, що найбільш часто в текстах англомовних медіа використовуються алюзії з історичних джерел (28,5%) та літератури (24,5%). Також, значну кількість алюзій запозичено з біблійних джерел (19%) та фраземіки (17,5%). Найменша кількість алюзій представлена міфологічними джерелами (10,5%).

Також, ми зробили висновок, що серед алюзій в медіа текстах існують такі трансформанти, як:

1) формальні – які охоплюють слова, які мають спільні морфеми, але семантично далекі;

2) семантичні – пара слів, у яких немає спільних морфем, але є подібними за значенням, тобто містяться загальні семантичні складники;

3) формально-семантичні – пари слів, які мають схожі елементи як в плані форми, так і в плані змісту.

Серед основних функцій алюзій в медіа текстах, які застосовуються в 100% випадків використання алюзій, ми змогли виокремити:

пізнавальну (когнітивну); кумулятивну; компресивну; оцінну; експресивну; волонтеративну.

Виконавши статистичне дослідження, нами було з'ясовано, що такі функції, як контактовстановлююча та емотивна застосовується також в 25% випадків.

РОЗДІЛ 3.

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АЛЮЗІЙ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ В УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ПЕРЕКЛАДАХ

В третьому розділі ми здійснимо аналіз особливостей відтворення алюзій англійськомовного медійного дискурсу в українських перекладах. Ми розглянемо специфіку перекладу власне алюзій, алюзій з власними назвами та фразеологічних алюзій.

3.1 Застосування перекладацьких трансформацій при відтворенні алюзій англійськомовного медійного дискурсу українською мовою

В ході дослідження теоретичних джерел ми з'ясували, що при перекладі алюзій застосовують такі лінгвістичні схеми, як:

- Переклад на рівні знаків;
- Переклад на рівні структури висловлювання;
- Переклад на рівні структури повідомлення;
- Переклад на рівні опису ситуації.

Лінгвістичні схеми зумовлюють такі способи перекладу, як:

- Еквівалентний переклад;
- Аналог (алюзія МО > алюзія МП);
- Неалюзивні засоби: транслітерація, транскрипція, додавання контексту, авторський коментар, дескриптивна перифраза, контекстуальний переклад, функціональний аналог.

Розглянемо способи перекладів алюзій на прикладах.

(1) *In July 2011 Friedman sent Manafort a confidential six-page document titled Ukraine - A Digital Roadmap.* (TG, 2018: URL)

У липні 2011 року Фрідман надіслав Манафорту конфіденційний документ на шести сторінках під назвою «Україна – цифрова дорожня карта». (PLT, 2018: URL)

В прикладі, можемо спостерігати алюзію – документ *Ukraine – A Digital Roadmap*. В цьому випадку, при перекладі застосовано еквівалент назви документу. З огляду на те, що в тексті статті англomовного медіа-ресурсу мова йдеться про український конфлікт, майже всі поняття, які були використані в статті, мають еквіваленти в українській мові.

(2) *The article cited a Jewish “leader” who accused Clinton anonymously of creating a “neo-Nazi Frankenstein”.* (PLT, 2018: URL)

У цій статті цитувався єврейський «лідер», який анонімно звинувачував Клінтон у створенні «неонацистського Франкенштейна». (TG, 2018: URL)

В прикладі, спостерігаємо посилання на героя роману Марі Шеллі – «Франкенштейн, або Сучасний Прометей» Франкенштейна. Чудовисько Франкенштейна (Створення Франкенштейна, монстр Франкенштейна) – головний антагоніст та одна з головних дійових осіб роману Мері Шеллі «Франкенштейн, або Сучасний Прометей» (1818), а також персонаж багатьох книжкових, драматичних і кінематографічних адаптацій його сюжету. Суть процесу створення Франкенштейну полягала в оживленні мертвої матерії, але Франкенштейн також мріяв, що подальший розвиток його відкриття призведе до можливості давати друге життя тілу, яке смерть вже прирєкла на зникнення. В тексті алюзія підводить читача до того, що Гіларі Клінтон звинувачували у створенні неонацистської потвори. В українському варіанті, алюзія була відтворена за допомогою транскрибування:

Frankenstein – Франкенштейн

(3) *“What was that flying circus all about?” says one of the many dead-eyed, cynical functionaries in Sergei Loznitsa’s macabre new social-realist portmanteau movie about; the film is set in the Donbass region.* (TG, 2018: URL)

*“Це був літаючий цирк?”,- запитує цинічний функціонер з порожніми очима. Таких людей багато в новому похмурому фільмі про війну на сході України (The Guardian використовує термін *civil war*, - Дєро.иа), знятому Сергієм Лозницею в стилі соцреалізму.* (DEPO, 2018)

В тексті прикладу спостерігаємо алюзію, яка відсилає читача до британського шоу – Літаючого цирку.

«Літаючий Цирк Монті Пайтона» (англ. Monty Python's Flying Circus) – британське скетч-шоу, що вперше вийшло в ефір 5 жовтня 1969 року. Сценаристами та виконавцями головних ролей виступили учасники комік-гурту Монті Пайтон. 45 серій шоу, об'єднані в 4 сезони, складаються з окремих скетчів та сюрреалістичних анімацій Террі Гілліама, об'єднаних не загальним сюжетом, а якоюсь ідеєю, частіше абсурдною. «Літаючий цирк» не тільки зробив знаменитими учасників Монті Пайтон, але і серйозно вплинув на подальший розвиток комедійного жанру. Так, критик порівнює український фільм з Літаючим циркум, тому що він сповнений сюрреалізму та гротеску.

В тексті українського перекладу, алюзію було відтворено за допомогою еквіваленту:

that flying circus – літаючий цирк

(4) *It is a vicious conflict in a place where there are still memories of the second world war, tribal loyalties concerning the Russia that saved Ukraine from Nazi Germany and fascism – but also, on the other side, the Stalinist terror-famine visited on Ukraine before the war. (TG, 2018: URL)*

Це - жорстокий конфлікт, що відбувається там, де досі збереглися спогади про Другу світову війну, спадкова вірність Росії, яка врятувала Україну від нацистської Німеччини і фашизму, але, з іншого боку, і там, де лютував Голодомор, сталінський терор голодом, що охопив Україну раніше за світову війну. (DEPO, 2018)

В тексті спостерігаємо історичні алюзії, такі як *the second world war, Nazi Germany and fascism, Stalinist terror-famine*.

Так, автор посилається на такі історичні події, як Друга Світова Війна, фашизм та фашистська Німеччина, Сталінський терор голодом.

В тексті перекладу спостерігаємо такі варіанти, як: *Друга світова війна, нацистська Німеччина і фашизм, сталінський терор голодом*.

Алюзія *the second world war* була відтворена за допомогою еквіваленту *Друга світова війна*. Алюзія *Nazi Germany and fascism* також були відтворені за допомогою еквівалентів, так як ці терміни є міжнародними. Алюзія *Stalinist terror-famine* було відтворено за допомогою еквіваленту *сталінський терор голодом*.

(5) *When they are ready, the actors are led across what looks like a very realistic urban war zone in an action movie – but actually they are bit-part players in a fraudulent TV news broadcast, playing shell-shocked civilians whose job is to denounce the outrages perpetrated by the “fascist” traitors.* (TG, 2018: URL)

Насправді ж перед нами - актори з масовки, ряджені учасники передачі фейковий теленовин, що зображують мирних жителів, які знаходяться в стані шоку і за сюжетом телепередачі повинні засуджувати безчинства, вчинені зрадниками -"фашистами". (DEPO, 2018)

В тексті спостерігаємо історичну алюзію *“fascist”*, яка відсилає читача до часів фашистського режиму. Термін є міжнародним, тому було відтворено за допомогою еквіваленту *"фашистами"*.

(5) *In another scene, someone is subject to the traditional, brutal Russian military punishment of running the gauntlet, made to stumble past a line of soldiers who beat him with sticks, as in Tolstoy’s story After the Ball.* (TG, 2018: URL)

Ми бачимо бізнесмена невдачу, який не зовсім усвідомлює, що військові конфіскують його автомобіль. В іншій сцені людину жорстоко карають, традиційно для російської армії – проганяють крізь стрій солдатів, які б'ють чоловіка палицями, як в оповіданні Толстого "Після балу". (DEPO, 2018)

В прикладі, спостерігаємо відсилання до оповідання письменника Л. Толстого «Після балу». Твір «Після балу» написаний в 1903 році, опублікований вже після смерті письменника в 1911 році. В основі оповідання лежить дійсне подія, про яку Толстой дізнався, коли студентом жив разом з братами в Казані. Його брат Сергій Миколайович полюбив дочку місцевого військового начальника Л.П. Корейша і збирався з нею одружитися. Але після того як Сергій Миколайович побачив жорстоке покарання, яким командував

батько коханої дівчини, він пережив сильне потрясіння. Він перестав бувати в будинку Корейша і відмовився від думки про одруження. Ця історія так міцно жила в пам'яті Толстого, що багато років по тому він описав її в оповіданні «Після балу».

Прізвище письменника – транслітеровано при перекладі, та подано еквівалент до назви твору:

Tolstoy's story After the Ball – в оповіданні Толстого "Після балу".

(6) Billionaire Russian oligarchs and Ukrainian elites accused of corruption are among hundreds of people who have acquired EU passports under controversial "golden visa" schemes, the Guardian has learnt. (TG, 2017: URL)

Як стало відомо виданню Guardian, російські олігархи і заможні громадяни України, обвинувачені в корупції, опинилися серед сотень людей, які отримали паспорти Євросоюзу відповідно до вельми суперечливої схеми "золотих віз". (112UA, 2017)

В прикладі, автор посилається на програму золота віза. Програма «Золота віза» являє собою видачу ВНП з подальшим наданням ПМП учаснику міграційної програми країни на привілейованих умовах.

Власник такої візи наділяється безліччю переваг і привілеїв, якими згодом зможуть скористатися і члени його сім'ї. Статус можна отримати з допомогою покупки нерухомого майна, викупу державних облігацій, відкриття депозитного рахунку, реєстрації власного бізнесу та інших внесків у фонди розвитку.

Golden Visa відкриває доступ до освіти у кращих європейських вузах, а також дозволяє вільно подорожувати по Європі, проживати на законних підставах в цивілізованому суспільстві з високим рівнем життя, а в майбутньому надає можливість подати клопотання про повноцінне громадянство. Видається даний вид ВНП в таких країнах ЄС: Греція, Іспанія, Португалія, Андорра, Болгарія і Латвія. Природно, в кожній державі розроблені свої умови програм по отриманню статусу. Підстави для оформлення – придбання державних облігацій, внесок у місцевий банк, купівля нерухомості.

В тексті перекладу застосовано еквівалентний переклад в поєднанні з транскрибуванням:

“golden visa” – «Золота віза»

(7) *Makhlouf, who was subsequently sanctioned by the EU in 2011 and whose Cypriot citizenship was revoked after the outbreak of the Syrian civil war, did not respond to requests for comment.* (TG, 2017: URL)

Махлуф, проти якого в 2011 році ввів санкції Євросоюз і якого позбавили громадянства Кіпру після початку громадянської війни в Сирії, не відповів на наше прохання прокоментувати ситуацію. (112UA, 2017)

В тексті спостерігаємо відсилання до історичної події – війни в Сирії. Громадянська війна в Сирії – збройний та політичний конфлікт в Сирії. Конфлікт розпочався 15 березня 2011 року з демонстрацій, які були частиною Арабської весни. Після цього переріс у повстання та громадянську війну в 2012 році. Протестувальники вимагали відставки Президента Башара аль-Асада та завершення майже 50-річного однопартійного правління Баасистів.

Переклад було здійснено за допомогою алузії – the Syrian civil war – громадянської війни в Сирії. При перекладі алузію було синтаксично перебудовано.

(8) *In 2005, Trump paid \$41m for 515 N County Road, a mansion in Florida’s Palm Beach. After renovating it, he sold it to Rybolovlev three years later for a reported \$95m.* (TG, 2017: URL)

У 2005 році Трамп заплатив 41 мільйон доларів за маєток за адресою 515 N Каунті-роуд в Палм-Біч, Флорида. Три роки тому він продав цей маєток Риболовлеву за 95 мільйонів доларів. (112UA, 2017)

В тексті спостерігаємо посилання на адресу географічного об’єкту, який Д. Трамп продав мільярдеру Риболовлеву. Спостерігаємо переклад за допомогою транскрибування:

515 N County Road – 515 N Каунті-роуд;

Палм-Біч, Флорида – Florida’s Palm Beach

(9) *The diversion of the Russo-Ukrainian conflict into the Sea of Azov is precisely the kind of escalation that has preceded Europe's past cataclysms.* (TG, 2017: URL)

Розширення російсько-українського конфлікту на Азовське море – це саме той вид ескалації, який передував усім катаклізмам у Європі в минулому. (UNIAN, 2018: URL)

Так, приклад демонструє посилання на нещодавню подію – ескалацію російсько-українського конфлікту в Азовському морі. Ескалація російсько-українського конфлікту навколо Азовського моря розпочалася зранку 25 листопада 2018 року. ФСБ Росії не пропустила українські кораблі через Керченську протоку, відкрила вогонь і затримала їх, відправивши в Керч. Під час захоплення кораблів постраждали кілька українських моряків.

В тексті перекладу було застосовано еквівалентний переклад:

the Russo-Ukrainian conflict into the Sea of Azov – російсько-українського конфлікту на Азовське море

(10) *In other words, choosing to play God might not be a smart career move for mere humans.* (TG, 2017: URL)

Іншими словами, «ігри в Бога» – це не хороший кар'єрний крок для простих людей. (UNIAN, 2018: URL)

В тексті, автор посилається до Біблійного тексту «Не спокушай Господа Бога твого» (Від Матвія, 4 глава 6-7 вірші):

6. І каже Йому: Якщо Ти Син Божий, кинься вниз, бо написано: Ангелам Своїм заповідає про Тебе, і на руках понесуть Тебе, щоб не спіткнувся об камінь ногою Твоєю.

7. Ісус сказав йому: Написано також: Не спокушай Господа Бога твого.

Біблійна алюзія була відтворена за допомогою алюзивного еквіваленту:

to play God – ігри в Бога

(11) *After bronze and iron, welcome to the plastic age, say scientists.* (TG, 2018: URL)

Вчені кажуть, що після бронзової й залізної ери поточний період можна назвати пластиковою добою. (UNIAN, 2018: URL)

Так, в тексті спостерігаємо посилення до історичних епох – бронзової та залізної ери. Залізний вік – останній з 3 періодів у археологічній періодизації. Дана періодизація застосовувалась ще у античний період, але в сучасну науку увійшла лише у 19 столітті, коли її запровадив датський вчений Християн Юргенсен Томсен. Залізний вік характеризується використанням виробів із заліза. Цікаво, що оскільки люди послуговуються залізними виробами і донині, то науковці не можуть стверджувати про закінчення доби заліза. Тому археологи, описуючи знахідки, зазвичай звертаються до визначення «ранній залізний вік». Бронзова ера отримала свою назву від поширеного застосування бронзи в США, англ. Бронзова (або Едвардіанська (англ.)) ера тривала приблизно з 1905 р. до початку Першої світової війни в 1914 р. 1905 р. став вершиною у розвитку автомобіля, відзначивши момент, коли більше автомобілів стало продаватися не ентузіастам, а звичайному споживачеві.

В тексті перекладу, алюзію було відтворено за допомогою розширення контексту:

bronze and iron – бронзової й залізної ери

Так, в тексті перекладу, було додано іменник «ера».

Таким чином, можемо зробити висновок про те, що 70% алюзій було відтворено за допомогою алюзивного еквіваленту. В 20% проаналізованих випадків, було застосовано трансформацію транскрибування. В 10% випадків, контекст алюзії було розширено. Продемонструємо результати дослідження на рис. 3.1.

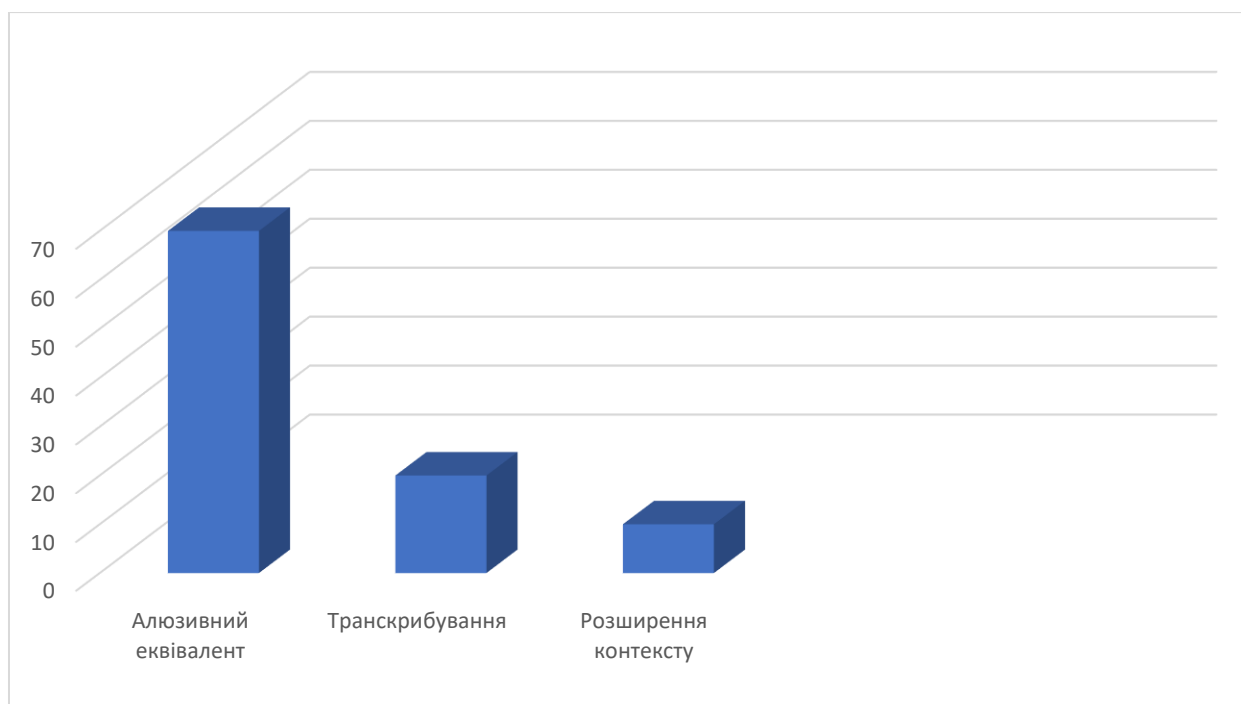

Рис. 3.1 Способи відтворення алюзій

Таким чином, можемо зробити висновок про те, що алюзівний еквівалент є найбільш поширеним способом перекладу.

3.2 Відтворення алюзивних власних назв англійськомовного медійного дискурсу українською мовою

Проаналізуємо особливості відтворення алюзивних власних назв англійськомовного медійного дискурсу.

(12) *Donald Trump's former campaign manager Paul Manafort authorised a secret media operation on behalf of Ukraine's former president featuring "black ops", "placed" articles in the Wall Street Journal and US websites and anonymous briefings against Hillary Clinton.* (TG, 2018: URL)

Колишній очільник кампанії Дональда Трампа Пол Манафорт санкціонував таємні медіа операції від імені колишнього президента України, які включали «спецоперації», «замовні» статті у «Wall Street Journal» та на американських вебсайтах, а також анонімні брифінги проти Гіллари Клінтон. (PLT, 2018: URL)

В тексті спостерігаємо посилання на статті газети Wall Street Journal. «Уолл-стріт джорнел» – щоденна американська ділова газета англійською мовою. Видається в Нью-Йорку компанією Dow Jones & Company, яка входить в холдинг News Corp, з 1889. «Уолл-стріт джорнел» – одне з найбільших і найвпливовіших американських видань.

В українському варіанті, переклад не було здійснено. Власна назва була залишена мовою оригіналу – Wall Street Journal.

(13) *The strategies included:*

Proposing to rewrite Wikipedia entries to smear a key opponent of the then Ukrainian president. (TG, 2018: URL)

Ця стратегія включала:

Пропозиції переписати статті у Wikipedia, щоб очорнити ключову опонентку тодішнього українського президента. (PLT, 2018: URL)

Приклад демонструє посилання на всесвітньовідомий та найбільший інформаційний інтернет-ресурс. Вікіпедія – загальнодоступна вільна багатомовна онлайн-енциклопедія, якою опікується неприбуткова організація «Фонд Вікімедіа». Будь-хто, у кого є доступ до читання Вікіпедії, також може редагувати практично всі її статті.

В українському тексті, переклад не було здійснено. Власна назва була залишена мовою оригіналу – Wikipedia.

(14) *It included producing anonymous videos attacking Tymoshenko and comparing the opposition leader to a drunk Boris Yeltsin.* (TG, 2018: URL)

Вони включали виробництво анонімних відео з атаками на Тимошенко і порівняння лідера опозиції з п'яним Борисом Єльциним. (PLT, 2018: URL)

Приклад демонструє посилання на особу колишнього президента РФ Бориса Єльцина. Відомо, що экс-президент мав проблеми з алкоголем. Так, президент часто давав інтерв'ю в нетверезому стані, що давало відбиток на чіткість його вимови, у 1994 році Б. Єльцин в ході візиту в Берлін у нетверезому стані вихопив у капельмейстера паличку і почав енергійно

диригувати військовим духовим оркестром та танцювати. Неодноразово, Б. Єльцин ставав учасником інцидентів, неприпустимих для голови держави.

В тексті, ім'я гаранта було транслітероване:

Boris Yeltsin – Борисом Єльциним.

(15) *One of my favourite books is The Education of Henry Adams (published in 1918).* (TG, 2017: URL)

Одна з моїх улюблених книг – “Освіта Генріха Адамса” (опублікована в 1918 році). (IRRP, 2017: URL)

В тексті спостерігаємо послання на твір *The Education of Henry Adams*. Книга Генрі Адамса (1838 –1920), історика, письменника та громадського діяча США кінця XIX – початку XX століття, належить до автобіографічного жанру. «Спогади Генрі Адамса» репрезентують багату панораму розвитку політичного, наукового, культурного та суспільного життя США. За витонченістю спостереження і влучності характеристик, за відточеністю та афористичністю мови ця книга належить до кращих образів англійської мемуарної прози.

Назва книги *The Education of Henry Adams* була відтворена українським еквівалентом у поєднанні з транскрибуванням – “Освіта Генріха Адамса”.

(16) *Re-reading Adams recently left me with the thought that there is now an opening for a similar book, The Education of Mark Zuckerberg.* (TG, 2017: URL)

Нещодавно я знову перечитав Адамса і піймав себе на думці, що зараз є запит на подібну книгу “Освіта Марка Цукерберга”. (IRRP, 2017: URL)

Автор знову таки посилається на книгу *The Education of Henry Adams*, скорочуючи її назву до *Adams*, яка була транскрибована – *Адамса*.

Також, можна простежити й посилення на майбутню книгу *The Education of Mark Zuckerberg*, назва якої також була перекладена за допомогою поєднання еквіваленту та транскрибування: “Освіта Марка Цукерберга”.

(17) *Given the ineptitude of his response to the crisis, Zuckerberg makes Theresa May look like Einstein.* (TG, 2017: URL)

У відповідь на кризу Цукерберг змальовує Терезу Мей як Ейнштейна.
(IRRP, 2017: URL)

В тексті спостерігаємо посилення та таких відомих діячів, як Тереза Мей, яка порівнюється з вченим Ейнштейном. Тереза Мері Мей – британський державний діяч і політик, прем'єр-міністр Великої Британії (з липня 2016 року по травень 2019). На сьогодні Тереза Мей також є лідером партії Консерваторів. Альберт Ейнштейн – фізик-теоретик, один із засновників сучасної теоретичної фізики, лауреат Нобелівської премії з фізики 1921 року, громадський діяч-гуманіст.

При перекладі власних імен застосовано трансформацію транслітерації:

Theresa May – Тереза Мей

Einstein – Ейнштейн

(18) *Filled with the violence and Orwellian unreality ruling eastern Ukraine, Sergei Loznitsa's feverish procession of scenes is handled with steely control.* (TG, 2018: URL)

The Guardian: "Донбас" Лозниці в Каннах - соурреалістичне пекло "Новоросії" (DEPO, 2018)

В тексті оригіналу спостерігаємо алюзію «Orwellian». Оруелізм (англ. Orwellian) – прикметник, що описує ситуацію, ідею або соціальний стан, який Джордж Оруелл – англійський письменник та публіцист, (англ. George Orwell) визначив як явище, що руйнує благополуччя вільного і відкритого суспільства. Практикується сучасними тоталітарними урядами для реалізації жорстокої політики контролю, що включає пропаганду, спостереження, дезінформацію, заперечення істини (двозначності, або подвійні стандарти), спотворення історії, в тому числі «знеособлення» людини, чие існування викреслюється з історії та пам'яті. Найчастіше подібні обставини описуються в його романах, зокрема в романі «Тисяча Дев'ятсот Вісімдесят Четвертий», в той же час політика подвійного тлумачення піддається критиці протягом всіх його робіт, наприклад, «Політика і Англійська мова».

В тексті перекладу алюзію було опущено. Можливо, перекладач не поцікавився значенням цього терміну, та опустив його через власне незнання. Можливо, вважав його використання недоцільним.

(19) *The echo of Monty Python is maybe deliberate.* (TG, 2018: URL)

Відлуння з Монті Пайтон, можливо, не випадкове. (DEPO, 2018)

В тексті перекладу спостерігаємо відсилання до групи Монті Пайтон.

Монті Пайтон – комік-група з Великобританії, що складалася з шести осіб. Завдяки своєму новаторському, абсурдистському гумору учасники «Монті Пайтон» знаходяться в числі найвпливовіших коміків всіх часів.

Власну назву було відтворено за допомогою транскрибування.

(20) *The extraordinarily prolific Loznitsa (whose previous picture A Gentle Creature was in Cannes only last year)* (TG, 2018: URL)

Надзвичайно плодовитий режисер Лозниця (попередня картина якого "Лазідна" була представлена на Каннському фестивалі минулого року) представив глядачам фехтувальний калейдоскоп гротескних сцен і страшних епізодів. (DEPO, 2018)

В тексті спостерігаємо алюзію, яка відсилає читача до фільму українського режисера С. Лозниці. Так, в тексті оригіналу спостерігаємо назву A Gentle Creature. Ця назва вже була перекладена з української мови англійською, отже, в українській мові існує алюзивний аналог назви фільму – "Лазідна", який і представлено в тексті перекладу.

(21) *After the film had finished, I realised what it reminded me of: Emir Kusturica's 1995 film Underground.* (TG, 2018: URL)

Коли фільм закінчився, я зрозумів, що він нагадує мені картину Еміра Кустуріци "Піднілля" (Underground) 1995-го року. (DEPO, 2018)

Приклад демонструє посилання на фільм Emir Kusturica's Underground.

Underground – п'ятий повнометражний фільм режисера Еміра Кустуріци, трагікомедія за сценарієм Душана Ковачевича, заснованим на його ж п'єсі. Дія стрічки розгортається впродовж п'ятдесяти років (з 1941 року по початок 1992) в Югославії.

В тексті спостерігаємо переклад ім'я автора за допомогою транслітерації. Назва фільму була відтворена за допомогою українського аналогу + в дужках в якості перекладацького коментаря було подано назву оригіналу.

(22) *Forget Brexit, war in Ukraine is the biggest threat to Europe* (TG, 2018: URL)

The Guardian: Найбільша загроза для Європи – це війна в Україні, а не Brexit (UNIAN, 2018: URL)

В тексті спостерігаємо посилення на такі історичні події як Брекзіт та війна в Україні. Брекзіт – референдум, що відбувся у Великій Британії та Гібралтарі 23 червня 2016 року з 7 до 22 год. Було винесене питання, щодо доцільності членства Великої Британії в ЄС, з результатами голосування 51,9 % за вихід з ЄС та 48,1 % щодо невиходу з ЄС, при явці 72,2 %.

Так, назву референдуму Brexit не було відтворено. Перекладач вирішив залишити варіант оригіналу. Алюзія до історичної події war in Ukraine була відтворена еквівалентом – війна в Україні.

(23) *As I did so, I suddenly remembered that this is the hostelry where, on 28 February 1953, Francis Crick, rushing in from the nearby Cavendish Lab, announced to astonished lunchers that he and James Watson had discovered the secret of life.* (TG, 2017: URL)

Саме сюди 28 лютого 1953 року з Cavendish Lab неподалік прибіг Френсіс Крік, шокувавши відвідувачів заявою, що він і Джеймс Вотсон відкрили саму таємницю життя. (UNIAN, 2017: URL)

Текст оригіналу відсилається до всесвітньо відомих науковців Френсіс Кріка та Джеймса Вотсона, які досліджували структуру ДНК людини. Так, їх імена було транслітеровано, а назву їх лабораторії – Cavendish Lab було залишено без перекладу.

(24) *A private Catholic school in Nashville has removed the Harry Potter books from its library, saying they include “actual curses and spells, which when read by a human being risk conjuring evil spirits”.* (TG, 2019: URL)

Приватна католицька школа в Нешвіллі, США усунула книги про Гаррі Поттера зі своєї бібліотеки через те, що вони містять «справжні прокляття і закляття, які при прочитанні людиною можуть викликати злих духів».(UNIAN, 2019: URL)

В тексті оригіналу згадується ім'я літературного героя Гаррі Поттера. В тексті перекладу, його ім'я було транслітероване.

(25) The pastor at St Edward Catholic school, which teaches children of pre-kindergarten age through to 8th grade, had emailed parents about JK Rowling's series to tell them that he had been in contact with "several" exorcists who had recommended removing the books from the library. (TG, 2019: URL)

Пастор католицької школи святого Едуарда, яка навчає дітей від дошкільного віку до восьмого класу, повідомила батькам про те, що серія книг Джоан Роулінг була вивчена «кількома» екзорцистами. І вони рекомендували усунути ці літературні твори з бібліотеки. (UNIAN, 2019: URL)

В прикладі, було згадано ім'я авторки серії книг про Гаррі Поттера – Джоан Роулінг. В українському варіанті, перекладач транслітерує прізвище авторки, та замість її ініціалів експлікує її ім'я – *JK Rowling's – Джоан Роулінг.*

Отже, маємо наступні результати (табл. 3.1):

Таблиця 3.1

Результати дослідження

№ з/п	Трансформація	Кількість
1.	Без перекладу	22%
2.	Транслітерація	26%
3.	Транскрибування	18%
4.	Еквівалент	13%
5.	Аналог	9%
6.	Перекладацький коментар	4%
7.	Опущення	4%
8.	Експлікація прихованої інформації	4%

Таким чином, при перекладі алюзивних власних назв, найбільш вживаною є трансформація транслітерації. Значна кількість власних назв була залишена мовою оригіналу. Також, були застосовані такі трансформації, як транскрибування, алюзивний аналог, перекладацький коментар, опущення, експлікація прихованої інформації. також, значна кількість алюзивних власних назв була відтворена за допомогою еквіваленту (рис. 3.2).

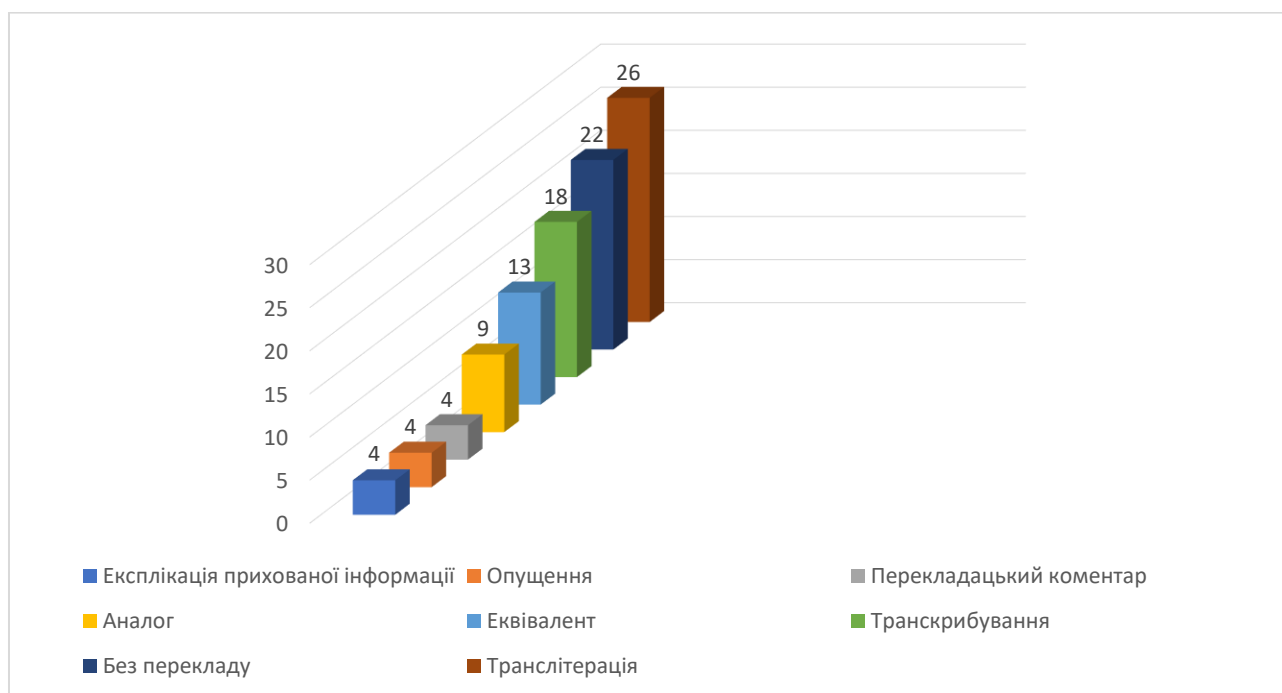

Рис. 3.2 Переклад алюзивних власних назв

3.3 Відтворення фразеологічних алюзій англійськомовного медійного дискурсу українською мовою

В останньому підрозділі практичної частини, проаналізуємо способи відтворення фразеологічних алюзій англійськомовного медійного дискурсу.

(26) *In July 2011 Friedman sent Manafort a confidential six-page document titled Ukraine - A Digital Roadmap. It laid out a plan to “deconstruct” Tymoshenko via videos, articles and social media. Yanukovich deferred to Manafort, who gave the project the go-ahead, sources in Ukraine’s former government say.* (TG, 2018: URL)

У ньому викладався план «деконструювання» Тимошенко за допомогою відео, статей та соцмедіа. Як повідомляють джерела в колишньому

українському уряді, Янукович діяв за порадою Манафорта, який дав проекту зелене світло. (PLT, 2018: URL)

В прикладі спостерігається використання фразеологічної алюзії *gave the project the go-ahead*. Алюзія була відтворена за допомогою фразеологічного аналогу – дав проекту зелене світло.

(27) *Eastern Europe is now a tinderbox of competing populisms, full of talk of Putin only understanding violence, of dodgy alliances and half-meant security promises.* (TG, 2018: URL)

Східна Європа зараз – це порохова діжка, наповнена популістами, які змагаються між собою, розмовами про Путіна, який розуміє лише насильство, а також про не до кінця виконані обіцянки безпеки. (UNIAN, 2018: URL)

Фразеологічна алюзія *a tinderbox* була відтворена за допомогою фразеологічного еквіваленту – порохова діжка.

(28) *'As nervous as a long-tailed cat in a room full of rocking chairs'.* (BBC, 2019: URL)

"Нервує, як дика кішка в кімнаті, повній крісел-качалок". (BBC UKR, 2019: URL)

В тексті спостерігається використання алюзії *'As nervous as a long-tailed cat*. В українському варіанті було застосовано фразеологічний аналог – *нервує, як дика кішка*.

(29) *"I'd be out there picking up stones from the field or cutting hay, and I'd be as happy as a lark." She believed that, although her work on Green Farm was equally as arduous as that in service, being a Land Girl gave her a glimpse into the future.* (BBC, 2017: URL)

-«Я б там збирала каміння з поля або різала б сіно, і була б щаслива, як дитина». Вона вважала, що, хоча її робота на Зеленій Фермі була такою ж важкою, як і робота в служінні, землевласниця давала їй можливість зазирнути в майбутнє. (BBC UKR, 2017: URL)

В тексті спостерігається використання алюзії *as happy as a lark.*" В українському варіанті було застосовано фразеологічний аналог – щаслива, як дитина».

(30) *Kylie Minogue From A to Z: Her story, her hits, from A to Z.* (BBC, 2019: URL)

Кайлі Міноуг від А до Я: її історія, її хіти, від А до Я (BBC UKR, 2018: URL)

Текст оригіналу демонструє використання фразеологічної алюзії *From A to Z.* Переклад здійснено за допомогою фразеологічного аналогу – від А до Я.

(31) *Storm in a teacup: Alex Morgan discusses World Cup goal celebration* (TG, 2019: URL)

Буря у склянці: Алекс Морган обговорює святкування мети чемпіонату світу (UNIAN, 2019: URL)

В тексті оригіналу спостерігається використання алюзії *Storm in a teacup.* Переклад здійснено за допомогою фразеологічного аналогу – Буря у склянці.

(32) *Scotland's interim rugby head coach, Scott Johnson, has warned the nation not to "chase rainbows".* (TG, 2019: URL)

Тимчасовий головний тренер Шотландії з регбі Скотт Джонсон попередив націю не буде тішити себе ілюзіями. (UNIAN, 2019: URL)

Текст оригіналу демонструє використання фразеологічної алюзії *"chase rainbows".* Переклад здійснено за допомогою фразеологічного аналогу – тішити себе ілюзіями.

(33) *Mr Khan is reluctant to spend the 'rainy day' money.* (TG, 2019: URL)

Містер Хан неохоче витрачає гроші на "чорний день". (UNIAN, 2019: URL)

Фразеологічна алюзія *the 'rainy day'* була відтворена за допомогою фразеологічного аналогу – "чорний день".

(34) *Northamptonshire Police said detectives were working "around the clock" on the investigation, carrying out forensic checks and examining CCTV footage.* (BBC, 2019: URL)

Поліція Нортгемптонширу заявила, що детективи працюють 24/7 над розслідуванням, проводячи судово-медичні перевірки і вивчаючи кадри відеоспостереження. (BBC UKR, 2019: URL)

Фразеологічна алюзія "around the clock" була відтворена нефразеологічним аналогом – 24/7.

(35) *He added that there needed to be a "profound debate" otherwise people would be buying "a pig in a poke".* (BBC, 2019: URL)

Він додав, що має бути "глибока дискусія", інакше люди купуватимуть "кота в мішку". (BBC UKR, 2019: URL)

Текст оригіналу демонструє використання фразеологічної алюзії "a pig in a poke". Переклад здійснено за допомогою фразеологічного аналогу – "кота в мішку".

(36) *Tait had been reluctant to accept Williams' request to join Whitley Bay but was persuaded to relent after a heart-to-heart talk with the player.* (BBC, 2019: URL)

Тейт неохоче прийняв прохання Вільямса приєднатися до Уїтлі-Бей, але був переконаний пом'якшитися після душевної розмови з гравцем. (BBC UKR, 2019: URL)

Фразеологічна алюзія a heart-to-heart talk була відтворена нефразеологічним аналогом душевна розмова.

(37) *In 1980, Henley famously said the Eagles would reform "when hell freezes over".* (BBC, 2019: URL)

У 1980 році Хенлі хвацько сказав, що орли будуть реформуватися «коли пекло перетвориться на лід». (BBC UKR, 2019: URL)

Фразеологічна алюзія "when hell freezes over" була відтворена за допомогою контекстуальної заміни – *реформуватися «коли пекло перетвориться на лід».*

(38) *But the governing BJP said India's poor was receiving more support under existing schemes. "If you are sure about your defeat, you can promise [the] moon," party general secretary Ram Madhav tweeted. (BBC, 2019: URL)*

Але правляча BJP заявила, що бідні Індії отримують більше підтримки в рамках існуючих схем. "Якщо ви впевнені в своїй поразці, ви можете пообіцяти їм дістати місяць з неба", - написав генеральний секретар партії Рам Мадхав в Твіттері. (BBC UKR, 2019: URL)

Текст оригіналу демонструє використання фразеологічної алюзії promise [the] moon. Переклад здійснено за допомогою фразеологічного аналогу – дістати місяць з неба. і

(39) *With the happiness of his team's fans in mind Bielsa has clearly decided to turn over a new leaf this season. (BBC, 2019: URL)*

Думаючи про щастя вболівальників своєї команди, Б'ельса явно вирішив почати нову сторінку в цьому сезоні. (BBC UKR, 2019: URL)

Фразеологічна алюзія to turn over a new leaf була відтворена за допомогою фразеологічного аналогу – почати нову сторінку.

(40) *But John O'Connor said: "There was absolutely no chance of Berezovsky having any form of rapprochement with Putin. He'd burnt his bridges completely. (BBC, 2019: URL)*

Але Джон О'коннор сказав: "у Березовського не було абсолютно ніяких шансів на зближення з Путіним. Він повністю спалив свої мости". (BBC UKR, 2019: URL)

Фразеологічна алюзія burnt his bridges була відтворена за допомогою фразеологічного еквіваленту – спалив свої мости.

(41) *Dave Myers visits is in South Yorkshire to visit one of Doncaster's finest buildings, the Mansion House. One of only five ever built in the UK, it was designed to attract the cream of society to Doncaster.*

Дейв Майєрс знаходиться в Південному Йоркширі, щоб відвідати один з кращих будівель Донкастера, особняк. Один з п'яти коли-небудь побудованих у

Великобританії, він був розроблений, щоб привабити вершки суспільства завітати до Донкастеру.

Текст оригіналу демонструє використання фразеологічної алюзії *the cream of society*. Переклад здійснено за допомогою фразеологічного еквіваленту – вершки суспільства.

В ході дослідження, нам вдалось зробити наступні висновки:

- Фразеологічний аналог було застосовано в 66% проаналізованих прикладів;
- Фразеологічний еквівалент було застосовано в 17% проаналізованих прикладів;
- Нефразеологічний аналог було застосовано в 11% проаналізованих прикладів;
- Контекстуальна заміна була застосована в 6% проаналізованих прикладів.

Результати дослідження продемонструємо на рис. 3.3.

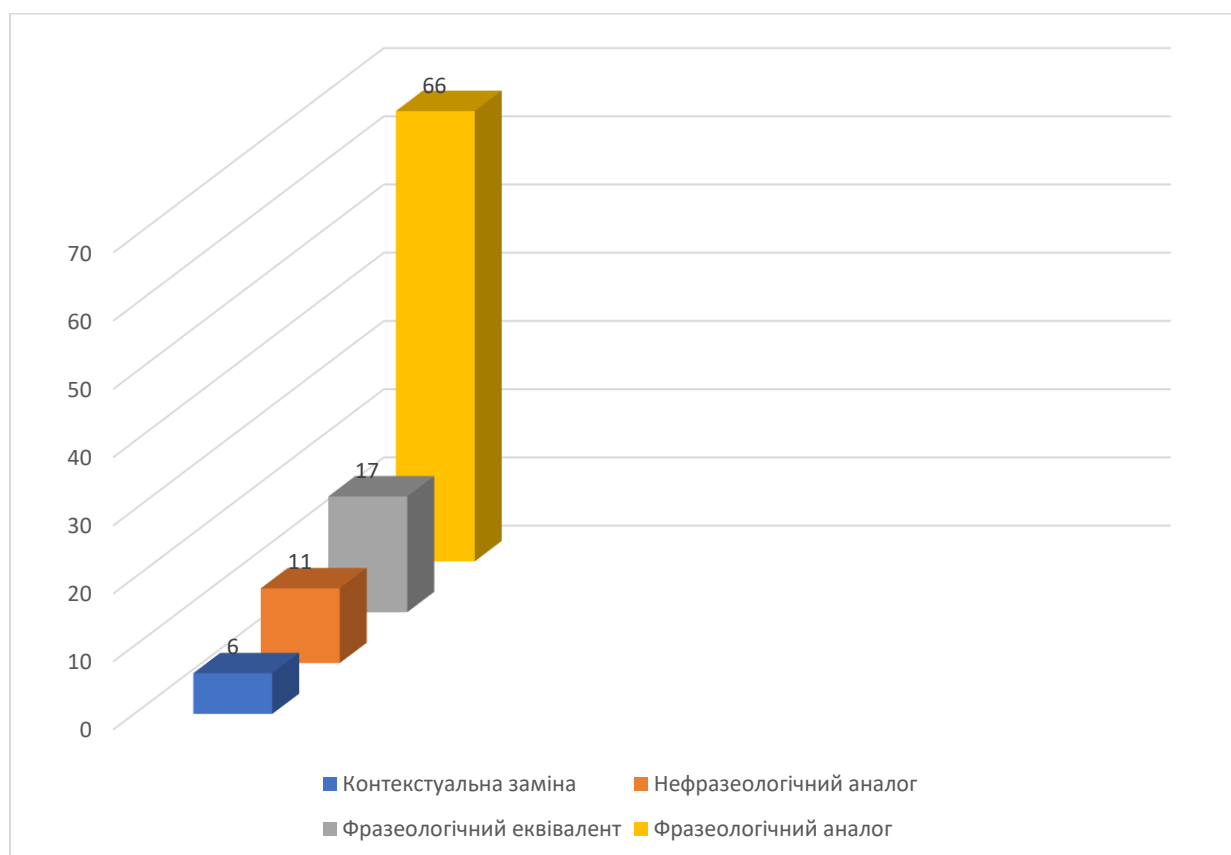

Рис. 3.3 Відтворення фразеологічних алюзій

Таким чином, доцільно зробити висновок про те, що найбільш вживаним способом перекладу фразеологічних алюзій є фразеологічний аналог. Також, застосовується фразеологічний еквівалент, нефразеологічний аналог та контекстуальна заміна.

Висновки до III розділу

В третьому розділі ми здійснили аналіз особливостей відтворення алюзій англійськомовного медійного дискурсу в українських перекладах. Ми розглянули специфіку перекладу власне алюзій, алюзій з власними назвами та фразеологічних алюзій.

В ході аналізу способів перекладу власне алюзій, ми зробили висновок про те, що:

- 70% алюзій було відтворено за допомогою алюзивного еквіваленту;
- В 20% проаналізованих випадків, було застосовано трансформацію транскрибування;
- В 10% випадків, контекст алюзії було розширено.

Під час аналізу перекладу власних алюзивних назв, ми отримали наступні результати:

- Без перекладу було залишено 22% власних назв;
- Транслітерація була застосована в 26%;
- Транскрибування було застосоване в 18%;
- Еквівалентний переклад було застосовано в 13%;
- Аналог було застосовано в 9%;
- Перекладацький коментар – було застосовано в 4%;
- Опущення було застосоване в 4%;
- Експлікація прихованої інформації була застосована в 4%.

Під час перекладу фразеологічних алюзій ми отримали наступні висновки:

- Фразеологічний аналог було застосовано в 66% проаналізованих прикладів;
- Фразеологічний еквівалент було застосовано в 17% проаналізованих прикладів;

- Нефразеологічний аналог було застосовано в 11% проаналізованих прикладів;
- Контекстуальна заміна була застосована в 6% проаналізованих прикладів.

Таким чином, ми можемо зробити висновок про те, що алюзії є особливим аспектом перекладу, який потребує уваги перекладача та додаткових знань, які допоможуть не пропустити алюзія серед рядків медіа-статті.

ВИСНОВОК

Здійснене дослідження присвячене аналізу комунікативно-прагматичного потенціалу алюзії в англomовному медійному дискурсі та її відтворення в українському перекладі.

В ході дослідження теоретичних джерел, ми зробили висновки про те, що в сучасних лінгвістичних дослідженнях феномен алюзії відноситься до інтертекстуальних елементів. Інтертекстуальність визначається дослідниками, як зв'язок між різними текстами в загальному просторі текстів.

Поняття алюзії визначається, як елементи тексту, які мають певний зв'язок, посилення на інші тексти, історичні, культурні, біографічні факти, літературні твори, тощо.

В ході дослідження, було з'ясовано, що переклад алюзії характеризується лінгвістичною та екстралінгвістичною семантикою, та здійснюється з урахуванням існуючих моделей та прийомів її відтворення. Вони стають вирішальним фактором при виборі перекладачем способу перекладу тієї чи іншої алюзії.

Так, ми зробили висновок, що перекладачі застосовують такі лінгвістичні схеми, як: переклад на рівні знаків; переклад на рівні структури висловлювання; переклад на рівні структури повідомлення; переклад на рівні опису ситуації.

Вищенаведені лінгвістичні схеми зумовлюють такі способи перекладу, як:

еквівалентний переклад; аналог (алюзія Мо > алюзія МП); неалюзивні засоби: транслітерація, транскрипція, додавання контексту, авторський коментар, дескриптивна перифраза, контекстуальний переклад, функціональний аналог.

Характеризуючи алюзії в медіа тексті, ми зробили висновок про те, що в таких текстах алюзії вказують на зв'язок між текстами на вербальному та образному рівнях. В медіа текстах алюзія носить понетціал інтертексту,

який насичено змістовною інформацією. В таких текстах алюзія виконує важливу комунікативно-прагматичну роль репрезентатора культури.

Другий розділ роботи було присвячено дослідженню семантико-функціональних особливостей алюзій англійськомовного медійного дискурсу.

В ході практичного дослідження, вдалось зробити висновок про те, що текст англійськомовного медійного дискурсу включає в себе наступні тематичні класи текстів-реципієнтів: 1) література; 2) Біблія; 3) історія; 4) міфологія; 5) фраземіка.

Було з'ясовано, що найбільш часто в текстах англійськомовних медіа використовуються алюзії з історичних джерел (28,5%) та літератури (24,5%). Також, значну кількість алюзій запозичено з біблійних джерел (19%) та фраземіки (17,5%). Найменша кількість алюзій представлена міфологічними джерелами (10,5%).

Було підсумовано, що серед алюзій англійськомовного медіа дискурсу існують такі трансформанти, як:

1) формальні – які охоплюють слова, які мають спільні морфеми, але семантично далекі;

2) семантичні – пара слів, у яких немає спільних морфем, але є подібними за значенням, тобто містяться загальні семантичні складники;

3) формально-семантичні – пари слів, які мають схожі елементи як в плані форми, так і в плані змісту.

До функцій алюзій в медіа тексті ми віднесли: пізнавальну (когнітивну); кумулятивну; компресивну; оцінну; експресивну; волонтеративну. Такі функції алюзія відіграє в 100% медіа текстів.

Такі функції, як контактостановлююча та емотивна алюзії виконують в 25% випадків.

Третій розділ роботи було присвячено дослідженню особливостей перекладу алюзій англійськомовного медійного дискурсу в українських

перекладах. Ми розглянули специфіку перекладу власне алюзій, алюзій з власними назвами та фразеологічних алюзій.

В ході дослідження особливостей перекладу власне алюзій, ми з'ясували, що: 70% алюзій було відтворено за допомогою алюзивного еквіваленту; 20% проаналізованих випадків було відтворено за допомогою трансформації транскрибування; в 10% випадків, контекст алюзії було розширено.

Під час аналізу перекладу власних алюзивних назв, ми отримали наступні результати: без перекладу було залишено 22% власних назв; транслітерація була застосована в 26%; транскрибування було застосоване в 18%; еквівалентний переклад було застосовано в 13%; аналог було застосовано в 9%; перекладацький коментар – було застосовано в 4%; опущення було застосоване в 4%; експлікація прихованої інформації була застосована в 4%.

Під час перекладу фразеологічних алюзій ми отримали наступні висновки: фразеологічний аналог було застосовано в 66% проаналізованих прикладів; фразеологічний еквівалент було застосовано в 17% проаналізованих прикладів; нефразеологічний аналог було застосовано в 11% проаналізованих прикладів; контекстуальна заміна була застосована в 6% проаналізованих прикладів.

Отже, можемо підсумувати, що алюзія є складним явищем, яке представляє собою перекладацьку проблему. Це зумовлене тим, що алюзію складно розпізнати в тексті медіа. Для цього, перекладачеві необхідно мати великий обсяг фонових знань. Також, алюзія представляє перекладацьку проблему, так як переклад здійснюється з урахуванням існуючих моделей та прийомів її відтворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова О. Ю. Алюзія у ліриці: функціональний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.19 “Теорія мови”. Одеса, 1994. 16 с.
2. Алексеева, И.С. Введение в переводоведение: учеб. пособие для студ. филол. и лингв, фак. высш. учеб. Заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2004. 352 с.
3. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. Москва: Искусство, 1986. 444 с.
4. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода. Москва: Междунар. отношения, 1975. 240 с.
5. Воробйова М. В. Функції алюзивних засобів англомовного публіцистичного дискурсу // Наукові записки. Серія “Філологічна”, 2013. №35. С. 60—63
6. Выготский Л. О. Мышление и речь. Собрание сочинений: В 6-ти т. Т.2. Проблемы общей психологии / Под ред. В. В. Давыдова. Москва: Педагогика, 1982. 264 с.
7. Відтворення алюзивних власних назв в українських перекладах // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. пр. Вип. 18. Кн. 1. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. С. 232—236.
8. Відтворення біблійних алюзій в українських перекладах // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: Зб. наук. пр. Вип. 9. Київ: Логос, 2006. С. 126—131.
9. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. Москва: Международные отношения, 2009. 360 с.
10. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.

11. Гришаева Л. И. Феномен прецедентности и преемственность культур / под. общ. ред.: Л. И. Гришаевой, М. К. Поповой, В. Т. Титова. Воронеж: Воронежский государственный университет, 2004. 311 с.
12. Гарбовский Н. К. Теория перевода: Учебник. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 2004. 544 с.
13. Гринев-Гриневиц С. В. Основы антрополингвистики : учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений. Москва: Академия, 2008. 128 с.
14. Денисова Э. И. Пушкинские цитаты в “Обыкновенной истории” И. А. Гончарова // Филологические науки. 1990. № 2. С. 26—36.
15. Иванов А.О. Безэквивалентная лексика. Санкт-Петербург: Типография издательства СПбГУ, 2006. 200 с.
16. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Флоренція-Страсбург-Гранาดา-Київ: TEMPUS, 1997. Ч. І «Грамматичні труднощі». 317 с.
17. Комиссаров В. Н. Перевод и интерпретация // Тетради переводчика. Москва: Высшая школа, 1982. Вып. 19. С. 3—20.
18. Комиссаров В.Н. Теория перевода. Москва: Прогресс, 2000. 253 с.
19. Кожемякин Е. А. Массовая коммуникация и медиадискурс: к методологии исследования. Белгород.: БелГУ. №2 (73). 2010. Вып.11. С. 13—21
20. Кретов А. А. Деформация текста при переводе // Социокультурные проблемы перевода: Сбор. науч. трудов. Воронеж: ВГУ, 2002. Вып. 5. С. 89—91.
21. Кам'янець А. Б., Некряч Т. Є. Інтертекстуальна іронія і переклад. Монографія. Київ: Видавець Карпенко В. М., 2010.176 с.
22. Караулов Ю. Русский язык и языковая личность. Москва: Наука, 1987. 264 с.
23. Копильна О. Відтворення авторської алюзії в англо-українському перекладі. Дис. Київ, 2007. Автореферат. 20 с.

24. Класифікація алюзій в художньому творі як етап вироблення перекладацьких стратегій // Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. Вип. 17. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2006. С. 205—209.
25. Ключкова И.М. Лингвистический аспект механизма действия аллюзии: Дисс. Тбилиси, 1990. 144 с.
26. Кухаренко В.А. Интерпретация текста. Москва: 1988. 198 с.
27. Калужська Л. О. Особливості відтворення аксіологем українського політичного дискурсу англійською мовою. Дисс. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2011. Автореферат. 19 с.
28. Костомаров В. Г., Бурвикова Н. Д. Прецедентный текст как редуцированный дискурс // Язык как творчество. Москва: ИРЯ РАН, 2005. С. 297—302.
29. Красных В. В., Гудков Д. Б., Захаренко И. В., Багаева Д. В. Когнитивная база и прецедентные феномены в системе других единиц и в коммуникации // Вестник Моск. ун-та. Сер. 9. Филология, 2007. № 3. С. 62—75.
30. Кузьмина Н. А. Интертекст и его роль в процессах эволюции поэтического языка. Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2009. 268 с.
31. Лотман Ю.М. Структура художественного текста. Москва: 1970. 88 с.
32. Левый И. Искусство перевода. Москва: Прогресс, 1974. 397 с.
33. Лурия А. Р. Язык и сознание. // Под редакцией Е. Д. Хомской. Москва: Наука, 1979. 320 с.
34. Лавриненко О. О. Аллюзія як засіб концептуальної репрезентації знань // Слов'янський вісник : зб. наук. праць. Рівне: РІСКСУ, 2006. Вип. 6. С. 150—157.
35. Лавриненко О. О. Аллюзія як засіб вираження неоміфу в англійському та українському публіцистичному текстах // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 9 "Сучасні тенденції розвитку мов". Вип. 1. С. 22—27.

36. Лавриненко О. О. Аллюзія як засіб реалізації іронії в англо- та україномовному публіцистичному тексті // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах : зб. наук. Праць. Вип. 15. С. 57—66.
37. Москвин В.П. Интертекстуальность: Понятийный аппарат. Фигуры, жанры, стили. Изд. 2-е. Москва: Наука, 2012. С. 81—125.
38. Макарова И.Л. Аллюзия в творчестве Т.С. Элиота. Дисс. Минск, 2003. Автореферат. 20 с.
39. Масленникова А.А. Скрытые смыслы и их лингвистическая интерпретация. Дисс. Санкт-Петербург, 1999. Автореферат. 35 с.
40. Маслова В.А. Лингвокультурология Учеб. Пособие для студ. Высш. Учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2001. 251 с.
41. Мамаева А.Г. Лингвистическая природа и стилистические функции аллюзии. Дисс. Москва, 1977. Автореферат. 21 с.
42. Мирам Г. Э. Профессия: переводчик. Киев: Эльга, Ника-Центр, 2004. 160 с.
43. Некряч Т. Є. Некоторые аспекты воссоздания поэтической аллюзии. // Теорія і практика переклад, 1980. Вип. 3. С. 80—85.
44. Нелюбин Л. Л. Толковый переводоведческий словарь. Москва: Флинта: Наука, 2003. 320 с.
45. Особливості перекладу деформованих алюзивних цитат у художньому тексті // Проблеми семантики слова, речення та тексту: Зб. наук. пр. Вип. 16. Київ: КНЛУ, 2006. С. 99—105.
46. Основні труднощі відтворення алюзії у художньому тексті // Гуманітарні проблеми становлення сучасного фахівця: Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (29-31 березня 2006 року). Київ: НАУ, 2006. Том 2. С. 123—124.
47. Плешкова Ю. П. Метод «напряженной структуры» в исследовании текста. Дисс. Воронеж, 2007. 12 с.

48. Попович А. Проблемы художественного перевода. Москва: Высшая школа, 1980 199 с.
49. Прибатень Ю. Семантико-стилістична завантаженість заголовків художніх творів як перекладацька проблема // Мовні і концептуальні картини світу: збірник наукових праць. Випуск 17. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. С. 318—323
50. Перекладацькі стратегії відтворення алюзії в художньому тексті // Проблеми семантики слова, речення та тексту: Зб. наук. пр. Вип. 12. Київ: КНЛУ, 2004. С. 182—186.
51. Ребенко М. Ю. Мовна особистість перекладача як причина деформації у перекладі // Мова і культура. (Науковий журнал), 2009. Вип. 12. Т II(127). С. 324—332.
52. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Москва: Междунар. отношения, 1974. 216 с.
53. Суперанская А. В. Структура имени собственного. Фонология и морфология. Москва: Наука, 1969. 206 с
54. Спиридовский О.В. Лингвокультурные характеристики Американской президентской риторики как вида политического дискурса. Дисс. Воронеж, 2006. 255 с.
55. Селіванова О. О. Когнітивний аспект контрастивної ономаціології // Мовознавство, 2001. № 1. С. 71—74.
56. Славова Л. Л. Мовна особистість політика: когнітивно-дискурсивний аспект: монографія. Житомир, 2010. 358 с.
57. Слышкин Г. Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. Москва: Academia, 2000. 128 с.
58. Смирнов О. К. Имена собственные в художественной литературе и специфика их перевода. Дисс. Одесса, 1991. Автореферат. 16 с.
59. Сорокин Ю. А., Михалева И. М. Прецедентность и смысловая структура художественного текста // Структурно-семантический и стилистический

- анализ художественного текста. Сб. науч. тр. Харьков: ХГПИ, 1989. С. 113—115.
60. Стернин И.А. Контрастивная лингвистика: проблемы теории и методики исследования. Москва: Восток-Запад, 2006. 177 с.
61. Семенов А. Л. Основы общей теории перевода и переводческой деятельности: уч. пос. для студ. лингв. вузов и фак-тов. Москва: Изд. центр «Академия», 2008. 189 с.
62. Тороп П. Х. Проблема интекста // Текст в тексте. Труды по знаковым системам. XIV. Тарту: Тартус. гос.ун-т, 1981. С. 33—44.
63. Тухарели М.Д. Аллюзия в системе художественных произведений. Дисс. Тбилиси, 1984. 187 с.
64. Тер-Минасова, С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. Москва: Слово/Slovo, 2000. 624 с.
65. Филатова Е.А. Лексико-стилистические и фонетические средства организации англоязычного политического дискурса (на материале речей британских и американских политиков). Дисс. Иваново, 2004. 197 с.
66. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы). Москва: ООО "Издат. Дом "ФИЛОЛОГИЯ ТРИ", 2002. С. 45-49
67. Христенко И. С. К истории термина «аллюзия» // Вестник Моск. ун-та, 2002. Серия 9. Филология. № 4. С. 38—44.
68. Христенко И.С. К истории термина «аллюзия» // Вестник Московского университета, 2002. Серия 9. Выпуск 6. 201 с.
69. Хазагеров Г.Г. Политическая риторика. Москва: Никколо-Медиа, 2002. 313 с.
70. Черниченко С. В. К вопросу о переводе прецедентных феноменов в публицистическом тексте // Молодой ученый, 2012. №6. С. 284—286.
71. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу. Мовні і концептуальні картини світу. Мова, культура та переклад. Москва: Наука, 2001. 174 с.

72. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. Москва: Наука, 1988. 215 с.
73. Beaugrande R.A., Dressler W. Introduction to text linguistics. London & New York, 1981. P. 188.
74. Campbell J. Allusions and allusions // French studies bulletin, 1994. Vol. 15(53). P. 18—20
75. He Ziran. Pragmatics and English Learning. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press, 2008. 187 p.
76. Irwin W. What is an allusion? // The Journal of aesthetics and art criticism, 2001. Vol. 59(3). P. 287—297.
77. Lakoff R. Talking Power: The Politics of Language in Our Lives. USA: Basic Books, 2007. 254 p.
78. Newmark Peter A Textbook of Translation. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. 292 p.
79. Peng Wenzhao Euphemism: Language Reflection of Social Culture. Journal of Foreign Languages, 2007. 251 p.
80. Warnick B. Rhetoric online: persuasion and politics on the World Wide Web. New York, 2007. 94 p.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

81. Белокурова С. П. Словарь литературоведческих терминов. Санкт-Петербург: Паритет, 2007. 320 с.
82. Нелюбин Л.Л. Толковый переводоведческий словарь. 3-е издание, переработанное. Москва: Флинта: Наука.2003.
83. Flexner, S. B. Dictionary of American Jargon. N. Y., 1967, 414 p.
84. Rundell M. Macmillan English Dictionary for advanced learners. Second edition. 2007. 550 p.
85. Spears R. A. NTC's Dictionary of American Jargon and Colloquial Expressions. N.Y.: McGraw Hill, 2014. 3rd ed. 560 p.

86. Stoff A. Aluzja literacka jako podstawa nowego utworu // Acta Universitatis Nicolai Copernici. Filologia polska XVII. Nauki humanistyczno-społeczne. Zeszyt 109. Toruń : UMK, 1979. P. 99

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. The Financial Times [Електроний ресурс]. URL: <http://blogs.ft.com>
2. The Guardian [Електроний ресурс]. URL: <http://www.guardian.co.uk>
3. The Independent [Електроний ресурс]. URL: <http://www.independent.co.uk>
4. The New York Times [Електроний ресурс]. URL: <http://www.nytimes.com>
5. BBC – BBC-News [Електроний ресурс]. URL: <https://www.bbc.co.uk>
6. MIR – Mirror [Електроний ресурс]. URL: <https://www.mirror.co.uk>
7. TG – The Guardian [Електроний ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/us>
8. PLT – Politerno [Електроний ресурс]. URL: <https://politerno.com.ua/papers/povnyj-pereklad-statti-the-guardian-kolyshnij-pomichnyk-trampa-uhvalyuvav-spetsialni-operatsiyi-dlya-dopomogy-ukrayinskomu-prezydentu/>
9. DEPO – DEPO.UA [Електроний ресурс]. URL: <https://www.depo.ua/ukr/life/the-guardian-donbas-loznici-v-kannah-socrealistichne-peklo-novorosiyyi-20180513772941>

ДОДАТКИ

Додаток А

Типологія алюзій в англомовному медіа дискурсі

Оригінал	Переклад
Клас «Література»	
(1) Fancy living like <u>Harry Potter</u> ? London cupboard under stairs has an eye-watering price tag (MIR, 2017: URL)	<i>Хочете жити як <u>Гаррі Поттер</u>? Лондонська шафа під сходами має привабливий ціник.</i>
(2) Spain's Andres Iniesta "is like <u>Harry Potter</u> " says Italy legend Christian Vieri (MIR, 2017: URL)	<i>Іспанець <u>Андрес Іньєста</u> "<u>схожий на Гаррі Поттера</u>" говорить легенда Італії <u>Крістіан Вьєрі</u></i>
(3) "I always felt like the <u>Robin</u> to your <u>Batman</u> and I know I will never be able to fill this gaping hole in my heart or fill the shoes you have left behind. Your family loves you dearly as do your friends. (BBC, 2019: URL)	<i>"я завжди відчував себе як <u>Робін</u> для вашого <u>Бетмена</u>, і я знаю, що ніколи не зможу заповнити цю зяючу діру в моєму серці або стати Вашою гідною заміною. Ваша сім'я дуже любить вас, як і ваші друзі.</i>
(4) A woman accused of murdering her husband has denied having a " <u>Jekyll and Hyde</u> " personality when she had been drinking. (BBC, 2019: URL)	<i>Жінка, звинувачена у вбивстві свого чоловіка, заперечувала, що вона була як "<u>Джекіл і Хайд</u>", коли пила.</i>
Клас «назви літературних творів»	
(5) A law student with a condition known as <u>Sleeping Beauty</u> syndrome has revealed she has slept through HALF the Christmases since her diagnosis (MIR, 2018: URL)	(5) студент юридичного факультету з станом, відомим як синдром Сплячої красуні, показав, що вона проспала половину Різдва з моменту її діагнозу (світ, 2018:

	URL)
(6) <i>The real-life <u>Robinson Crusoe</u> island. <u>Robinson Crusoe</u> Island is the largest of the Juan Fernandez Islands, a tiny archipelago that is now Chilean territory. (BBC, 2017: URL)</i>	(6) <i>реальний Острів Робінзона Крузо. Острів Робінзона Крузо є найбільшим з островів Хуан-Фернандес, крихітний архіпелаг, який в даний час є чилійською територією. (БІ-БІ - СІ, 2017: URL)</i>
(7) <i>Jodie Rose, from London, posted a sad story about her son Preston, who dressed up as the "<u>Cat in the Hat</u>" of the famous Dr Seuss book. (MIR, 2017: URL)</i>	(7) <i>Джоді Роуз з Лондона опублікувала сумну історію про свого сина Престоні, який вбрався "кішкою в капелюсі" зі знаменитої книги Доктора Сьюзі. (СВІТ, 2017: URL)</i>
Клас «назви дитячих віршів»	
(8) <i>A parrot who sang <u>Twinkle Twinkle Little Star</u> to children has been stolen. (MIR, 2017: URL)</i>	<i>Був вкрадений папуга, який співав <u>Twinkle Twinkle Little Star</u> для дітей.</i>
Клас «цитати з літературних творів»	
(9) <i>Man City's win was hardly <u>a thing of beauty</u> – but the pressure is back on Liverpool. (TG, 2017: URL)</i>	<i>Перемога "Ман Сіті" навряд чи була такою феноменальною, але тиск повернувся на "Ліверпуль".</i>
(10) <i><u>To Be or Not to Be</u> – with Mel Brooks. US comedian Mel Brooks on his film <u>To Be or Not to Be</u>.</i>	<i><u>Бути чи не бути</u> – з Мелом Бруксом. Американський комік Мел Брукс про свій фільм "<u>Бути чи не бути</u>".</i>

Клас «імена письменників»	
(11) <i>Cambridge Uni students get <u>Shakespeare</u> trigger warnings</i> (BBC, 2018: URL)	<i>Студенти Кембриджського університету <u>отримують попередження про можливі сцени насилля.</u></i>
(12) <i>An artist has created a community-based game and public art called <u>Swingball Shakespeare.</u></i> (BBC, 2018: URL)	<i>Художник створив громадську гру і публічне мистецтво під назвою <u>Swingball Shakespeare.</u></i>
(13) <i>Lisa McMahon's company is setting up an inflatable Moe's Tavern where punters can drink just like <u>Homer, Lenny and Barney.</u></i> (BBC, 2017: URL)	<i>Компанія Лізи Макмахон створює надувну таверну МО, де гравці можуть пити так само, як Гомер, Ленні і Барні.</i>
(14) <i>For a man never short of self-respect it is being published as a Penguin Classic, alongside the greats of literature like <u>Homer, Hemingway and Tommy Walsh</u> from Ground Force.</i> (BBC, 2017: URL)	<i>Для людини, яка ніколи не відчуває нестачі в самоповазі, він публікується як <u>класика Пенгуїн</u>, поряд з такими великими літераторами, як <u>Гомер, Хемінгуей і Томмі Уолш з Ground Force.</u></i>
Алюзії класу «Біблія»	
(15) <i>"Therefore this year we have decided to evoke the true spirit of Christmas and invite <u>Mary and Joseph</u> couples as our guests."</i> (TG, 2017: URL)	<i>"Тому в цьому році ми вирішили викликати справжній дух Різдва і запросити пари <u>Марії та Йосина</u> в якості наших гостей."</i>
(16) <i><u>Judas kiss:</u> Julie accepts congratulations</i> (MIR, 2017: URL)	<i><u>Поцілунок Іуди:</u> Юлія приймає поздоровлення.</i>
(17) <i>One of Britain's richest businessmen has lost a three-year <u>David and Goliath</u> legal battle with his neighbours - over a</i>	<i>Один з найбагатших бізнесменів Великобританії програв трирічну судову битву <u>Давида і Голіафа</u> зі</i>

<i>security fence. (MIR, 2017: URL)</i>	<i>своїми сусідами через паркан безпеки.</i>
<i>(18) South African 'good Samaritan' dismisses anger over crowd fund (BBC, 2019: URL)</i>	<i>Південноафриканський "добрий самаритянин" врятував народне фінансування від втрат.</i>
<i>(19) Courts around the world are having to make <u>Solomon-like decisions</u> on returning children to the parent 'left-behind', sometimes after years of separation. (BBC, 2017: URL)</i>	<i>Суди в усьому світі змушені приймати <u>Соломонові рішення</u> про повернення дітей до батьків, які залишили їх, іноді після декількох років розлуки.</i>
<i>(20) She highlighted photographs of some of the banners displayed outside the grounds, declaring slogans such as "<u>Adam and Eve, not Adam and Steve</u>" and "We have a say in what they learn". (BBC, 2019: URL)</i>	<i>Вона виділила фотографії деяких банерів, вивішених за межами території, оголосивши гасла, такі як "<u>Адам і Єва, а не Адам і Стів</u>" і "у нас є право голосу в тому, що вони дізнаються".</i>
<i>(21) A pizza takeaway driver has been jailed after bombarding a "<u>forbidden fruit</u>" teenager with X-rated messages after befriending her parents to get closer to the girl. (MIR, 2017: URL)</i>	<i>Водій піци на винос був ув'язнений після обстрілу "<u>забороненого плоду</u>" – підлітка з X-рейтинговими повідомленнями після того, як подружився з її батьками, щоб наблизитися до дівчини.</i>
<i>(22) The freedom honour also marks her patronage to local children's charity, Noah's Ark. (BBC, 2019: URL)</i>	<i>Чесць свободи також відзначає її заступництво місцевої дитячої благодійності, <u>Ноїв Ковчег</u>.</i>
<i>(23) Kenneth MacMillan choreographed <u>The Judas Tree</u> for the Royal Ballet in 1992, and it has baffled and dismayed</i>	<i>Кеннет Макміллан поставив "<u>дерево Юди</u>" для Королівського балету в 1992 році, і з тих пір воно</i>

<i>audiences ever since. (TG, 2017: URL)</i>	<i>збиває з пантелику і лякає глядачів.</i>
<i>(24) London: <u>The Modern Babylon</u> (BBC, 2017: URL)</i>	<i>Лондон: <u>сучасний Вавилон</u>.</i>
<i>(25) <u>The African bushland is like a garden of Eden.</u> (BBC, 2019: URL)</i>	<i>Африканські зарості, схожі на <u>райський сад</u>.</i>
Алюзії класу «Першоджерела світової історії»	
<i>(26) <u>Winston Churchill</u> said: "Success is not final, failure is not fatal: it is the courage to continue that counts." (BBC, 2017: URL)</i>	<i><u>Вінстон Черчилль</u> сказав: "успіх не остаточний, невдача не фатальна: головне-мужність продовжувати."</i>
<i>(27) "To his credit, <u>Mr. Obama</u> did not sugarcoat the difficulties ahead. While he suggested that his goal, ultimately, is to see Colonel Qaddafi gone, he also said that the air war was unlikely to accomplish that by itself." (MIR, 2017: URL)</i>	<i>"Потрібно віддати належне, <u>мр. Обама</u> не прикрасив майбутні труднощі. Хоча він припустив, що його мета, в кінцевому рахунку, полягає в тому, щоб полковник Каддафі пішов, він також сказав, що повітряна війна навряд чи досягне цього сама по собі."</i>
<i>(28) <u>Mr Trump</u> has previously called climate change a "hoax" and questioned the scientific consensus on the matter. (BBC, 2019: URL)</i>	<i><u>Мр. Трамп</u> назвав зміну клімату "містифікацією", і поставив під сумнів науковий консенсус з цього питання.</i>
<i>(29) Earlier this month, <u>Mr Trump</u> said climate change "goes both ways" and blamed other nations for worsening air and water quality. (BBC, 2019: URL)</i>	<i>Раніше в цьому місяці <u>пан Трамп</u> сказав, що зміна клімату "іде в обох напрямках" і звинуватив інші країни з приводу погіршення якості повітря і води.</i>
<i>(30) <u>Angela Merkel</u> later said she had</i>	<i><u>Ангела Меркель</u> пізніше сказала,</i>

<p><i>been dehydrated, but was now "doing very well again" after drinking three glasses of water. (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>що вона була зневоднена, але тепер "дуже добре себе почуває" після того, як випила три склянки води.</i></p>
<p><i>(31) However, Turkish president <u>Recep Erdoğan</u> has publicly raised the idea of converting it back into a mosque. (MIR, 2019: URL)</i></p>	<p><i>Тим не мени, президент Туреччини <u>Реджеп Ердоган</u> публічно підняв ідею перетворення його назад в мечеть.</i></p>
<p><i>(32) Both of them - as well as other Cuban-Americans and US citizens claiming to have lost their assets on Cuba after <u>Fidel Castro's Revolution</u> - will be able to bring before federal courts the foreign companies that operate on the properties confiscated from them in the island. (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>Обидва вони – а також інші кубинці-американці та громадяни США, які стверджують, що втратили свої активи на Кубі після революції <u>Фіделя Кастро</u>, - зможуть притягнути до відповідальності у федеральних судах іноземні компанії, що працюють на конфіскованому у них майні на острові.</i></p>
<p><i>(33) And was Normandy really a <u>World War II</u> game-changer? BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>І чи була Нормандія дійсно гравцем, який змінив хід <u>Другої світової війни</u>?</i></p>
<p><i>(34) Tokyo <u>Olympic Games</u> 2020 (TG, 2019: URL)</i></p>	<p><i><u>Олімпійські ігри в Токіо 2020.</u></i></p>
<p><i>(35) The last <u>World War One</u> widow: Great-grandmother, 96, relived horrors of Passchendaele through her husband's tales (MIR, 2017: URL)</i></p>	<p><i>Остання вдова <u>Світової Війни</u>: прабабуся, 96, пережила жахи Пашендейла, за розповіддю героя-чоловіка.</i></p>
<p><i>(36) Dr Dark concluded: "This new material revolutionises understanding of</i></p>	<p><i>Доктор Дарк підсумував: "цей новий матеріал революціонує</i></p>

<p>the <u>Byzantine-period</u> Hagia Sophia complex. (MIR, 2019: URL)</p>	<p>розуміння комплексу Святої Софії <u>візантійського періоду</u>.</p>
<p>(37) <u>Atlantida</u> – Sitges club where serious clubbers go for the night. You can crash out on the beach during the day after a serious session on the dance floor and travel back to the city the following day. (BBC, 2018: URL)</p>	<p><u>Атлантида</u> – Ситжес клуб, куди серйозні клубери ходять на ніч. Ви можете відпочити на пляжі протягом дня після серйозної сесії на танцполі і повернутися в місто на наступний день.</p>
<p>(38) All the team's discoveries at the site are revealed in the new book, <u>Hagia Sophia in Context: An Archaeological Reexamination of the Cathedral of Byzantine Constantinople</u>. (MIR, 2019: URL)</p>	<p>Всі відкриття команди на цьому місці розкриті у новій книзі "Собор Святої Софії в контексті: археологічне переосмислення собору <u>візантійського Константинополя</u>".</p>
<p>(39) Secrets of <u>'last Roman emperor'</u> revealed at world's grandest ancient cathedral (MIR, 2019: URL)</p>	<p>Таємниці "<u>останнього римського імператора</u>" розкриті в самому грандіозному Древньому соборі світу.</p>
<p>(40) Mr Macron set out his proposals for a "<u>European renaissance</u>" in an open letter addressed directly to the "citizens of Europe", which was published in newspapers in all 28 EU member states. (BBC, 2019: URL)</p>	<p>Пан Макрон виклав свої пропозиції щодо "<u>європейського відродження</u>" у відкритому листі, адресованому безпосередньо "громадянам Європи", яке було опубліковано в газетах всіх 28 країн-членів ЄС.</p>
<p>(41) <u>The Holocaust</u> year by year (BBC, 2019: URL)</p>	<p><u>Голокост</u> рік за роком.</p>
<p>Алюзії класу «Фраземіка»</p>	
<p>(42) The press dubbed it the "<u>babes in</u></p>	<p>Преса охрестила його справою</p>

<i>the wood" murder case.</i>	<i>про вбивство "<u>Немовлят в лісі</u>".</i>
(43) <i>At one moment I was a <u>go-getter</u>, an <u>idea-seeker</u>.</i>	<i>У якийсь момент я був <u>здобувачем</u>, <u>шукачем</u> ідей.</i>
(44) <i>The PM finally <u>chucks in the towel</u>. There are <u>Maybot tears</u>, <u>Cabinet crocodile tears</u> and definitely no <u>whistling</u> (BBC, 2019: URL)</i>	<i>Прем'єр-міністр, нарешті, кидає рушник. Тут – сльози Майбота, <u>сльози</u> кабінетного <u>крокодила</u>, і, безумовно, не можна свистіти.</i>
(45) <i>Matt Wallace diary day three: 'I had to <u>batten down the hatches</u> to make the cut' (BBC, 2019: URL)</i>	<i>Щоденник Метта Уоллеса день третій: "мені довелося <u>задраїти люки</u>, щоб зробити розріз".</i>
(46) <i>Why Arsenal's transfer pursuit of Wilfried Zaha <u>is dead in the water</u>. (MIR, 2019: URL)</i>	<i>Чому трансферна гонитва Арсеналу за Вілфрідом Захою <u>зайшла в тупік</u>.</i>
(47) <i><u>Sitting pretty</u>: London transport fabrics over the decades – in pictures (TG, 2019: URL)</i>	<i><u>Як у Христа за пазухою</u>: Лондонська фабрика транспортування тканин протягом десятиліть – в картинках.</i>
(48) <i>An MP has likened the progress of an inquiry into reports of child sex abuse by grooming gangs in Telford to a "<u>slow-moving gravy train</u>".(BBC, 2019: URL)</i>	<i>Один з членів парламенту порівняв хід розслідування повідомлень про сексуальне насильство над дітьми з боку банд грумінгу в Телфорді з "<u>роботою не</u></i>

	<u>бий лежачого</u> ".
(49) <i>Pat and Erika take to the air but it's you <u>calling the shots</u>.</i> (BBC, 2019: URL)	ПЕТ і Еріка піднімаються в повітря, <u>але це ти командуєш</u> .
(50) <i>His best attributes are around his decision-making - the challenge for him now will be being more physical when <u>carrying the ball</u>.</i> (MIR, 2019: URL)	Його кращі якості пов'язані з прийняттям рішень – тепер його завдання полягатиме в тому, щоб бути більш фізичним під час <u>виконання</u> .
(51) <i>He was airlifted to Saint-Etienne University Hospital for surgery. "<u>Time is of the essence</u> in these situations," said the Team Ineos boss.</i> (BBC, 2019: URL)	Він був доставлений повітрям в університетську лікарню Сент-Етьєна для проведення операції. " <u>Час має значення в цих ситуаціях</u> ", – сказав бос команди Ineos.
Алюзії класу «Міфологія»	
(52) <i><u>Odyssey complex in Belfast</u> closed due to 'major' power failure</i> (BBC, 2019: URL)	Комплекс <u>Одісей</u> в Белфасті закритий через "великий" збій харчування.
(53) <i>On July 12th 2011, <u>Neptune</u> was one year old - one Neptunian year that is.</i> (BBC, 2019: URL)	12 липня 2011 <u>Нептуну</u> виповнився рік-тобто один Нептунов рік.
54) <i>Venezuela aid: <u>Genuine help or Trojan horse?</u></i> (BBC, 2019: URL)	Допомога Венесуели: справжня допомога або <u>троянський кінь?</u>
(55) <i>In a discussion with embassy staff in Portugal, Johnson says of Brexit: "I've never known a <u>bigger apple of discord</u> be thrown into British life.</i> (TG, 2018: URL)	У бесіді з співробітниками посольства в Португалії Джонсон говорить про Brexit: "я ніколи не знав, що в британське життя буде кинута <u>більше яблуко розбрату</u> .
(56) <i>Mental health is <u>a Cinderella service</u>.</i> (BBC, 2019: URL)	Психічне здоров'я-це <u>темна конячка</u> .

(57) <i>Mary Poppins returns saw the Royal Albert Hall in London transformed</i> (BBC, 2019: URL)	<i>Мері Поппінс повертається в Королівський Альберт-Хол в Лондоні.</i>
---	--

Додаток Б

Лексико-семантичні трансформації алюзій в англійськомовних медійних текстах

Оригінал	Переклад
(58) <i>Another Feather in CAP for New Chair</i> (BBC, 2018: URL) – ПФ “feather in cap” (те, чим можна пишатися).	<i>Ще один <u>плюс</u> для нового голови...</i>
(59) <i>Gender. Never say <u>dye</u> if you want to be a real man</i> (TG, 2017: URL) – ІО “Never say <u>die</u> ” – «не вішати носа, не засмучуватися».	<i>Стать. <u>Ніколи не падайте духом</u>, якщо ви хочете бути справжнім чоловіком.</i>
(60) <i>Older, healthier and working: Britons say <u>no rest to retired</u></i> (TG, 2018: URL) – лексема <i>retired</i> тлумачиться, як «який відійшов від справ; у відставці; який вийшов на пенсію» лексема <i>weary</i> означає «стомлений; стомлюючий, набридливий»).	<i>Старші, здоровіші та працюючіші: британці кажуть, <u>немає спокою на пенсії</u>.</i>
(61) <i>Mr Qazimaj, a Kosovan immigrant, was</i>	<i>Мр. Квазімані, Косован іммігрантів, <u>бігав за 24 години</u>.</i>

<p><i>running <u>around 24 hours</u> (BBC, 2018: URL) – IO “Around the clock”.</i></p>	
<p><i>(62)It was like <u>storm in a glass</u> (MR, 2018: URL) – IO “storm in a teacup”.</i></p>	<p><i>Це було схоже на <u>бурю в склянці</u>.</i></p>
<p><i>(63) It was amazing, he was looking <u>look like a million!</u> (TG, 2019: URL)– IO “look like a million dollars”</i></p>	<p><i>Це було дивовижно, він <u>виглядав на мільйон!</u></i></p>
<p><i>(64) <u>Low Expectations; Mortgage Expert</u> (BBC, 2019: URL) – ПФ “Great Expectations”</i></p>	<p><i><u>Низькі очікування; іпотечний експерт</u> (BBC, 2019: URL) - ПФ “великі очікування”</i></p>
<p><i>(65) –We can say, that he is free. – He is <u>free as a bee</u>. IO – “be as busy as a bee” (busy + not = free)</i></p>	<p><i>Можна сказати, що він <u>вільний, як вітер в полі</u>.</i></p>
<p><i>(66) Let this Jean <u>out of the bag!</u> (BBC, 2019: URL) – IO “let a cat out of the bag”</i></p>	<p><i>Випустить цього <u>Жана з мішка!</u></i></p>
<p><i>(67) My “<u>low expectations</u>” was aimed on that I will earn my first million the next two years (MR, 2018:URL) – IO “Great Expectations”.</i></p>	<p><i>Мої "<u>низькі очікування</u>" були спрямовані на те, що я зароблю свій перший мільйон у найближчі два роки.</i></p>
<p><i>(68) His life become a real <u>bedboy</u> life (TG, 2019: URL) – IO “Bad boy”</i></p>	<p><i>Його життя стало справжнім <u>постільним життям</u>.</i></p>

<p>(69) <i>Best of Nolan: <u>Is silence golden?</u></i> <i>A school in England bans talking in corridors - and they say it is improving results (BBC, 2019: URL)</i> – ПФ “Silence is golden”</p>	<p><i>Кращі Нолана: <u>мовчання золото?</u> Школа в Англії забороняє говорити в коридорах - і вони кажуть, що це поліпшує результати.</i></p>
<p>(70) <i>Underground Ernie: <u>Elementary, My Dear Bakerloo!</u></i> (BBC, 2019:URL) – IO “Elementary, my dear Watson”</p>	<p><i>Підземний Ерні: <u>Елементарно, Мій Дорогий Бейкерлу!</u></i></p>
<p>(71) <i>As cool as...</i>(BBC, 2019: URL) – IO “as cool as a cucumber”</p>	<p><i>Такий <u>холодний</u>, як....</i></p>
<p>(72) <i>...from the horse's mouth...</i>(MR, 2018: URL) – IO “hear it straight from the horse's mouth”</p>	<p><i>...перших вуст...</i></p>
<p>(73) <i>I <u>made a bundle of mistakes</u> by my last contract (TG, 2019: URL) – IO “made a bundle of money”.</i></p>	<p><i>Я <u>зробив купу помилок</u> за моїм останнім контрактом.</i></p>
<p>(74) <i>He has received a “<u>big piece</u>”</i> (BBC, 2018: URL) – IO “a piece of the pie”.</p>	<p><i>Він отримав <u>ласий шматок</u>.</i></p>
<p>(75) <i>The situation seems like <u>a water off a fish</u></i> (BBC, 2017: URL) – IO “like water off a duck's back”</p>	<p><i>В цій ситуації, <u>як с гуся вода</u>.</i></p>
<p>(76) <i>It was <u>just what the lawyer ordered</u></i> (MR, 2018: URL) – IO “Just what the doctor ordered”</p>	<p><i>Це було саме те, що <u>адвокат приписав</u>.</i></p>

(77) <i>Today us really his day! His is <u>the top man!</u> (TG, 2017: URL) – IO “top dog”</i>	<i>Ми сьогодні дійсно його день! Він тепер голова!</i>
(78) <i>It`s easy, <u>two kind people working in the team are better that one.</u> (BBC, 2018: URL) – ПФ “Two heads are better than one”</i>	<i>Це легко, <u>два розумних фахівця, що працюють в команді, краще, ніж один.</u></i>
(79) <i><u>As poor as people in slums of India</u> (MR, 2018: URL) – IO “as poor as a church mouse”</i>	<i><u>Так само бідна, як люди в нетрях Індії.</u></i>
(80) <i>They <u>smelt the dissonance.</u> (TG, 2018: URL) – IO “smell a rat”</i>	<i>Вони <u>відчули дисонанс.</u></i>
(81) <i>But he <u>cought the cat by the tail</u> (BBC, 2019: URL) – IO “catch the goldfish”</i>	<i>Але він <u>зловив kota за хвіст.</u></i>
(82) <i>The city <u>is snowed under</u> (TG, 2018: URL) – IO “snowed under” – використовується в значенні «бути перевантаженим фізично або емоційно».</i>	<i>Місто <u>перевантажене.</u></i>
(83) <i>He has <u>broken his pocket too much and lost everything</u> (MR, 2017: URL) – IO “break the bank”</i>	<i>він занадто сильно розпустив свою кишеню і втратив все.</i>

Функціональна класифікація алюзій англійськомовного медійного тексту

Оригінал	Переклад
Пізнавальна функція	
<p>(84) <i>Media caption. The model and the mullah. <u>Ms Baloch has been dubbed the Kim Kardashian of Pakistan.</u> She had hundreds of thousands of followers on social media, and was reportedly one of the top 10 most searched Pakistani personalities in the year before she died.</i> (BBC, 2019: URL)</p>	<p>(84) підпис ЗМІ. Модель і мулла. <u>Місс Белуджі</u> вже охрестили Кім Кардашьян Пакистану. У неї були сотні тисяч послідовників в соціальних мережах, і, як повідомляється, вона входила в топ-10 найбільш розшукуваних пакистанських особистостей за рік до її смерті.</p>
<p>(85) <u>'Vive la France'</u> - Marseille's voters on presidential race. (BBC, 2019: URL)</p>	<p><u>'Vive la France'</u> - Марсель голосував на президентських виборах.</p>
<p>(86) <u>La France Maintenant:</u> Professor of French and Paris resident Andrew Hussey travels from the Med to La Manche to discover the true face of 21st-century France. (BBC, 2019: URL)</p>	<p><u>la France Maintenant:</u> професор французької мови і мешканець Парижа Ендрю Хассі подорожує з Мед в Ла-Манш, щоб відкрити для себе справжнє обличчя Франції 21-го століття.</p>
<p>(86) <u>Tour de France 2019 stage six:</u> Mulhouse to La Planche des Belles Filles - first day in the mountains. (BBC, 2019: URL)</p>	<p><u>Тур де Франс 2019 шостий етап:</u> Мюлуз-Ла-Плани-де-Бель-Філь-перший день в горах.</p>

<p>(87) <i>Frances de La Tour: Actress Frances de La Tour chooses 'La Mer' by Charles Trenet and 'The Summer Wind' by Johnny Mercer. (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>Френсіс де ла Тур: актриса Френсіс де ла Тур вибирає "Ла Мер" Шарля Трене і "Літній вітер" Джонні Мерсера.</i></p>
<p>(88) <i>Connor speaks to Maurizio Cecco about the Festa Italiana plus a look through the day's newspapers. (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>Коннор говорить з Мауріціо Чекко про Festa Italiana плюс перегляд денних газет.</i></p>
<p>(89) <i>"Should auld acquaintance be forgot, ..." performed by Denis Lawson. (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>"якщо старе знайомство буде забуте,..." представив Деніс Лоусон.</i></p>
<p>(90) <i>Venezuela aid: Genuine help or Trojan horse? (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>Допомога Венесуели: справжня допомога або троянський кінь?</i></p>
<p>(91) <i>Get It On... With Bryan Burnett: Songs That Make You Feel Young... Will it help you drink from the fountain of youth? (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>Одягни Його... З Брайаном Бернеттом: пісні, які змушують вас почувати себе молодими ... це допоможе вам випити з фонтану молодості?</i></p>
<p>Експресивна функція</p>	
<p>(93) <i>'Blood and money': The story of the Koch brothers. In 2018 Koch stepped down from Koch Industries – which refines crude oil, produces fertiliser, and manufactures household products – citing his declining health. (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>"Кров і гроші": історія братів Кох. У 2018 році Кох пішов з Koch Industries, яка переробляє сиру нафту, виробляє добрива і виробляє побутові продукти, посилаючись на погіршення здоров'я.</i></p>

<p>(94) <i>One of those warned is Iyad el-Baghdadi, a long-time critic of Arab authoritarian regimes who lives in political asylum in Norway, and uses social media to challenge what he calls the Arab tyrants. After the demise of the Spring is his a lost cause? (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>Одним з тих, хто попереджений, є Іяд аль-Багдаді, давній критик Арабських авторитарних режимів, який живе в політичному притулку в Норвегії і використовують соціальні мережі, щоб кинути виклик тим, кого він називає арабськими тиранами. Після закінчення <u>Весни</u> його справа програна?</i></p>
<p>Оцінна та волонтерська функції</p>	
<p>(95) <i>Asylum seekers 'could be allowed to work'. The Home Office website says a decision will usually be reached within five working days. But the official figures show the average wait in 2018 was 62 days. Asylum seeker Grace, who came to UK from Africa several years ago and now lives in Glasgow, says she has been told she must wait three months for an appointment. (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>Політичним імігрантам "можє бути дозволено працювати". На веб-сайті Міністерства внутрішніх справ йдеться, що рішення, як правило, буде досягнуто протягом п'яти робочих днів. Але офіційні цифри показують, що середнє очікування в 2018 році склало 62 днів. Прохачка притулку Грейс, яка приїхала до Великобританії з Африки кілька років тому і тепер живе в Глазго, каже, що їй сказали, що вона повинна чекати три місяці, для призначення.</i></p>

**Відтворення алюзій англійськомовного медійного дискурсу в
українськомовних перекладах**

Оригінал	Переклад
(1) <i>In July 2011 Friedman sent Manafort a confidential six-page document titled <u>Ukraine - A Digital Roadmap</u>. (TG, 2018: URL)</i>	<i>У липні 2011 року Фрідман надіслав МанафОРту конфіденційний документ на шести сторінках під назвою <u>«Україна – цифрова дорожня карта»</u>. (PLT, 2018: URL)</i>
(2) <i>The article cited a Jewish “leader” who accused Clinton anonymously of creating a “neo-Nazi <u>Frankenstein</u>”. (PLT, 2018: URL)</i>	<i>У цій статті цитувався єврейський «лідер», який анонімно звинувачував Клінтон у створенні «неонацистського <u>Франкенштейна</u>». (TG, 2018: URL)</i>
(3) <i>“What was that <u>flying circus</u> all about?” says one of the many dead-eyed, cynical functionaries in Sergei Loznitsa’s macabre new social-realist portmanteau movie about; the film is set in the Donbass region. (TG, 2018: URL)</i>	<i>“Це був <u>літаючий цирк?</u>”, - запитує цинічний функціонер з порожніми очима. Таких людей багато в новому похмурому фільмі про війну на сході України (The Guardian використовує термін <i>civil war</i>, - <i>Деро.ua</i>), знятому Сергієм Лозницею в стилі соуреалізму. (DEPO, 2018)</i>
(4) <i>It is a vicious conflict in a place where there are still memories of <u>the second world war</u>, tribal loyalties</i>	<i>Це - жорстокий конфлікт, що відбувається там, де досі збереглися спогади про <u>Другу</u></i>

<p>concerning the <u>Russia that saved Ukraine from <u>Nazi Germany and fascism</u></u> – but also, on the other side, the <u>Stalinist terror-famine visited on Ukraine before the war</u>. (TG, 2018: URL)</p>	<p><u>світову війну, спадкова вірність Росії, яка врятувала Україну від нацистської Німеччини і фашизму</u>, але, з іншого боку, і там, де лютував Голодомор, <u>сталінський терор голодом</u>, що охопив Україну раніше за світову війну. (DEPO, 2018)</p>
<p>(5) When they are ready, the actors are led across what looks like a very realistic urban war zone in an action movie – but actually they are bit-part players in a fraudulent TV news broadcast, playing shell-shocked civilians whose job is to denounce the outrages perpetrated by the “<u>fascist</u>” traitors. (TG, 2018: URL)</p>	<p>Насправді ж перед нами - актори з масовки, ряджені учасники передачі фейковий теленовин, що зображують мирних жителів, які знаходяться в стані шоку і за сюжетом телепередачі повинні засуджувати безчинства, вчинені зрадниками -“<u>фашистами</u>”. (DEPO, 2018)</p>
<p>(6) In another scene, someone is subject to the traditional, brutal Russian military punishment of running the gauntlet, made to stumble past a line of soldiers who beat him with sticks, as in <u>Tolstoy’s story After the Ball</u>. (TG, 2018: URL)</p>	<p>Ми бачимо бізнесмена невдачу, який не зовсім усвідомлює, що військові конфіскують його автомобіль. В іншій сцені людину жорстоко карають, традиційно для російської армії – проганяють крізь стрій солдатів, які б'ють чоловіка палицями, як в оповіданні <u>Толстого "Після балу"</u>. (DEPO, 2018)</p>
<p>(7) Billionaire Russian oligarchs and Ukrainian elites accused of corruption are among hundreds of people who</p>	<p>Як стало відомо виданню <u>Guardian</u>, російські олігархи і заможні громадяни України, обвинувачені в</p>

<p><i>have acquired EU passports under controversial “golden visa” schemes, the Guardian has learnt. (TG, 2017: URL)</i></p>	<p><i>корупції, опинилися серед сотень людей, які отримали паспорти Євросоюзу відповідно до вельми суперечливої схеми “золотих віз”. (112UA, 2017)</i></p>
<p><i>(8) Makhlof, who was subsequently sanctioned by the EU in 2011 and whose Cypriot citizenship was revoked after the outbreak of the Syrian civil war, did not respond to requests for comment. (TG, 2017: URL)</i></p>	<p><i>Махлуф, проти якого в 2011 році ввів санкції Євросоюз і якого позбавили громадянства Кіпру після початку громадянської війни в Сирії, не відповів на наше прохання прокоментувати ситуацію. (112UA, 2017)</i></p>
<p><i>(9) In 2005, Trump paid \$41m for 515 N County Road, a mansion in Florida’s Palm Beach. After renovating it, he sold it to Rybolovlev three years later for a reported \$95m. (TG, 2017: URL)</i></p>	<p><i>У 2005 році Трамп заплатив 41 мільйон доларів за маєток за адресою 515 N Каунті-роуд в Палм-Біч, Флорида. Три роки тому він продав цей маєток Риболовлеву за 95 мільйонів доларів. (112UA, 2017)</i></p>
<p><i>(10) The diversion of the Russo-Ukrainian conflict into the Sea of Azov is precisely the kind of escalation that has preceded Europe’s past cataclysms. (TG, 2017: URL)</i></p>	<p><i>Розширення російсько-українського конфлікту на Азовське море – це саме той вид ескалації, який передував усім катаклізмам у Європі в минулому. (UNIAN, 2018: URL)</i></p>
<p><i>(11) In other words, choosing to play God might not be a smart career move for mere humans. (TG, 2017: URL)</i></p>	<p><i>Іншими словами, «ігри в Бога» – це не хороший кар’єрний крок для простих людей. (UNIAN, 2018: URL)</i></p>

<p>(12) <i>After <u>bronze and iron</u>, welcome to the plastic age, say scientists.</i> (TG, 2018: URL)</p>	<p><i>Вчені кажуть, що після <u>бронзової й залізної ери</u> поточний період можна назвати <u>пластиковою</u> добою.</i> (UNIAN, 2018: URL)</p>
<p>(13) <i>Donald Trump's former campaign manager Paul Manafort authorised a secret media operation on behalf of Ukraine's former president featuring "black ops", "<u>placed</u>" articles in the <u>Wall Street Journal</u> and US websites and anonymous briefings against Hillary Clinton.</i> (TG, 2018: URL)</p>	<p><i>Колишній очільник кампанії Дональда Трампа Пол Манафорт санкціонував таємні медіа операції від імені колишнього президента України, які включали «спецоперації», «замовні» статті у «<u>Wall Street Journal</u>» та на американських вебсайтах, а також анонімні брифінги проти Гіллари Клінтон.</i> (PLT, 2018: URL)</p>
<p>(14) <i>The strategies included: Proposing to rewrite <u>Wikipedia entries</u> to smear a key opponent of the then Ukrainian president.</i> (TG, 2018: URL)</p>	<p><i>Ця стратегія включала: Пропозиції переписати статті у <u>Wikipedia</u>, щоб очорнити ключову опонентку тодішнього українського президента.</i> (PLT, 2018: URL)</p>
<p>(15) <i>It included producing anonymous videos attacking Tymoshenko and comparing the opposition leader to a drunk <u>Boris Yeltsin</u>.</i> (TG, 2018: URL)</p>	<p><i>Вони включали виробництво анонімних відео з атаками на Тимошенко і порівняння лідера опозиції з п'яним <u>Борисом Єльциним</u>.</i> (PLT, 2018: URL)</p>
<p>(16) <i>One of my favourite books is <u>The Education of Henry Adams</u> (published</i></p>	<p><i>Одна з моїх улюблених книг – "Освіта Генріха Адамса"</i></p>

<i>in 1918). (TG, 2017: URL)</i>	<i>(опублікована в 1918 році). (IRRP, 2017: URL)</i>
<i>(17) Re-reading <u>Adams</u> recently left me with the thought that there is now an opening for a similar book, <u>The Education of Mark Zuckerberg</u>. (TG, 2017: URL)</i>	<i>Нещодавно я знову перечитав <u>Адамса</u> і піймав себе на думці, що зараз є запит на подібну книгу "Освіта Марка Цукерберга". (IRRP, 2017: URL)</i>
<i>(18) Given the ineptitude of his response to the crisis, Zuckerberg makes <u>Theresa May</u> look like <u>Einstein</u>. (TG, 2017: URL)</i>	<i>У відповідь на кризу Цукерберг змальовує <u>Терезу Мей</u> як <u>Ейнштейна</u>. (IRRP, 2017: URL)</i>
<i>(19) Filled with the violence and <u>Orwellian unreality</u> ruling eastern Ukraine, Sergei Loznitsa's feverish procession of scenes is handled with steely control. (TG, 2018: URL)</i>	<i>The Guardian: "Донбас" Лозниці в Каннах - соцреалістичне пекло "Новоросії" (DEPO, 2018)</i>
<i>(20) The echo of <u>Monty Python</u> is maybe deliberate. (TG, 2018: URL)</i>	<i>Відлуння з <u>Монті Пайтон</u>, можливо, не випадкове. (DEPO, 2018)</i>
<i>(21) The extraordinarily prolific Loznitsa (whose previous picture <u>A Gentle Creature</u> was in Cannes only last year) (TG, 2018: URL)</i>	<i>Надзвичайно плодовитий режисер Лозниця (попередня картина якого "<u>Лагідна</u>" була представлена на Каннському фестивалі минулого року) представив глядачам фехтувальний калейдоскоп гротескних сцен і страшних</i>

	епізодів. (DEPO, 2018)
(22) <i>After the film had finished, I realised what it reminded me of: <u>Emir Kusturica's 1995 film Underground</u>.</i> (TG, 2018: URL)	<i>Коли фільм закінчився, я зрозумів, що він нагадує мені картину <u>Еміра Кустуриці "Підпілля" (Underground) 1995-го року</u>.</i> (DEPO, 2018)
(23) <i>Forget <u>Brexit</u>, <u>war in Ukraine</u> is the biggest threat to Europe</i> (TG, 2018: URL)	<i>The Guardian: Найбільша загроза для Європи – це <u>війна в Україні</u>, а не <u>Brexit</u></i> (UNIAN, 2018: URL)
(24) <i>As I did so, I suddenly remembered that this is the hostelry where, on 28 February 1953, <u>Francis Crick</u>, rushing in from the nearby <u>Cavendish Lab</u>, announced to astonished lunchers that he and <u>James Watson</u> had discovered the secret of life.</i> (TG, 2017: URL)	<i>Саме сюди 28 лютого 1953 року з <u>Cavendish Lab</u> неподалік прибіг <u>Френсіс Крік</u>, шокувавши відвідувачів заявою, що він і <u>Джеймс Вотсон</u> відкрили саму таємницю життя.</i> (UNIAN, 2017: URL)
(25) <i>A private Catholic school in Nashville has removed <u>the Harry Potter books</u> from its library, saying they include “actual curses and spells, which when read by a human being risk conjuring evil spirits”.</i> (TG, 2019: URL)	<i>Приватна католицька школа в Нешвіллі, США <u>усунула книги про Гаррі Поттера</u> зі своєї бібліотеки через те, що вони містять «справжні прокляття і закляття, які при прочитанні людиною можуть викликати злих духів».</i> (UNIAN, 2019: URL)
(26) <i>The pastor at St Edward Catholic</i>	<i>Пастор католицької школи</i>

<p><i>school, which teaches children of pre-kindergarten age through to 8th grade, had emailed parents about JK Rowling's series to tell them that he had been in contact with "several" exorcists who had recommended removing the books from the library. (TG, 2019: URL)</i></p>	<p><i>святого Едуарда, яка навчає дітей від дошкільного віку до восьмого класу, повідомила батькам про те, що <u>серія книг Джоан Роулінг була вивчена «кількома» екзорцистами. І вони рекомендували усунути ці літературні твори з бібліотеки. (UNIAN, 2019: URL)</u></i></p>
<p><i>(27) In July 2011 Friedman sent Manafort a confidential six-page document titled Ukraine - A Digital Roadmap. It laid out a plan to "deconstruct" Tymoshenko via videos, articles and social media. Yanukovych deferred to Manafort, who gave the project the go-ahead, sources in Ukraine's former government say. (TG, 2018: URL)</i></p>	<p><i>У ньому викладався план «деконструювання» Тимошенко за допомогою відео, статей та соцмедіа. Як повідомляють джерела в колишньому українському уряді, Янукович діяв за порадою Манафорта, який <u>дав проекту зелене світло.</u> (PLT, 2018: URL)</i></p>
<p><i>(28) Eastern Europe is now a tinderbox of competing populisms, full of talk of Putin only understanding violence, of dodgy alliances and half-meant security promises. (TG, 2018: URL)</i></p>	<p><i>Східна Європа зараз – це <u>порохова діжка</u>, наповнена популістами, які змагаються між собою, розмовами про Путіна, який розуміє лише насильство, а також про не до кінця виконані обіцянки безпеки. (UNIAN, 2018: URL)</i></p>
<p><i>(29) 'As nervous as a long-tailed cat in a room full of rocking chairs'. (BBC,</i></p>	<p><i>"Нервує, як дика кішка в кімнаті, повній крісел-качалок". (BBC UKR,</i></p>

2019: URL)	2019: URL)
(30) <i>"I'd be out there picking up stones from the field or cutting hay, and I'd be <u>as happy as a lark.</u>" She believed that, although her work on Green Farm was equally as arduous as that in service, being a Land Girl gave her a glimpse into the future.</i> (BBC, 2017: URL)	<i>«Я б там збирала каміння з поля або різала б сіно, і була б <u>щаслива, як дитина</u>». Вона вважала, що, хоча її робота на Зеленій Фермі була такою ж важкою, як і робота в служінні, землевласниця давала їй можливість зазирнути в майбутнє.</i> (BBC UKR, 2017: URL)
(31) <i>Kylie Minogue <u>From A to Z: Her story, her hits, from A to Z.</u></i> (BBC, 2019: URL)	<i>Кайлі Міноуг <u>від А до Я: її історія, її хіти, від А до Я</u></i> (BBC UKR, 2018: URL)
(32) <i><u>Storm in a teacup: Alex Morgan discusses World Cup goal celebration</u></i> (TG, 2019: URL)	<i><u>Буря у склянці: Алекс Морган обговорює святкування мети чемпіонату світу</u></i> (UNIAN, 2019: URL)
(33) <i>Scotland's interim rugby head coach, Scott Johnson, has warned the nation not to <u>"chase rainbows"</u>.</i> (TG, 2019: URL)	<i>Тимчасовий головний тренер Шотландії з регбі Скотт Джонсон попередив націю не буде <u>тішити себе ілюзіями</u>.</i> (UNIAN, 2019: URL)
(34) <i>Mr Khan is reluctant to spend the <u>'rainy day'</u> money.</i> (TG, 2019: URL)	<i>Містер Хан неохоче витрачає гроші на <u>"чорний день"</u>.</i> (UNIAN, 2019: URL)
(35) <i>Northamptonshire Police said</i>	<i>Поліція Нортгемптонширу</i>

<p><i>detectives were working "<u>around the clock</u>" on the investigation, carrying out forensic checks and examining CCTV footage. (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>заявила, що детективи працюють <u>24/7</u> над розслідуванням, проводячи судово-медичні перевірки і вивчаючи кадри відеоспостереження. (BBC UKR, 2019: URL)</i></p>
<p><i>(36) He added that there needed to be a "profound debate" otherwise people would be buying "<u>a pig in a poke</u>". (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>Він додав, що має бути "глибока дискусія", інакше люди купуватимуть "<u>кота в мішку</u>". (BBC UKR, 2019: URL)</i></p>
<p><i>(37) Tait had been reluctant to accept Williams' request to join Whitley Bay but was persuaded to relent after a <u>heart-to-heart talk</u> with the player. (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>Тейт неохоче прийняв прохання Вільямса приєднатися до Уїтлі-Бей, але був переконаний пом'якшитися після <u>душевної розмови</u> з гравцем. (BBC UKR, 2019: URL)</i></p>
<p><i>(38) In 1980, Henley famously said the Eagles would reform "<u>when hell freezes over</u>". (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>У 1980 році Хенлі хвацько сказав, що орли будуть реформуватися <u>«коли пекло перетвориться на лід»</u>. (BBC UKR, 2019: URL)</i></p>
<p><i>(39) But the governing BJP said India's poor was receiving more support under existing schemes. "If you are sure about your defeat, you can <u>promise [the] moon,</u>" party general secretary Ram Madhav tweeted. (BBC, 2019: URL)</i></p>	<p><i>Але правляча BJP заявила, що бідні Індії отримують більше підтримки в рамках існуючих схем. "Якщо ви впевнені в своїй поразці, ви можете пообіцяти їм <u>дістати місяць з неба</u>", - написав генеральний секретар партії Рам Мадхав в Твіттері. (BBC UKR, 2019: URL)</i></p>

<p>(40) With the happiness of his team's fans in mind Bielsa has clearly decided to turn over a new leaf this season. (BBC, 2019: URL)</p>	<p><i>Думаючи про щастя вболівальників своєї команди, Б'єльса явно вирішив почати нову сторінку в цьому сезоні. (BBC UKR, 2019: URL)</i></p>
<p>(41) But John O'Connor said: "There was absolutely no chance of Berezovsky having any form of rapprochement with Putin. He'd burnt his bridges completely. (BBC, 2019: URL)</p>	<p><i>Але Джон О'коннор сказав: "у Березовського не було абсолютно ніяких шансів на зближення з Путіним. Він повністю спалив свої мости. (BBC UKR, 2019: URL)</i></p>
<p>(42) Dave Myers visits is in South Yorkshire to visit one of Doncaster's finest buildings, the Mansion House. One of only five ever built in the UK, it was designed to attract the cream of society to Doncaster.</p>	<p><i>Дейв Майерс знаходиться в Південному Йоркширі, щоб відвідати один з кращих будівель Донкастера, особняк. Один з п'яти коли-небудь побудованих у Великобританії, він був розроблений, щоб привабити вершки суспільства завітати до Донкастеру.</i></p>

SUMMARY

The present paper is a study of the communicative and pragmatic potential of allusion in the English media discourse. The thesis deals with the analysis of the ways of translation of allusion in the English media discourse. The research of the semantic and functional features of allusions of the English media discourse is presented at the research. The analysis of the lexical and semantic transformations of allusions and their functional classification are represented at this paper.

The relevance of research lies in the fact that the theory of intertextuality is the focus of attention of many domestic and foreign scientists. The phenomenon of intertextuality has been of undying interest among philosophers, literary critics, linguists and culturologists for several decades.

The object of the research is allusions in English media discourse.

The subject of the study is the methods of translation of allusions in the English media discourse.

The aim of the study is the theoretical and practical analysis of communicative and pragmatic potential of allusion in English media discourse and the translation of allusions into Ukrainian.

The tasks of the research are:

- to find out the essence of allusion and allusiveness;
- to analyse the researcher's modifications of allusions and their classification;
- to investigate the mechanism of functioning of the allusion;
- to determine the specificity of the language media texts;
- to analyse the peculiarities of information texts and media discourse translation;
- to determine the linguistic and stylistic aspect of the translation of allusions;
- to find out the means of achieving an adequacy in the translation of allusive elements.

The thesis consists of Introduction, Parts 1-3, Conclusion, Bibliography, and Supplement.

The actuality, the aim, the subject, the object, the methodology, the theoretical and practical significance of the paper are represented at the Introduction.

The first chapter deals with the analysis of the different variants of the definition of the concept “allusion”. “Allusion” was defined as a phenomenon, which can be considered in several different aspects. It is an indirect reference to a literary source, which describes a fact, person or event.

The functioning of allusion in the text and features of rendering of allusion were also analysed in the Chapter 1.

Allusion is a complex phenomenon it is a challenge for translator. This is due to the fact that allusion is difficult to recognize in the text. To do this, the translator needs to have a broad-based knowledge. The translation of allusion is characterized by linguistic and extralinguistic semantics. It is a translation problem, as the translation is carried out taking into account the existing models and techniques of its rendering. They become a decisive factor in the translator's choice of the method of translation of a particular allusion. It is possible to use the follow linguistic schema, as: translation at the sign level; the translation at the level of structure; the translation at the level of the message structure; the translation on the level of description.

The second chapter deals with the study of semantic and functional features of allusions of English-language media discourse. It was founded that the texts of the English media discourse include the following thematic classes of texts-recipients: 1) literature; 2) the Bible; 3) history; 4) mythology; 5) phrasemic.

The research has shown that allusions from historical sources and literature are most often used in English-language media texts. A significant number of allusions are borrowed from biblical sources and phrasemic. The smallest number of allusions is represented by mythological sources.

At the second Chapter the analysis of allusion transformants in media texts was conducted. So, there are the follow transformants:

1) formal – includes the words that share morphemes but are semantically distant;

2) semantic – a pair of words that do not have common morphemes, but are similar in meaning, contain common semantic components;

3) formal-semantic – pairs of words that have similar elements both in terms of form and in terms of content.

Also, the functions of allusion in the media texts were highlighted in the second Chapter: cognitive; cumulative; compressive; evaluative; expressive; voluntative, contact-establishing, emotive.

The third Chapter represents the analysis of the features of rendering of allusion.

The specific of translation of allusions, proper name allusions and phraseological allusions was analysed. Thus, the main ways of rendering of allusions are: equivalent translation, transcription, transliteration, omission, analogue, generalization, explication, untranslated allusions, translator`s comment.

The ways of rendering of the phraseological allusions are: phraseological equivalent; non-phraseological equivalent; contextual replacement.

The conclusions represent the results of theoretical and practical analysis carried out in the paper.

The list of theoretical, lexicographical and illustrative recourses is represented at the bibliography.

The paper includes four annexes (A–D), which represent the illustrative material of the paper and the translation of this material.

Key words: allusion, pragmatic potential, media discourse, functional classification